

บทเจริญพระพุทธรมณฑ์

๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๑

๑๗๙.๑.๖๑

สืบสานพระราชปณิธาน “ธรรมราชินี”

ดอกไม้ในพระนามาภิไธยฯ

“กุหลาบควีนสิริกิติ์”

“พระราชินีแห่งประเทศไทยทรงพระสิริโฉมเป็นเสน่ห์แบบตะวันออกเหนือตะวันตก”
ตามบันทึกของ นายองเดร อองดริก ผู้อำนวยการไร่กุหลาบ กร็องด์ โรเซอเร ดู วาล เดอ ลัวร์
(Grandes Roseraies Du Val) แห่งลุ่มน้ำลัวร์ในฝรั่งเศส ผู้ตั้งชื่อดอกกุหลาบชนิดนี้
ตามพระนามาภิไธย สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙

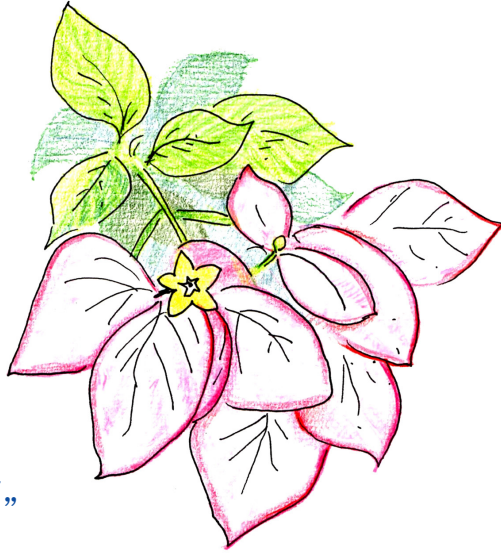

“แคทลียาควีนสิริกิติ์”

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙
ได้พระราชทาน แคทลียาควีนสิริกิติ์ เป็นดอกไม้ประจำวันสตรีไทย

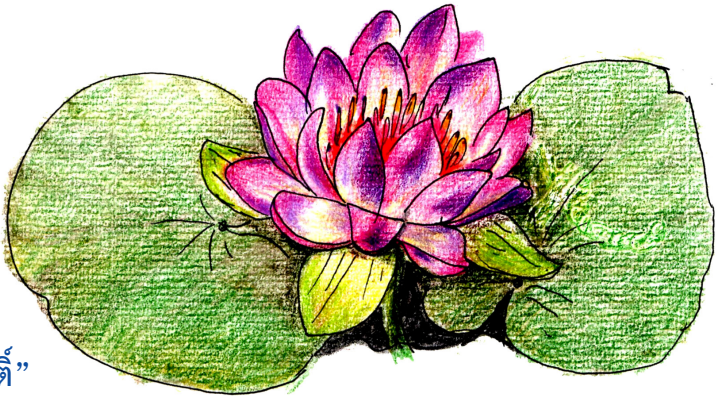

ดอกไม้ในพระนามาภิไธยฯ

“ดอนญาควีนสิริกิติ์”

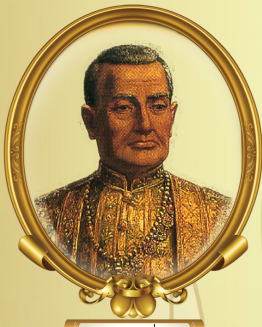
เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ เสด็จพระราชดำเนินเยือนฟิลิปปินส์ พ.ศ.๒๕๐๖ รัฐบาลฟิลิปปินส์ได้ขอพระราชทานตั้งชื่อตามพระนามาภิไธย สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙

“บัวควีนสิริกิติ์”

สมาคมพฤกษศาสตร์ ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ได้รับพระราชทานพระราชานุญาต จากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ ให้เชิญพระนามาภิไธยมาเป็นชื่อบัวลูกผสมพันธุ์ใหม่ว่า “บัวควีนสิริกิติ์” เพื่อเทิดพระเกียรติ เนื่องในโอกาสที่ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๑๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๕

รัชกาลที่ ๑

รัชกาลที่ ๒

รัชกาลที่ ๓

รัชกาลที่ ๔

รัชกาลที่ ๕

รัชกาลที่ ๖

รัชกาลที่ ๗

รัชกาลที่ ๘

รัชกาลที่ ๙

รัชกาลที่ ๑๐

พระราชปณิธานแห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ เพื่อความสุขของประชาชน

พระมหากษัตริย์แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ทุกพระองค์ ทรงตั้ง “พระราชปณิธาน” ในอันที่จะทรงทำนุบำรุงประเทศชาติและประชาชนให้ร่มเย็นเป็นสุข ทรงตั้งพระราชหฤทัยในการบำเพ็ญพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่เพื่อพสกนิกรทุกหมู่เหล่าเสมอหน้า เป็นพระราชจรรยาที่สืบเนื่องมาทุกยุคทุกสมัย ด้วยอานุภาพแห่งพระปัญญาและพระมหากรุณาธิคุณอันไพศาล สมดังพุทธศาสน-สุภาษิตที่ว่า “**บุตฺตกัมมํ วย ราชาโน ปชํ รกฺขณตฺตํ สทฺพทา**” ความว่า “พระราชางทรงรักษาประชาราษฎร์ ให้เหมือนบิดารักษาบุตรทุกเมื่อ”

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ ปฐมบรมกษัตริย์แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ทรงรับอัญเชิญขึ้นทรงราชย์เมื่อวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ.๒๓๒๕ เมื่อทรงราชย์แล้วได้ทรงสถาปนากรุงเทพมหานครขึ้นเป็นราชธานี ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อวางรากฐานบ้านเมืองทั้งด้านอาณาจักรและศาสนจักร ทรงกระทำศึกสงครามป้องกันภัยจากอริราชศัตรู ทรงอุปถัมภ์การสังคายนาพระไตรปิฎกให้เป็นหลักฝ่ายพุทธจักร และทรงปฏิรูปชำระแบบแผนกฎหมายของบ้านเมืองที่เรียกกันว่ากฎหมายตราสามดวง

ให้เป็นหลักฝ่ายอาณาจักร ฯลฯ เป็นพระราชคุณูปการอันยิ่งใหญ่พัน
จะพรรณนา

พระราชปณิธานในรัชกาลที่ ๑ ปรากฏชัดในพระราชนิพนธ์
เรื่องนิราศท่าดินแดง ว่า

“ตั้งใจจะอุปถัมภ์ก   **ยอยกพระพุทธศาสนา**
จะป้องกันขอบขัณฑสีมา   **รักษาประชาชนแลมนตรี”**

ทรงพระอุตสาหวิริยะอย่างยิ่งยวดในการปกป้องอาณา
ประชาราษฎร์ ในขณะเดียวกันก็ทรงเปี่ยมด้วยน้ำพระราชหฤทัย
กรุณาอ่อนโยนต่อทวยหาญ ดังความตอนหนึ่งในพระราชพงศาวดาร
กรุงรัตนโกสินทร์ กล่าวถึงเหตุการณ์ขณะเสด็จพระราชดำเนินไป
การศึก ว่า

“...ฝ่ายทัพหลวงก็เสด็จขึ้นข้ามเขาสูงหนูนไป และเขานั้น
ชันนัก จะทรงช้างพระที่นั่งขึ้นมิได้ พระบาทสมเด็จพระบรมบพิตร
พระเจ้าอยู่หัว ดำรัสให้ผู้กราว แล้วต้องทรงทรมาณพระกายเสด็จ
พระราชดำเนินด้วยพระบาทยี่ดราวจนขึ้นไปตั้งแต่เชิงเขา จนเที่ยงจึงถึง
ยอดเขา และช้างซึ่งขึ้นเขานั้นต้องเอางวงยึดต้นไม้จึงเหนี่ยวกายขึ้น
ไปได้ด้วยความลำบากนัก ช้างที่พลาดพลัดตกเขาลงมาตายทั้งคน
ทั้งช้างก็มีบ้าง จึงมีพระราชโองการดำรัสว่า ไม่รู้ว่าทางนี้เดินยาก
พาลูกหลานมาได้ความลำบากยิ่งนัก”

ค

พระองค์ทรงสั่งสอนขุนนางและราษฎรให้ดำเนินชีวิตตาม
คลองธรรม ตั้งมั่นในความดีงาม ละอบายมุขต่างๆ ดังปรากฏ
พระราชกำหนดใหม่ในกฎหมายตราสามดวง ว่า

“แลให้ตั้งอยู่ในทศกัศลกรรมบถเป็นนิจวินัยศีล ครั้นถึงวาระ
วัน ๘ คำ วัน ๑๔ คำ วัน ๑๕ คำ ให้รักษาพระอุโบสถศีลแปด
ศีลสืบประการเป็นอดิเรกศีล ชวนกันทำบุญให้ทาน สดับพระธรรม
เทศนาจำเริญธรรมภาวนา ให้เป็นอารยอุโบสถจำเริญอานิสงส์ขึ้นไป

แลให้ข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อยฝ่ายทหาร
พลเรือนข้างหน้าข้างใน ผู้รักษาเมืองรั้งกรมการอาณาประชาราษฎร์
ทั้งปวงปรนนิบัติกระทำตามพระราชโอวาทานุสาสนะ กำหนด
กฎหมายนี้จึงทุกประการ”

และความอีกตอนหนึ่งว่า **“ทุกวันนี้ตั้งพระทัยแต่ที่จะทำนุ
บำรุงวรพระพุทธศาสนาไพโรฟ้าประชากรให้อยู่เย็นเป็นสุข ให้ตั้ง
อยู่ในคติธรรมทั้ง ๔ ดำรงจิตจตุรัสบาเพ็ญศีลทาน จะได้สุคติภูมิ
มนุษย์สมบัติ สวรรคสมบัติ นิพพานสมบัติ เป็นประโยชน์แก่ตน”**

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ ทรง
สืบสานพระราชปณิธานของสมเด็จพระบรมชนกนาถสืบมา ได้ทรง
ฟื้นฟูราชประเพณีและศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเครื่องจรรโลงจิต
วิญญาณชนในชาติ ในขณะเดียวกัน ก็ทรงผ่อนปรนยกเลิกประเพณี
กตขี้ล่าสมัย เช่น เลิกการยิงกระสุนใส่ราษฎรในระหว่างทางเสด็จ
พระราชดำเนิน

พระองค์ทรงสั่งสอนขุนนางและราษฎรให้ตั้งมั่นในธรรมจรรยา โดยเฉพาะขุนนางต้องมีความ “สามัคคี” “ซื่อสัตย์” และ “ยุติธรรม” ปราศจากอคติ เพื่อให้เกิดความสุขแก่ประชาชนทั่วหน้า ดุจดั่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เคยพระราชทานพระบรมราโชวาทไว้ ดังตัวอย่างเช่น พระบรมราโชวาท พระราชทานแก่พระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ในการปกครองบ้านเมือง ว่า

“...ประการหนึ่งให้พระยานครว่าราชการบ้านเมืองพร้อมด้วยปลัด ยกกระบัตรกรมการจงเป็นยุติเป็นธรรม ให้เป็นเอกจิต เอกฉันทน้ำหนึ่งใจเดียว อย่าให้มีความฉันทาโทษาริษยาถือเปรียบชดแ่งแย่งกันให้เสียราชการแผ่นดินไปแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้

อนึ่ง จะพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเนื้อความของทวยราษฎรทั้งปวงโดยมุลคดีประการใด **ไม่ควรตั้งอยู่ในอคติทั้งสิ้นคือ ฉันทาคติ โทษาคติ ภัยาคติ โมหาคติ** อย่าให้กอบไปด้วยความอิจฉาริษยาโกรธจองเวรด้วยภัยต่างๆ ให้พิจารณาจงเป็นยุติธรรมด้วยอุเบกขาอย่างประเสริฐ **อย่าให้อิสต์ยธรรมเห็นแก่หน้าบุคคล แลอามิสสินจ้างสินบนเข้าด้วยฝ่ายโจทก์ฝ่ายจำเลย กลับเท็จเป็นจริง กลับจริงเป็นเท็จ ทำกลบเกลื่อนเนื้อความให้พ้นเพื่อน ให้ทวยราษฎรทั้งปวงมีความยากแค้นเดือดร้อน”**

ยุคนี้จัดเป็นยุคทองของวรรณกรรม และศิลปะทุกแขนง ทรงเป็นทั้งศิลปินและนายช่างชำนาญในสรรพศิลปวิทยา ดังที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เคยมีพระราช

ดำรัสสรุปพระคุณสมบัติในรัชกาลที่ ๒ ไว้เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๒๐ ความว่า

“...พระองค์ท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในวิทยาการ หลากแขนง ตั้งแต่การที่จะทรงเป็นพระมหากษัตริย์ก็ย่อมทรงทราบ วิชาวิทยาการต่างๆ ซึ่งเป็นของพระมหากษัตริย์ มีการปกครองและ การทหารเป็นต้น และยังได้ทรงมีความรู้ในด้านศิลป ทั้งในด้านการ ประพันธ์ การดนตรี และในด้านประติมากรรม ทุกอย่างทีกล่าวมา ก็ทำได้ถึงขั้นเป็นที่ยกย่องทั้งภายในและภายนอกประเทศ จึงเป็น บุคคลที่เราจะเรียกได้ว่าเป็นบุคคลที่หาได้ยากผู้หนึ่ง

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับพระมหากษัตริย์พระองค์นี้ ความสำคัญอยู่ที่ความสามารถในด้านศิลปนาฏนาฏการ เพราะฉะนั้นนอกจากจะถือว่าทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ปกครอง บ้านเมืองมา นำบ้านเมืองมาอย่างสงบสุขแล้ว อย่างในด้านวิทยาการ นี้ก็ยังถือว่าเป็นบรมครูอีกด้วย คือท่านผู้มีความรู้ในด้านศิลป ผู้ค้น คิดวิทยาการเก่าๆ ของไทยเรา และรู้สึกสำนึกในบุญคุณของท่านที่ สร้างศิลปมาให้เรารุ่นหลังได้ใช้ นอกจากการใช้เป็นประกอบอาชีพ แล้ว ยังใช้เป็นเครื่องเตือนใจอยู่เสมอว่า บ้านเมืองเรานี้ คนรุ่นเก่ามี ความสามารถรักษาบ้านเมืองไว้ให้อยู่อย่างสงบสุข พอที่จะมี ศิลปกรรมต่างๆ อันเป็นที่เชิดหน้าชูตมาได้อย่างเป็นระยะเวลาอัน ยาวนานไม่ขาดสาย

ดังนั้นจึงเป็นข้อเตือนใจให้เราคนรุ่นหลังได้นึกอยู่ตลอดเวลาที่เราจะรักษาบ้านเมืองของเราไว้ โดยที่ไม่ต้องคิดเรื่องรักษาตัวอย่างอื่นนอกจากมองจากที่ท่านได้ทำไว้แล้ว แล้วเราก็หวงแทนและรักษาไว้ ฉะนั้นจึงเห็นว่าพระราชกรณียกิจของท่านสำคัญ...”

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ทรงพระปรีชาสามารถด้านเศรษฐกิจการพาณิชย์มานับแต่ยังทรงเป็นพระเจ้าลูกยาเธอในรัชกาลที่ ๒ ยังให้เกิดความมั่งคั่งต่อพระคลังหลวงเป็นที่ทรงพอพระราชหฤทัยยิ่งของสมเด็จพระบรมชนกนาถ ทรงพระมหากรุณาเอาพระราชหฤทัยใส่ในสุขทุกข์ของราษฎรโดยเฉพาะเรื่องการเกษตรและการประกอบอาชีพ เช่นในภาวะฝนแล้ง ข้าวยากหมากแพง ก็โปรดเกล้าฯ ให้นำข้าวในฉางหลวงมาจำหน่ายในราคาถูกลง และส่งเสริมให้ชาวนาทำนาได้ปีละ ๒ ครั้ง ทรงพระเมตตาพระราชทานความยุติธรรมในเรื่องอากรค่านา ให้เก็บภาษีทั้งนาของขุนนางและนาของราษฎรให้เท่ากัน มิใช่ให้เก็บภาษีขุนนางถูกกว่าของราษฎร เพื่อให้เกิดความสุขแก่เกษตรกรผู้เป็นพลเมืองของพระองค์

พระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะและอัครศาสนูปถัมภกอย่างเอก ทรงสถาปนาและปฏิสังขรณ์วัดวาอารามไว้มากมาย ก่อประโยชน์นอกจากด้านการจรจรโลงพระศาสนา และยังเป็นสถานศึกษาหาความรู้ของสมาชิกชุมชนทุกระดับนับแต่ผู้ใหญ่ไปจนถึงเด็กโปรดเกล้าฯ ให้จารึกสรรพวิชาการไว้เป็นคัมภีร์มหาวิทยาลัยอันมีตำรา

สารพัดแขนงไว้ที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ทรงทำนุบำรุงการศึกษาพระปริยัติธรรมอย่างจริงจัง ปรากฏหลักฐานในถ้อยคำของปวงพระราชาคณะในสมัยนั้น ที่ถวายพระพรสนองพระราชูปถัมภ์ ทรงพระปริวิตกห่วงใยการศึกษาของคณะสงฆ์ ว่า

“...มีพระราชหฤทัยทรงปรารถนาซึ่งภิกษุสงฆ์และสามเณรที่รู้พระไตรปิฎกเป็นอย่างดี โท ตรี จัตวา จะได้ดำรงพระศาสนาให้รุ่งเรืองจำเริญสืบไป...

อาตมภาพพระราชาคณะทั้งปวงพร้อมกัน... ขอพระราชทานถวายปฏิญาณไว้ว่า จำเดิมแต่นี้สืบไปภายหน้า อาตมภาพทั้งปวงจักพร้อมกันบอกกล่าวสั่งสอนกุลบุตร และตักเตือนให้มีเพียรเล่าเรียนภิญโญภาพมากขึ้นกว่าแต่ก่อน จักกระทำพระพุทธานุภาพให้บริบูรณ์ด้วยภิกษุสงฆ์และสามเณรอันทรงพระปริยัติธรรมตามแต่อุปนิสัยวาสนาแห่งบุคคลอันควรแก่พระไตรปิฎกโดยอย่างยิ่งอย่างหย่อนเป็นลำดับๆ กัน ...บำรุงพระราชศรัทธาให้เสมอทุกๆ ปีมิได้ขาด ตามแต่จะได้โดยมากและน้อย สมด้วยพระราชประสงค์จงทุกประการ”

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระวิสัยทัศน์กว้างไกลในการต่างประเทศ มีน้ำพระราชหฤทัยผูกพันในประโยชน์สุขของราษฎรอยู่เป็นนิจ แม้ในยามทรงพระประชวรใกล้เสด็จสวรรคตดังที่มีพระราชกระแสกับพระยาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ถึงแนวทางการติดต่อสัมพันธ์กับต่างประเทศในอนาคต ซึ่งกาลต่อมาปรากฏว่าเป็นไปตามพระราชวาจาทุกประการ

“การศึกสงครามข้างญวนข้างพม่าก็เห็นจะไม่มีแล้ว จะมีอยู่ก็แต่ข้างพวกฝรั่ง ให้ระวังให้ดี อย่าให้เสียทีแก่เขาได้ การงานสิ่งใดของเขาที่คิดควรจะเรียนเอาไว้ ก็ให้เอาอย่างเขา แต่อย่าให้มันถือเลื่อมใสไปเสียทีเดียว”

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ขณะยังทรงเป็นสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอในรัชกาลที่ ๓ ทรงผนวชเป็นพระภิกษุอยู่เป็นเวลานาน ทำให้ทรงมีโอกาสได้ศึกษาพระปริยัติธรรมจนแตกฉาน ทรงเป็นนักปราชญ์ในทางพระพุทธศาสนา ในขณะเดียวกันก็ทรงศึกษาภาษาอังกฤษ และศิลปวิทยาการตะวันตกอย่างรอบด้าน ทำให้ทรงพระปรีชาสามารถทั้งด้านอักษรศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ดาราศาสตร์ และรัฐประศาสนโนบายการปกครองสมัยใหม่อย่างรู้เท่าทันตะวันตก ครั้นทรงราชย์สืบต่อจากสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช ในช่วงเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อของบ้านเมืองในยุคที่ลัทธิจักรวรรดินิยมจากประเทศมหาอำนาจในทวีปยุโรปกำลังแผ่อิทธิพลมาสู่ภูมิภาคเอเชียอย่างเต็มที่ จึงทรงกำหนดพระบรมราชโองบายอันแนบคายอย่างอ่อนสั้นอ่อนยาว ทำให้สยามประเทศอยู่ปลอดภัยจากภัยคุกคามด้านความมั่นคง ในขณะเดียวกันก็ทรงเปิดประเทศสู่ความเจริญเติบโตทางการพาณิชย์กับชาติตะวันตกโดยเสรี ทำให้วิทยาการอันเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหลังไหลเข้ามาสู่ราชอาณาจักร

แม้ส่วนพระองค์ก็ไม่โปรดการไว้พระยศ โปรดเสด็จออกทรงรับฎีกาเพื่อจะได้ทรงทราบทุกข์สุขของราษฎรโดยตรง ทรงพระมหากรุณาพระราชทานสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชนนานัปการ เช่น เสรีภาพในการนับถือศาสนา ดังพระราชปรารภว่า “...ธรรมเนียมผู้ครองแผ่นดินที่เป็นยุติธรรม มิได้ห้ามราษฎรทั้งปวงในการถือศาสนาเป็นที่พึงของตัวๆ ในเวลาที่สุดแลกาลเบื้องหน้า ทรงอนุญาตยอมให้คนถือศาสนาตามอัธยาศัย”

พระองค์มีพระราชปณิธานอันแน่วแน่ที่จะทรงดูแลรักษาประชาราษฎรเสมือนบิดามารดากรุณาแก่บุตร ดังความตอนหนึ่งในประชุมประกาศรัชกาลที่ ๔ ว่า

“พระเจ้าแผ่นดินคนทั้งปวงยกย่องตั้งไว้เป็นที่พึ่ง ใครมีทุกข์ร้อนถ้อยความประการใด ก็ยอมมาร้องให้ช่วย ดังหนึ่งทารกเมื่อมีเหตุแล้วก็มาร้องหาบิดามารดา เพราะฉะนั้นพระเจ้าแผ่นดินชื่อว่าคนทั้งปวงยกย่องให้เป็นบิดามารดาตัว แล้วก็มีความกรุณาแก่คนทั้งปวงดังหนึ่งบิดามารดากรุณาแก่บุตรจริงๆ โดยสุจริต”

เซอร์จอห์น เบาริง ราชทูตอังกฤษผู้เข้ามาทำสัญญาทางพระราชไมตรีในสมัยนั้น สรรเสริญพระเกียรติคุณของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการปฏิรูปประเทศให้ทันสมัยว่า

“ทรงเป็นตัวอย่างแห่งพระมหากษัตริย์ซึ่งทรงพระปรีชาสามารถในทางอักษรศาสตร์และปราชญศาสตร์ต่างๆ ของชาวตะวันตกทั้งหมด แต่เพราะเหตุที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ณ

พระองค์นี้ทรงพระปรีชาเชิงวิชาการสมัยใหม่อย่างเฉียบแหลมจนคนอื่น ๆ ตามพระองค์ไม่ทัน จึงมีผู้เข้าใจในโครงการและพัฒนาการตลอดจนทางรัฐประศาสน์ของพระองค์ไม่ถึง ฉะนั้น ขณะที่กรุงสยามเริ่มเปิดประตูค้าขายกับชาวต่างประเทศนั้นเองจึงเกิดอุปสรรคขึ้นบางประการ แต่ถึงเช่นนั้นก็ดี จะทรงท้อถอยพระราชหฤทัยก็หาไม่ได้ คงดำเนินการก้าวหน้าแก่ประเทศสยามสืบต่อมาเต็มพระสติปรีชาญาณ...”

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงได้รับการอบรมปมเพาะพระปรีชาญาณสืบมาโดยตรงจากสมเด็จพระบรมชนกนาถ จึงทรงทราบการณ์อันกว้างไกลถึงมูลเหตุภายในคือความล้าสมัยของประเพณีการปกครองแบบเก่าที่สืบมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ประกอบกับมูลเหตุภายนอกจากการเปิดประเทศ ประกอบกับสัญญาถ้อยจากลัทธิจักรวรรดินิยม จึงทรงพระวิริยอุตสาหะอย่างแรงกล้าในการปฏิรูปการปกครองของประเทศสยามในทุกด้าน เพื่อเอกราชของประเทศและความผาสุกของประชาชนเป็นสำคัญ

พระองค์ทรงจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินเป็นกระทรวง ทรงปฏิรูประบบกฎหมายและการศาล ทรงยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนด้วยการเลิกระบบทาสไพร่ พระราชทานโอกาสทางการศึกษา อาชีพ และสิทธิเสรีภาพสมัยใหม่ พระราชทานระบบสาธารณสุข โภคสาธารณสุข การอันเป็นมูลฐานความเจริญในทุกด้าน

ญ

พระราชกรณียกิจในรัชกาลที่ ๕ มีมากประมาณพันจะพรรณนา สะท้อนถึงพระราชปณิธานที่ทรงแสดงไว้ให้ปรากฏว่า **“..เราตั้งใจอิฐฐานว่า เราจะกระทำการจนเต็มกำลังอย่างที่สุดที่จะให้กรุงสยามเป็นประเทศอันหนึ่งซึ่งมีอิสรภาพและความเจริญ”**

หลักพระราชปฏิบัติที่ทรงใช้เป็นแบบในการปกครองคือ ทรงเน้นความสุขของประชาชนเป็นสำคัญ ด้วยการพระราชทานความเป็นธรรมแก่ชนทุกหมู่เหล่า สมดังพระราชดำรัสตอบคำถวายพระบรมรูปทรงม้าเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๕๑ ความว่า

“...มีความตั้งใจที่จะจัดการปกครองให้ประกอบด้วย หลักฐานมั่นคง ดำรงอิสรภาพของแผ่นดินไว้ยิ่งขึ้น ทั้งจะบำรุงอาณาประชาราษฎร ให้มีที่ทางประกอบการแสวงผลประโยชน์เจริญยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน จึงเป็นข้อสำคัญซึ่งทำให้เกิดมีความสามัคคีต่อกัน ตั้งแต่ในพระบรมราชวงศ์ลงไปจนถึงอาณาประชาราษฎร์ ให้เกิดสมัครสโมสรไว้วางใจกัน ให้อาณาประชาราษฎรเชื่อมั่นในความปกครองว่าจะดำเนินไปในทางซึ่งจะให้เจริญสุขสมบัติ จะตัดการซึ่งไม่เป็นธรรมแลทางที่เดือดร้อนให้สิ้นไป ให้ประชาชนทั้งปวงรู้สึกใจว่าเป็นชาติอันหนึ่งอันเดียวกันโดยสนิท มิได้เลือกกำเนิดแลศาสนา ให้มหาชนรู้สึกรักชาติแลประเทศของตน ประกอบการแสวงผลให้เจริญ โภคทรัพย์ตามควรแก่ความสามารถ...”

ด้วยน้ำพระราชหฤทัยอันมุ่งหวังความสุขของประชาราษฎร เป็นสำคัญ บันดาลให้บังเกิดพระราชกรณียกิจมหาศาลที่พระราชทาน

เป็นประโยชน์ตีดแผ่นดินอยู่ตราบเท่าทุกวันนี้ สมกับที่ทรงได้รับพระราชสมัญญาว่า “สมเด็จพระปิยมหาราช” พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นที่รักยิ่งของปวงชน อันเป็นผลมาจากพระราชปณิธานดังปรากฏในกระแสพระราชดำรัสว่า **“...ความประสงค์ของเรามีอย่างเดียว แต่จะให้ประชากรราษฎรของเราเป็นสุขทั่วหน้า”**

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ทรงสำเร็จการศึกษาจากสหราชอาณาจักร ทรงมีโอกาสได้เตรียมพระองค์ด้วยการศึกษาศิลปวิทยาการอย่างรอบด้านทั้งการทหารและพลเรือน ทรงเป็นพระมหากษัตริย์นักยุทธศาสตร์ และพระมหากษัตริย์จอมปราชญ์ กระทั่งทรงได้รับพระราชสมัญญาว่า “สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า” ทรงถึงพร้อมด้วยพระปรีชาสามารถหลากหลาย ทรงเป็นศิลปินที่ทรงใช้การสื่อสารมวลชนและพระราชอัจฉริยภาพด้านวรรณกรรม นาฏศิลป์ และดนตรี มาเป็นเครื่องกลมเกลอจิตใจประชาชนถึงพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรมอันพึงประสงค์สำหรับความเป็นพลเมืองของชาติที่ได้ชื่อว่าเป็นอารยะ

พระองค์มีพระราชปณิธานสูงสุดในการที่จะยกระดับประเทศสยามให้เทียมมาเทียมไม่แพ้กับมหาประเทศในเวทีสากล ดังความในพระราชหัตถเลขาที่พระราชทานแก่สมเด็จพระอนุชาธิราชเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ความว่า

“...ในขั้นต้นกิจการต่างๆ คงจะต้องดำเนินอย่างช้าๆ เพราะมีเครื่องกีดขวางอยู่หลายอย่างที่ดินจะต้องข้าม เราอยู่ในสมัยที่

ลำบาก เพราะมีชนบทรรมนิยมโบราณคอยต่อสู้ขัดขวางการเปลี่ยนแปลง แต่ฉันไม่คิดจะยอมแพ้ ฉันยังหวังจะมีชีวิตอยู่นานพอที่จะได้เห็นประเทศสยามเข้าร่วมในหมู่ชาติต่างๆ โดยได้รับเกียรติและความเสมอภาคอย่างจริงๆ ตามความหมายของคำนั้นทุกประการ...”

เพื่อให้พระราชปณิธานของพระองค์บรรลุผล จึงจำเป็นต้องทรงปลูกฝังปณิธานดังกล่าวขึ้นในจิตใจคนในชาติด้วย และการที่ปณิธานนั้นจะบังเกิดขึ้นได้ ก็ต้องมีความรู้สึกรักชาติอย่างแท้จริงเป็นรากฐาน ตลอด ๑๕ ปีแห่งการทรงราชย์ จึงทรงปลูกฝังความสำนึกรักในความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชนในชาติ โดยยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รวมถึงหน้าที่ที่ทุกคนพึงปฏิบัติในฐานะพลเมืองดี ดังพระราชนิพนธ์ปลูกใจเสือป่า ที่ทรงเตือนสติคนไทยไว้ว่า

“คนไทยเราสมัยนี้ พอใจवादอยู่ว่าตนดีกว่าคนไทยเก่าๆ ไม่ใช่หรือ ก็คนไทยเก่าๆ เขามีหน้าที่จะทำเพื่อประโยชน์ของชาติบ้านเมืองทุกคน คนไทยชั้นใหม่จะไม่สมควรทำหน้าที่เช่นนั้นบ้าง จะว่าตนดีกว่าเขาอย่างไร ข้อเสียของคนไทยชั้นใหม่ที่มีอยู่ที่สำคัญคือ สิ่งใดที่เป็นของเก่าจะทิ้งเสียให้หมด แต่ของใหม่ก็ไม่มีมาแทนได้ ยืนฝรั่งเขาพูดอะไรแว่วๆ ก็ฟังไม่ได้ศัพท์จับเอามากระเดียด เขาพูดก็พูดไปข้างอย่างนั้นเอง การที่ประพุดิตนตามอย่างฝรั่งนั้น ถ้าประพุดิตตามในทางที่ดีก็ไม่น่าติเตียน ที่เลือกประพุดิตแต่เฉพาะ

ในทางที่จะสะดวกแก่ตนอย่างเดียว ที่จะไม่สะดวกก็ไม่เก็บมา
ประพุดติดตามบ้าง ฝรั่งเศสรักชาติบ้านเมืองของเขา ทำไมเราไม่รัก
บ้าง จึงไปรักไปนิยมชาติอื่นภาษาอื่นของเขาทำไม ชาติของเรา
เลวทรามอย่างไรจึงรักไม่ได้ ขอให้เชื่อข้าพเจ้าเถิด ...คนไทยที่ไม่รู้จัก
รักชาติของตน อย่าเผลอไปว่าชาวยุโรปเขาจะนับถือ มีแต่เขาจะ
ดูถูกเท่านั้น...”

การเตรียมพร้อมที่ว่า “แม่หวังตั้งสงบ จงเตรียมรบให้
พร้อมสรรพ” ในรัชสมัยของพระองค์ แท้จริงก็ทรงแสดงพระราช-
ปณิธานไว้ชัดเจนว่า เพื่อหวัง “ความสุข” ของคนไทย

**“ข้าพเจ้าหรือรัฐบาลของข้าพเจ้าไม่ได้ตั้งใจอย่างหนึ่งอย่างใด
นอกจากที่จะรักษาผลประโยชน์และความสุขของท่านทั้งหลาย
ไม่ได้ตั้งใจที่จะเบียดเบียนผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อน ตรงกันข้าม
ตั้งใจเพียงรักษาอำนาจและอิสรภาพของพวกเรา ตั้งใจรักษาความ
สุขของพวกเราเอง ตั้งใจเพียงจะไม่ให้ผู้อื่นเบียดเบียนเรา...”**

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ทรง
ราชย์สืบสนองพระองค์สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช โดยทรง
พากเพียรพยายามบริหารราชการอย่างเต็มพระกำลังความสามารถ
ทุกประการ แต่ด้วยวิกฤตภาวะที่เป็นไปตามกระแสโลก ทั้งปัญหา
เศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ปัญหาเรื่องความเคลื่อนไหวด้านแนวคิด
ทางการเมืองการปกครอง ทำให้ต้องทรงพระคุณธรรมอย่างหนัก
แน่นให้อันที่จะทรงถือเอาความสงบสุขของประชาราษฎร์เป็นที่ตั้ง

การเสด็จพระราชดำเนินไปยังหัวเมืองต่างๆ ก็ทรงหวังจะได้ทรงทำนุบำรุงราษฎร เมื่อเสด็จพระราชดำเนินไปที่ใดโปรดมีพระราชดำรัสให้ประชาชนทราบพระราชประสงค์และทรงตักเตือนให้ตั้งใจประกอบสัมมาชีพในหลักศีลธรรมและกฎหมายเสมอ เป็นต้นว่าพระราชดำรัสที่พระราชทานเมื่อคราวเสด็จเยี่ยมมณฑลพายัพ ความว่า

“...ด้วยใครจะเห็นภูมิลำเนาและคูนเคยกับผู้คนชาวมณฑลกับทั้งตรวจตราการงานบ้านเมืองให้แจ้งประจักษ์แก่ตนเอง เพื่อประโยชน์ที่จะปกครองทำนุบำรุงพระราชอาณาเขตและประชาชนในสยามประเทศให้สมบูรณ์พูนสุข เสมือนสมเด็จพระราชบรรพบุรุษของเราได้ทรงปกครองมาแต่ปางก่อน ถ้าและสามารถจะให้บ้านเมืองกับไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินมีความสุขสมบัติวัฒนาการยิ่งขึ้นไปกว่าแต่ก่อนได้ ก็จะเป็นความยินดี...”

ส่วนข้าราชการ พระองค์ก็มีพระราชประสงค์ให้ข้าราชการสำนึกว่าต้องรับราชการเพื่อประโยชน์สุขของราษฎรเป็นสำคัญ มิใช่ใช้อำนาจกดขี่ราษฎร จึงมีพระบรมราชโองการให้เสนาบดีทุกกระทรวงควบคุมความประพฤติข้าราชการอย่างจริงจัง

“...Spirit ของข้าราชการออกจะเป็นไปในทาง intimidate ราษฎรมาก โดยไม่มีความรู้สึกตัวว่าจะทำการเพื่อประโยชน์ของราษฎร (Public Service) เลย จึงทรงใคร่จะให้เพาะความรู้สึกอันนี้ขึ้นให้จงได้”

จนแม้ที่สุดเมื่อเกิดเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครอง ก็ทรงยอมสละพระราชสิทธิทรงทุกสถาน เพียงเพื่อหวังความสงบเรียบร้อยในบ้านเมือง มิให้ต้องเดือดร้อนแก่ประชาชนของพระองค์

“ข้าพเจ้าเห็นแก่ความเรียบร้อยของอาณาประชาราษฎร์ ไม่อยากให้เสียเลือดเนื้อ กับทั้งเพื่อจัดการโดยละม่อม ไม่ให้ขึ้นชื่อได้ว่า จลาจลเสียหายแก่บ้านเมือง...”

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร รัชกาลที่ ๘ แม้ทรงราชย์ในขณะยังทรงพระเยาว์ และยังประทับอยู่ ณ ประเทศสวีเดนแลนด์ แต่กระนั้น ก็ทรงตระหนักในพระราชหฤทัยถึงหน้าที่ที่ทรงมีต่อแผ่นดินไทย ซึ่งยามนั้นแม้ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่สถาบันพระมหากษัตริย์ก็ยังคงสถิตดำรงอยู่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชนในชาติมิเปลี่ยนแปลง ท่ามกลางภาวะระส่ำระสายทางการเมือง ประกอบกับภาวะสงคราม ทำให้คนไทยเฝ้าคอยหวังจะได้อาศัยพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อมเป็นที่พึ่ง

พระบาทสมเด็จพระอัฐมรามาธิบดินทร ทรงเปี่ยมด้วยน้ำพระราชหฤทัยผูกพันรักประชาชน ทรงพระราชปรารภถึงการศึกษและการเตรียมพระองค์ให้พร้อม ด้วยหวังจะได้เสด็จพระราชดำเนินกลับมาทรงทำนุบำรุงประชาชนของพระองค์โดยไว

“ปริญญาเตอร์ทางกฎหมายนั้นฉันรู้สึกว่าคุณสำคัญสำหรับฉันมาก รู้บ้างไหมว่าวิทยาลัยไหน เมืองไหนที่ทำดีกรีเตอร์

ณ

ทางกฎหมายได้เร็วๆ ฉันอยากจะรีบเรียนให้เสร็จ แล้วจะได้กลับ
ฉันเป็นห่วงเมืองไทยนัก

...เห็นจะไม่มีวิทยาลัยไหนที่ฉันจะทำปริญญาเตอร์ได้เร็วกว่าที่สวิสส์ อีกปีครึ่งฉันก็จะเสร็จอยู่แล้ว ตกลงฉันจะกลับไปเรียน
ที่เดิม แล้วฉันจะรีบมาเมืองไทย”

พระองค์ทรงแสดงพระราชปณิธานอันแน่วแน่ที่จะทรง
ส่งเสริมความสุขความเจริญของบ้านเมืองไทย ดังพระราชดำรัสที่ว่า

“ข้าพเจ้ามีความคิดถึงท่านอยู่เสมอ จึงได้พยายามเล่าเรียน
ให้ดีที่สุดที่จะทำได้ เพื่อมาอยู่ร่วมกับท่านทุกคนในการส่งเสริมความ
เจริญของบ้านเมืองเรา ท่านทั้งหลายคงเห็นอยู่ว่าแม้สงครามจะ
สิ้นสุดไปแล้ว ความทุกข์ยากก็ยังมีอยู่ทั่วไปในโลก ซึ่งรวมถึงบ้าน
เมืองไทยที่รักของเราด้วย แต่ข้าพเจ้าเชื่อว่า ถ้าคนไทยทุกคนถือว่า
ตนเป็นเจ้าของชาติบ้านเมือง และต่างปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีด้วย
ความซื่อสัตย์สุจริต และถูกต้องตามทำนองคลองธรรมแล้ว ความ
ทุกข์ยากของบ้านเมืองก็จะผ่านพ้นไปได้ ข้าพเจ้าจึงขอร้องให้ท่าน
ทุกคนได้ช่วยกันทำหน้าที่ของตนโดยเข้มแข็ง และขอให้มีความ
สามัคคีกลมเกลียวกันจริงๆ เพื่อชาติจะได้ดำรงอยู่ในความวัฒนา
ถาวรสืบไป”

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรม-
นาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ทรงราชย์สืบสนองพระองค์สมเด็จพระบรม-
เชษฐาธิราชซึ่งเสด็จสวรรคตอย่างกะทันหัน แม้ในภาวะอันสับสน

เช่นนั้นแต่ก็ทรงแสดงพระราชปณิธานอันแน่วแน่ในเย็นวันที่รับทรง
 ราชย์ ท่ามกลางพระบรมวงศานุวงศ์และข้าทูลละอองธุลีพระบาทที่
 ไปเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอัญเชิญขึ้นทรงราชย์ว่าจะทรงทำหน้าที่
 “ด้วยใจสุจริต”

ครั้นถึงพระราชพิธีบรมราชาภิเษก จึงได้พระราชทาน
 พระปฐมบรมราชโองการ เป็นพระราชปณิธานอันแน่วแน่ที่ทรง
 ครองไว้ได้อย่างบริสุทธิ์บริบูรณ์ตลอดรัชสมัย ว่า **“เราจะครอง
 แผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”**

“ประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” จึงเป็นเป้าหมายแห่ง
 การทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจอันหลากหลายและมากมายเหลือ
 คณานับ ดังที่คนไทยต่างได้ประจักษ์แก่ตาและแก่ใจถึงโครงการ
 อันเนื่องมาจากพระราชดำริหลายพันโครงการ และผลสัมฤทธิ์แห่ง
 พระราชกรณียกิจที่ยังความผาสุกร่มเย็นแก่ราษฎรทั่วทุกภูมิภาคอยู่
 โดยถ้วนทั่วแล้ว ด้วยเหตุที่ทรงครองแผ่นดินโดยมั่นคงในทศพิธ-
 ราชธรรม อันเป็นคุณสมบัติที่ถ้าผู้ปกครองทรงไว้ได้ ย่อมนำมาซึ่ง
 ความสุขแก่ผู้ใต้ปกครองโดยแท้จริง

การพรรณนาถึงพระราชปณิธานในการทรงงานของพระบาท
 สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ให้ครบถ้วนกระบวนความ
 ย่อมเป็นไปได้ยากเกินกว่าจะทำได้ในชั่วพื้นที่อันจำกัด แต่สิ่งหนึ่งซึ่ง
 คนไทยทุกคนพึงมีหน้าที่ปฏิบัติ คือการสืบสานพระราชปณิธานด้วย
 การปลูกปณิธานขึ้นในใจตน ด้วยการน้อมนำพระบรมราโชวาท

พระราชดำรัส และแนวพระราชดำริ ไปปรับประยุกต์ใช้เป็นประทีปนำทางของต่นๆ เพื่อประโยชน์สุขจักได้บังเกิดทั้งแก่ต่น แก่ชุมชน และแก่ประเทศชาติ อันเป็นการสนองพระมหากรุณาธิคุณอย่างดีที่สุด

“...ชาติของเรารักษาความเป็นเอกราชและดำรงฐานะด้วยดี เป็นลำดับมาได้ ก็ด้วยอาศัยบรรพบุรุษของเราทั้งหลายมีความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติหน้าที่เพื่อประเทศชาติมาแล้ว ตามประวัติศาสตร์ของเราจะเห็นได้ว่า คราวใดที่ชาวไทยมีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อประเทศชาติแล้ว ชาติก็ไ้รอดพ้นจากภัยพิบัติ สู่ความสุขความเจริญ แต่คราวใดที่ขาดความสามัคคีกลมเกลียวกัน ก็ต้องประสบเคราะห์กรรมกันทั้งชาติ จนบางครั้งถึงต้องสูญเสียเอกราชไป ฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่ของเราทั้งหลายที่จะต้องร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด ช่วยกันรักษามรดกอันตกทอดมาถึงเรานั้นไว้ให้ดี เพื่อให้ตกทอดต่อไปยังอนุชนรุ่นหลัง เป็นการเจริญรอยตามบรรพบุรุษของเราทั้งหลาย ซึ่งได้บำเพ็ญหน้าที่มาเป็นอย่างดีแล้ว...”

“คนไทยแม้จะมีจิตใจรักความสะอาดสบาย และมักทำตามใจตัวกันเป็นปรกติ แต่ก็มีควมสำนึกมั่นในชาติอยู่แทบทุกตัวต่น ยามมีอันตรายเกิดขึ้นแก่บ้านเมือง เราก็รวมกันได้เหนียวแน่น และถือนิยได้เคร่งครัด ดังนั้นเราจึงมีชาติมีประเทศอันตั้งมั่นโดยอิสระและเสรีมาช้านาน ทั้งยังสามารถสร้างสรรค์ความดีความเจริญ

ต่างๆ ไว้เป็นสมบัติของเราเองมากมาย

ปัจจุบันนี้ สภาวการณ์หลายอย่างบ่งบอกว่าเป็นคราวที่เราจะต้องละวางความตามใจตัวกันแล้ว และจะต้องนึกถึงชาติประเทศกันให้หนักแน่น ทุกฝ่ายทุกคนควรจะได้เร่งรัดปฏิบัติสรรพกิจการงานทุกด้านโดยขะมักเขม้น ให้ประสานสอดคล้อง ประองคองและเกื้อกูลกัน ตั้งมั่นอยู่ในความสุจริต สามัคคี และความไม่ประมาท ใช้สติปัญญาความสามารถให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด ยึดเอาอิสรภาพ อธิปไตย และประโยชน์สุขของประชาชนคนไทย เป็นจุดหมายที่สูงสุด...”

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลปัจจุบัน ทรงราชย์สืบสนองพระองค์สมเด็จพระบรมชนกนาถ ด้วยพระราชประสงค์ที่จะทรงสืบสานพระราชปณิธานของสมเด็จพระบรมราชบุรพการีในมหาจักรีบรมราชวงศ์ ดังพระราชดำรัสที่พระราชทานต่อรับการกราบบังคมทูลพระกรุณาอัญเชิญขึ้นทรงราชย์ เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๙ ความว่า

“ตามที่ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ปฏิบัติหน้าที่ประธานรัฐสภา ได้กล่าวในนามของปวงชนชาวไทย เชิญข้าพเจ้าขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ให้เป็นไปตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร และเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ตราว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนั้น ข้าพเจ้าขอ

ตอบรับ เพื่อสนองพระราชปณิธาน และเพื่อประโยชน์ของประชาชนชาวไทยทั้งปวง”

พระองค์ทรงพระราชปรารภให้บ้านเมืองไทยเป็น “บ้านแสนสุข” ประชาชนชาวไทยมีความสุขความเจริญโดยทั่วหน้า ทรงเปี่ยมด้วยพระมหากรุณาธิคุณในอันที่จะทรงชี้แนะพระราชทานแนวทางแห่งการสร้างความสุข ดังวิธีการพระราชทานที่ปรากฏในพระราชหัตถเลขาซึ่งได้เชิญมาตีพิมพ์บนปกหนังสือสวดมนต์ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ว่า

“ความสุขในตัวเริ่มจากใจ และทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น ส่วนรวมและตนเอง

สุขในการบำเพ็ญประโยชน์ให้ผู้อื่นและส่วนรวมมีสุข

สุขในการเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น

สุขในการให้ ทั้งกำลังกาย กำลังใจ ให้ผู้อื่นและส่วนรวมมีสุข

สุขในการพัฒนาร่างกาย จิตใจ และปัญญา ในทางสร้างสรรค์ความเจริญให้ตนเองและผู้อื่น

การสวดมนต์และปฏิบัติธรรม ทำให้มีความสงบ มีสติ สมาธิ และปัญญา ตลอดจนเป็นกุศล สิริมงคลต่อทุกคน และจะนำมาสู่ความเจริญและความสุขที่กล่าวมานั้นแล...”

ยิ่งไปกว่านั้น ยังทรงพระมหากรุณาพระราชทานพระราชโองการให้ข้าราชการซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธย เข้าใจกระจ่างถึงนิยามแห่งคำว่าในพระปรมาภิไธยอย่างถูกต้อง เพื่อให้

ปฏิบัติหน้าที่เพื่ออำนวยความสะดวกธรรม เป็นที่พึ่งให้แก่ประชาชนได้ โดยทรงไขความเฉลยพระราชทานไว้ว่า หมายถึงในนามของประชาชนชาวไทย ในนามสถาบันหลักของประเทศทั้ง ๓ สถาบัน เพื่อความสุขความร่มเย็นและความมั่นคงของบ้านของเราทุกคน

“...ปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์นั้น ความจริงความหมายก็คือ ปฏิบัติหน้าที่ในนามของสถาบันทั้ง ๓ สถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และประชาชน ในพระปรมาภิไธยในนัยนี้หมายถึง สถาบันที่ศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายของชาติ และความสุข ความร่มเย็น และมั่นคงของราชอาณาจักร ซึ่งเป็นบ้านของเราทุกคน อันนี้คือความหมายที่จะขอใจให้ ในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ก็คือ ในนามของประชาชนชาวไทย ในนามของสถาบันสูงสุดทั้งหลายของชาติ และประชาชน คือ ให้ความยุติธรรม ให้ความถูกต้อง โปร่งใส และเป็นที่พึ่งของประชาชนและสังคม”

เนื่องในวันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์ จึงเป็นโอกาสที่ประชาชนจักได้น้อมสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณและซาบซึ้งถึงพระราชปณิธานอันยิ่งใหญ่ของพระมหากษัตริย์แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ทุกพระองค์ ที่ทรงตั้งพระราชหฤทัยหวังให้พสกนิกรมีความสุขความเจริญโดยทั่วหน้า

น

หากแต่การที่จักบรรลุถึงความสุขเกษมศานต์ บังเกิดสัมฤทธิ์ผลได้สมพระราชปณิธานอย่างเห็นแจ้งประจักษ์จริงนั้น ชาวไทยทั้งหลายพึงเอาใจใส่ศึกษาเรียนรู้ให้เข้าใจถ่องแท้ถึงพระราชกรณียกิจ พระราชจริยวัตร และแนวพระราชดำริแห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ที่ทรงบำเพ็ญไว้เพื่อบ้านเมือง เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ปลูกฝังเป็นทัศนคติอันถูกต้องและดีงามให้เกิดขึ้นได้แก่ตนเองอย่างแน่นแฟ้นก่อน จนสามารถส่งต่อเป็นปณิธานจากรุ่นสู่รุ่นไปสู่อนุชน เป็นการสืบทอดเอกลักษณ์และอุดมการณ์ร่วมกันของคนไทย ในอันที่จะธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ยิ่งความวัฒนาผาสุกมาสู่สังคมไทยส่วนรวม ซึ่งเสมอด้วยความสุขของแต่ละบุคคล ผู้ล้วนนับเนื่องเป็นองค์ประกอบร่วมกันเป็นหมู่ประชาชาติไทย โดยมีพระมหากษัตริย์ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐทรงเป็นประมุข สมด้วยพุทธศาสนาสุภาชิตที่ว่า

ราชา มุขี มนุสสานิ

พระราชา ทรงเป็นประมุขของประชาชน

สารบัญ

- ชัยมงคลคาถา (ชะยันโต)	๑
บทสวดมนต์บำเพ็ญพระราชกุศลอุทิศถวาย	
- บูชาพระรัตนตรัย (อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภาคะวา)	๕
- ฉัมมสังคินีมาติกาปาฐะ (กุสะลา ฉัมมา)	๖
- ปิฎฐานมาติกาปาฐะ (เหตุปัจจะโย)	๑๒
บทเจริญพระพุทธมนต์ถวายพระพรชัยมงคล	
๑. บทชุมนุมเทวดา	๑๗
๒. บทนอบน้อมพระผู้มีพระภาคเจ้า (นะโม ตัสสะ)	๑๙
๓. บทพระไตรสรณคมน์ (พุทฺธัง สรรณัง คัจฉามิ)	๒๐
๔. บทนมการสัทธิดา (สัมพุทฺธ)	๒๒
๕. บทนมการสัทธิดา (โย จักขุมา)	๒๔
๖. บทนโมการอัญญกคาถา (นะโม อะระหะโต สัมมา)	๒๗
๗. บทธัมจักกัปปวัตตนสูตร (เอวัมเม สุตัง ฯ เอกัง สมะยัง ภาคะวา...)	๓๑
๘. บทมงคลสูตร (พะหุ เทวา มะนุสสา จะ)	๔๖
๙. บทรัตนสูตร (ยังกิญจิ วิตติง อีระ วา หุรัง วา)	๕๑
๑๐. บทกรณียเมตตสูตร (กะระณียมัตถะกุสะเลนนะ)	๕๖

๑๑. บทขันธปริตร (วิรุฬหกเขที เม เมตตัง)	๕๙
๑๒. บทเมตตานิสังสสุตตปาฐะ (เอวัมเม สุตัง ฯ เอกัง สมะยัง ภาคะวา...)	๖๒
๑๓. บทโมรปริตร (อุเทตะยัญจักขุมา)	๖๕
๑๔. บทจันทปริตตปาฐะ (เอวัมเม สุตัง ฯ เอกัง สมะยัง ภาคะวา...)	๖๘
๑๕. บทสุริยปริตตปาฐะ (เอวัมเม สุตัง ฯ เอกัง สมะยัง ภาคะวา...)	๗๑
๑๖. บทวิภูฏกปริตร (อตฺถิ โลเก สีละคุณฺเณ)	๗๕
๑๗. บทชัคคสุตร (เอวัมเม สุตัง ฯ เอกัง สมะยัง ภาคะวา...)	๗๗
๑๘. บทอนุสสรณปาฐะ (อิติปิ โส ภาคะวา)	๘๖
๑๙. บทอาฏานาฎิยปริตร (วิปัสสิสสะ นะมัตถุ)	๘๙
๒๐. บทอังกุลิมาลปริตร (ยะโตหัง ภาคะนิ)	๙๒
๒๑. บทโพฆณังคปริตร (โพฆณังโค สะติสังขาโต)	๙๔
๒๒. บทอภยปริตร (ยันทุนนิตตัง)	๙๗
๒๓. บทสีกัถวา (สีกัถวา พุทธะระตะนัง)	๙๘
๒๔. บทนัตถิ เม (นัตถิ เม สระระณัง อัญญัง)	๑๐๐
๒๕. บทยังกิญฺจิ (ยังกิญฺจิ ระตะนัง โลเก)	๑๐๑
๒๖. บทมงคลจักรวาลใหญ่ (สิริริติมะติเตโ)	๑๐๓
๒๗. บทรัตนัตถ์ยูปภาวาทิยาจนคาคา (อะระหัง สัมมาสัมพุทฺโธ)	๑๐๖
๒๘. บทสุขาภิยาจนคาคา (ยัง ยัง เทวะมะนุสสานัง)	๑๐๙

๒๙. บทประราชนีนาถาภิตุสอิรวรทานคาถา	๑๑๒
(ประระมะราชนีนาถา สิริกิตติ...)	
๓๐. บทมหาวชิราลงกรณภิตุสอิรวรทานคาถา	๑๑๗
(มะหาวะชิราลงกระระโณ สยามานัง...)	
๓๑. บทเทวดาอุยโยชนคาถา (ทุกข์ป้ตตทา จะ นิตทุกขา)	๑๒๒
๓๒. บทพุทธชัยมงคลคาถา (พาหุง สหัสสะมะภินิมิตะสาธุอันตั้ง)	๑๒๔
๓๓. บทขยปริตร (มหาการุณิโก นาโถ)	๑๒๘
๓๔. บทภาตุ สัพพะมังคละ (ภะวะตु สัพพะมังคะละ)	๑๓๐
๓๕. บทนักขัตตยักข์ (นักขัตตะยักข์กะภูตานัง)	๑๓๑
- เจริญจิตภาวนา	
- พระประวัติสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมพรโร)	๑๓๓
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก	

บทชัยมงคลคาถา

ชัยมงคลคาถา เป็นคาถาสวดเพื่อให้เกิดมีชัยมงคลในการทำพิธีมงคลต่างๆ โดยกล่าวถึงพระคุณของพระพุทธเจ้าที่มีพระกรุณาเป็นที่พึ่งของสรรพสัตว์ เป็นสัจวาจาให้เกิดชัยมงคลในมงคลพิธี ดังที่พระองค์ได้ทรงชนะมารที่โคนโพธิพฤกษ์ฉะนั้น

ชัยมงคลคาถา

ชะยันโต โภธียา มูเล
เอวัง ตวััง วิชโย โทหิ
อะปะราชิตะปัลลังเก
อะภิสเสเก สัพพะพุทธานัง
สุนักขัตตัง สุมังคะลัง
สุชะโณ สุมุหุตโต จะ
ปะทักขินมัง กายะกัมมัง
ปะทักขินมัง มะโนกัมมัง
ปะทักขินานิ กัตถวานะ

สัักยานัง นันทิวัทตะโน
ชะยัสสุ ชะยะมังคะเล ฯ
สีเส ปะฐะวิโปกชะเร
อัคคัปปัตโต ปะโมหะติ ฯ
สุปะภาตัง สุหุฏฐัง
สุยัญ्ञัง ฬัรัหมะจาริสู
วาจากัมมัง ปะทักขินัง
ปะณิธี เต ปะทักขินา
ละกันตัตเถ ปะทักขิเณ ฯ

คำแปล

ขอท่านจงมีชัยชนะในมงคลพิธี เหมือนพระจอมมุนีทรงชนะมารที่โคณโพนพิภฤกษ์ ทรงถึงความเป็นผู้เลิศในสรรพพุทธาภิเษก ทรงปราโมทย์อยู่บนอปราชิตบัลลังก์อันสูง เป็นจอมมหาปฐพี ทรงเพิ่มพูนความยินดีแก่เหล่าประยูรญาติศากยวงศ์ฉะนั้น เทอญ

เวลาที่สัตว์ประพฤติชอบ ชื่อว่าฤกษ์ดี มงคลดี สว่างดี รุ่งดี และชนะดี ครูดี บุชาติแล้ว ในพรหมจารีบุคคลทั้งหลาย กายกรรมเป็นประตักษิณส่วนเบื้องขวา วจีกรรมเป็นประตักษิณส่วนเบื้องขวามโนกรรมเป็นประตักษิณส่วนเบื้องขวา ความปรารถนาของท่านเป็นประตักษิณส่วนเบื้องขวา สัตว์ทั้งหลายทำกรรมอันเป็นประตักษิณส่วนเบื้องขวาแล้ว ย่อมได้ประโยชน์ทั้งหลาย อันเป็นประตักษิณส่วนเบื้องขวา ฯ

บทสวดมนต์
บำเพ็ญพระราชกุศลอุทิศถวาย

บูชาพระรัตนตรัย

อระหัง สัมมาสัมพุทธโธ ะคะคะวา, พุทธัง ะคะคะวันตัง อะภิวาเทมิ ฯ

(กราบ ๑ หลบ)

สวากขาโต ะคะคะวะตา ัมโม, ัมมัง นะมัสสามิ ฯ

(กราบ ๑ หลบ)

สุปะฏิปันโน ะคะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สังฆัง นะมามิ ฯ

(กราบ ๑ หลบ)

คำแปล

พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์ ดับเพลิงกิเลสเพลิง
ทุกข์สิ้นเชิง ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง ข้าพเจ้าอภิวาทพระผู้มี
พระภาคเจ้า ผู้ทรงเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ฯ

(กราบ ๑ หลบ)

พระธรรมเป็นธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว
ข้าพเจ้านมัสการพระธรรม ฯ

(กราบ ๑ หลบ)

พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าปฏิบัติดีแล้ว ข้าพเจ้า
นอบน้อมพระสงฆ์ ฯ

(กราบ ๑ หลบ)

บทธัมมสังคณีมาติกา (กุสลา ธัมมา)

บทธัมมสังคณีมาติกา อธิบายถึงธรรมอันเป็นกุศล เป็นอกุศล และเป็นกลางๆ เป็นต้น เป็นส่วนแห่งพระอภิธรรม คือธรรมะชั้นสูงที่พระพุทธเจ้าทรงเทศนาโปรดพระพุทธมารดาบนดาวดึงส์เทวโลก จึงใช้สาธยายเพื่อสนองคุณของผู้ล่วงลับไป เป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทิต์ และมีตำนานว่า ผู้ได้ฟังพระอภิธรรมแม้เป็นสัตว์เดรัจฉานที่ฟังไม่เข้าใจความหมาย เช่น ค้างคาวได้ฟัง ก็ยังได้รับอานิสงส์มาก แม้สิ้นชีพไปก็บังเกิดในสุคติโลกสวรรค์

ธัมมสังคณีมาติกาปาฐะ

กุสลา ธัมมา อะกุสลา ธัมมา อัปฺยาเกตา ธัมมา ฯ

สุชาเย เวทะนายะ สัมปะยุตฺตา ธัมมา ทุกฺขาเย เวทะนายะ
 สัมปะยุตฺตา ธัมมา อะทุกฺขมะสุชาเย เวทะนายะ สัมปะยุตฺตา
 ธัมมา ฯ

วิปากา ธัมมา วิปากะธัมมะธัมมา เนวะวิปากะนะวิปากะ-
 ธัมมะธัมมา ฯ

อุปาตินนุปาทานิยา อัมมา อะนุปาตินนุปาทานิยา อัมมา
อะนุปาตินนानุปาทานิยา อัมมา ฯ

สังกิลิฏฐะสังกิลิสิกกา อัมมา อะสังกิลิฏฐะสังกิลิสิกกา อัมมา
อะสังกิลิฏฐาสังกิลิสิกกา อัมมา ฯ

สะวัตักกะสะวิจารณ์ อัมมา อะวัตักกะวิจารณ์ัตตา อัมมา
อะวัตักกาวิจารณ์ อัมมา ฯ

ปัตติสะหะคะตา อัมมา สุขะสะหะคะตา อัมมา อุเปกขา-
สะหะคะตา อัมมา ฯ

ทัสสะเนนะ ปะหาตัพพา อัมมา ภาวะนายะ ปะหาตัพพา
อัมมา เนวะทัสสะเนนะ นะภาวะนายะ ปะหาตัพพา อัมมา ฯ

ทัสสะเนนะ ปะหาตัพพะเหตุกา อัมมา ภาวะนายะ
ปะหาตัพพะเหตุกา อัมมา เนวะทัสสะเนนะ นะภาวะนายะ
ปะหาตัพพะเหตุกา อัมมา ฯ

อาจะยะคามิโน อัมมา อะปะจะยะคามิโน อัมมา
เนวาจะยะคามิโน นาปะจะยะคามิโน อัมมา ฯ

เสกขา อัมมา อะเสกขา อัมมา เนวะเสกขา นาเสกขา อัมมา ฯ

ปะริตตา อัมมา มะหัทคะตา อัมมา อัปะปะมาณา อัมมา ฯ

ปะริตตารัมมะณา อัมมา มะหัทคะตารัมมะณา อัมมา
อัปะปะมาณารัมมะณา อัมมา ฯ

ทีณา อัมมา มัชฌิมา อัมมา ปะณีตา อัมมา ฯ

มิจฉัตตะนิยะตา ธัมมา สัมมัตตะนิยะตา ธัมมา อะนิยะตา
ธัมมา ฯ

มัคคารัมมะณา ธัมมา มัคคะเหตุกา ธัมมา มัคคาธิปะติโน
ธัมมา ฯ

อุปปันนา ธัมมา อะนุปปันนา ธัมมา อุปปาทีโน ธัมมา ฯ
อะตีตา ธัมมา อะนาคะตา ธัมมา ปัจจุปปันนา ธัมมา ฯ
อะตีตารัมมะณา ธัมมา อะนาคะตารัมมะณา ธัมมา
ปัจจุปปันนารัมมะณา ธัมมา ฯ

อัชฉัตตา ธัมมา พะหิทธา ธัมมา อัชฉัตตะพะหิทธา ธัมมา ฯ
อัชฉัตตารัมมะณา ธัมมา พะหิทธารัมมะณา ธัมมา
อัชฉัตตะพะหิทธารัมมะณา ธัมมา ฯ

สะนิทฺสสะนะสัปปะภูชา ธัมมา อะนิทฺสสะนะสัปปะภูชา
ธัมมา อะนิทฺสสะนาปปะภูชา ธัมมา ฯ

คำแปล

ธรรมเป็นกุศล ธรรมเป็นอกุศล ธรรมเป็นอภัยากฤต ธรรม
สัมปยุตด้วยสุขเวทนา ธรรมสัมปยุตด้วยทุกขเวทนา ธรรมสัมปยุต
ด้วยอทุกขมสุขเวทนา ธรรมเป็นวิบาก ธรรมเป็นเหตุแห่งวิบาก ธรรม
ไม่เป็นวิบาก และไม่เป็นเหตุแห่งวิบาก ธรรมอันเจตนากรรมที่
สัมปยุตด้วยตัณหาทิวฐิเข้ายึดครองและเป็นอารมณ์ของอุปาทาน

ธรรมอันเจตนากรรมที่สัมปยุตด้วยตัณหาทิฏฐิไม่เข้ายึดครองแต่เป็น
 อารมณ์ของอุปาทาน ธรรมอันเจตนากรรมที่สัมปยุตด้วยตัณหาทิฏฐิ
 ไม่เข้ายึดครองและไม่เป็นอารมณ์ของอุปาทาน ธรรมเศร้าหมองและ
 เป็นอารมณ์ของสังกิเลส ธรรมไม่เศร้าหมองแต่เป็นอารมณ์ของสังกิเลส
 ธรรมไม่เศร้าหมองและไม่เป็นอารมณ์ของสังกิเลส ธรรมมีวิตกมีวิจารณ์
 ธรรมไม่มีวิตกแต่มีวิจารณ์ ธรรมไม่มีวิตกไม่มีวิจารณ์ ธรรมสหระคตด้วยปิติ
 ธรรมสหระคตด้วยสุขเวทนา ธรรมสหระคตด้วยอุเบกขาเวทนา ธรรม
 อันโสดาปัตติมรรคประหาร ธรรมอันมรรคเบื้องสูง ๓ ประหาร ธรรม
 อันโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องสูง ๓ ไม่ประหาร ธรรมมีสัมปยุตต
 เหตุอันโสดาปัตติมรรคประหาร ธรรมมีสัมปยุตตเหตุอันมรรคเบื้องสูง
 ๓ ประหาร ธรรมไม่มีสัมปยุตตเหตุอันโสดาปัตติมรรคและมรรค
 เบื้องสูง ๓ ประหาร ธรรมเป็นเหตุให้จตุปฏิสนธิ ธรรมเป็นเหตุให้ถึง
 นิพพาน ธรรมไม่เป็นเหตุให้จตุปฏิสนธิและไม่เป็นเหตุให้ถึงนิพพาน
 ธรรมเป็นของเสกขบุคคล ธรรมเป็นของอเสกขบุคคล ธรรมไม่เป็น
 ของเสกขบุคคลและไม่เป็นของอเสกขบุคคล ธรรมเป็นปริตตะ ธรรม
 เป็นมหัคคตะ ธรรมเป็นอัปमाणะ ธรรมมีอารมณ์เป็นปริตตะ ธรรม
 มีอารมณ์เป็นมหัคคตะ ธรรมมีอารมณ์เป็นอัปमाणะ ธรรมทราณ
 ธรรมปานกลาง ธรรมประณีต ธรรมเป็นมิจฉาสภาวะและให้ผลแน่นอน
 ธรรมเป็นสัมมาสภาวะและให้ผลแน่นอน ธรรมให้ผลไม่แน่นอน
 ธรรมมีมรรคเป็นอารมณ์ ธรรมมีเหตุคือมรรค ธรรมมีมรรคเป็นอธิปัตติ

ธรรมเกิดขึ้นแล้ว ธรรมยังไม่เกิดขึ้น ธรรมจักเกิดขึ้น ธรรมเป็นอดีต ธรรมเป็นอนาคต ธรรมเป็นปัจจุบัน ธรรมมีอารมณ์เป็นอดีต ธรรมมีอารมณ์เป็นอนาคต ธรรมมีอารมณ์เป็นปัจจุบัน ธรรมเป็นภายใน ธรรมเป็นภายนอก ธรรมเป็นทั้งภายในและภายนอก ธรรมมีอารมณ์เป็นภายใน ธรรมมีอารมณ์เป็นภายนอก ธรรมมีอารมณ์เป็นภายในและเป็นภายนอก ธรรมที่เห็นได้และกระทบได้ ธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้ ธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้ ฯ

บทปฏิฐานมาติกา (เหตุ ปัจจัย)

บทปฏิฐานมาติกา อธิบายถึงธรรมที่จัดเป็น ๓ ตอน คือ ธรรมะที่เป็นฝ่ายผู้อุปการะ, ธรรมะที่เป็นฝ่ายผู้ได้รับอุปการะหรือที่เกิดมาจากปัจจัย และธรรมที่นอกเหนือออกไปจากธรรมที่เกิดจากปัจจัย เป็นต้น เป็นส่วนแห่งพระอภิธรรม คือธรรมะชั้นสูงที่พระพุทธเจ้าทรงเทศนาโปรดพระพุทธมารดาบนดาวดึงส์เทวโลก จึงใช้สาธยายเพื่อสนองคุณของผู้ล่วงลับไป เป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทิต์ และมีตำนานว่า ผู้ได้ฟังพระอภิธรรมแม้เป็นสัตว์เดรัจฉานที่ฟังไม่เข้าใจความหมาย เช่น ค้างคาวได้ฟัง ก็ยังได้รับอานิสงส์มาก แม้สิ้นชีพไปก็บังเกิดในสุคติโลกสวรรค์

ปฏิฐานมาติกาปาฐะ

เหตุปัจจัยโย, อารัมมณะปัจจัยโย, อะธิปะติปัจจัยโย, อดันตะระปัจจัยโย, สมะนันตะระปัจจัยโย, สะหะชาตะปัจจัยโย, อัณณะมัณณะปัจจัยโย, นิสสะยะปัจจัยโย, อุปะนิสสะยะปัจจัยโย, ปุเรชาตะปัจจัยโย, ปัจฉาชาตะปัจจัยโย, อาเสวะนะปัจจัยโย, กัมมะปัจจัยโย, วิปากะปัจจัยโย, อาหาระปัจจัยโย, อินทริยะปัจจัยโย, ฌานะปัจจัยโย, มัคคะปัจจัยโย, สัมปะยุตตะปัจจัยโย, วิปะยุตตะปัจจัยโย, อัถถิปัจจัยโย, นัตถิปัจจัยโย, วิกะตะปัจจัยโย, อะวิกะตะปัจจัยโย ฯ

คำแปล

เหตุเป็นปัจจัย, อารมณฺ์เป็นปัจจัย, อธิปัตติธรรมเป็นปัจจัย, ธรรมที่เกิดเป็นลำดับไม่มีระหว่างกันเป็นปัจจัย, ธรรมที่เกิดเป็นลำดับสืบต่อกันเรื่อยไป ไม่มีธรรมอื่นมาคั่นระหว่างเลยทีเดียวเป็นปัจจัย, ธรรมที่เกิดร่วมกันเป็นปัจจัย, ธรรมแต่ละอย่างต่างต้องอาศัยกันและกันเป็นปัจจัย, ธรรมเป็นปัจจัยโดยเป็นที่อาศัย, ธรรมเป็นปัจจัยโดยเป็นอุปนิสัยที่อาศัยอย่างแรงกล้า, ธรรมที่เกิดก่อนเป็นปัจจัย, ธรรมที่เกิดภายหลังเป็นปัจจัย ธรรมที่ทำหน้าที่เสพอารมณฺ์บ่อยๆ เป็นปัจจัย, กรรมคือเจตนาความจงใจ เป็นปัจจัยปรุงแต่งจัดแจงจิต, วิปากคือ

ธรรมเป็นผลของกุศลอกุศลเป็นปัจจัย, อาหารเป็นปัจจัย, อินทรีย์เป็นปัจจัย, ฌานเป็นปัจจัย, มรรคเป็นปัจจัย, ธรรมที่สัมปยุตกันเป็นปัจจัย, ธรรมที่วิปยุตกันเป็นปัจจัย, ธรรมที่มีอยู่เป็นปัจจัย, ธรรมที่ไม่มีเป็นปัจจัย, ธรรมที่ปราศจากไปเป็นปัจจัย, ธรรมที่ไม่ปราศจากไปเป็นปัจจัย ฯ

**บทเจริญพระพุทธรูป
ถวายพระพรชัยมงคล**

บทชุมนุมเทวดา

บทชุมนุมเทวดา คือ การเชิญเทวดามาประชุมฟังพระปริตรที่จะสวด และแสดงน้ำใจไมตรีจิต หวังให้เทวดามีความสุขปราศจากทุกข์ และขอให้เทวดาค้ำครองให้มนุษย์พ้นภัย เหล่าเทวดาทั้งหลายชอบฟังธรรม ดังที่พระพุทธองค์เสด็จไปโปรดพุทธมารดาที่เทวดาภูมิชั้นดาวดึงส์ มีเทวดาในหมื่นจักรวาลมานั่งฟังธรรมของพระพุทธองค์ แม้ในวันอัมมัสวันนะ (วันพระก็มีการฟังธรรมอยู่ตลอด)

สระขั้ง สระเสนั่ง สระพันธุจฺง นะรินทัง,
ประริตตานุกาโว สะทา รักขะตุติ,
พระริตวานะ เมตตัง สะเมตตา ภาทันตา,
อะวิกขิตตะจิตตา ประริตตัง ภาณันตุ ฯ
สะมันตา จักกะวาเสสุ อัคราคัจฉันตุ เทวะตา,
สัทธัมมัง มุนิราชัสสะ สุณันตุ สักคะโมกขะทัง,
สัคเค กาเม จะ รูเป คิริสิขะระตะนฺเฏ จันตะลิกเข วิมานะ,
ทีเป รัฎฐเฐ จะ คาเม ตะรุวะนะคะหะเน เคหะวัตถุมหิ เขตเต,
ภุมมา จายันตุ เทวา ชะละละละวิสะเม ยักขะคันธัพพะนาคา,
ติฏฐันตา สันติเก ยัง มุนิวะระวะจะนัง สาธะโว เม สุณันตุ ฯ

**ธัมมัสสะวะนะกาโล อะยัมภะทันตา,
ธัมมัสสะวะนะกาโล อะยัมภะทันตา,
ธัมมัสสะวะนะกาโล อะยัมภะทันตา ฯ**

คำแปล

ท่านผู้เจริญทั้งหลาย ผู้มีเมตตาจงแผ่เมตริจิต ด้วยคิดว่า ขอ
อานุภาพพระปริตร จงรักษาพระราชชาติผู้ทรงเป็นเจ้าของนครชน พร้อม
ด้วยราชสมบัติ พร้อมด้วยพระราชวงศ์ พร้อมด้วยเสนามาตย์ แล้ว
อย่ามีจิตฟุ้งซ่าน ตั้งใจสวดพระปริตร

เทพยดาในรอบจักรวาลทั้งหลาย จงมาประชุมพร้อมกันในที่นี้
จงฟังซึ่งพระสัทธรรม อันให้สวรรค์และพระนิพพานของพระสัมมา
สัมพุทธเจ้าผู้ทรงเป็นเจ้าของมุนี

ขอเชิญเหล่าเทพเจ้า ซึ่งสถิตอยู่ในสวรรค์ ชั้นกามภพก็ดี
รูปภพก็ดี และภุมมเทวดา ซึ่งสถิตอยู่ในวิมาน หรือยอดภูเขา และ
หุบผา ในอากาศ ในเกาะ ในแวนแคว้น ในบ้าน ในต้นพฤกษา และ
ป่าช้า ในเรือนและในเรือนาก็ดี และยักษ์คนธรรพ์นาค ซึ่งสถิตอยู่ใน
น้ำ บนบก และที่อันไม่เรียบบราบก็ดี อันอยู่ในที่ไกลเคียง จงมา
ประชุมพร้อมกันในที่นี้ คำใดเป็นของพระมุนี ท่านสาธุชนทั้งหลาย
จงสดับคำข้าพเจ้านั้น ฯ

ดูก่อนท่านผู้เจริญทั้งหลาย กาลนี้เป็นกาลฟังธรรม
ดูก่อนท่านผู้เจริญทั้งหลาย กาลนี้เป็นกาลฟังธรรม
ดูก่อนท่านผู้เจริญทั้งหลาย กาลนี้เป็นกาลฟังธรรม ฯ

บทนอบน้อมพระผู้มีพระภาคเจ้า

นะโม ตัสสะ ภคคะวัต อระหะโต สัมมาสัมพุทฺธัสสะ ฯ
นะโม ตัสสะ ภคคะวัต อระหะโต สัมมาสัมพุทฺธัสสะ ฯ
นะโม ตัสสะ ภคคะวัต อระหะโต สัมมาสัมพุทฺธัสสะ ฯ

คำแปล

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น ซึ่งทรงเป็น
ผู้ไกลจากกิเลส ตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เอง ฯ (ว่า ๓ จบ)

บทพระไตรสรณคมน์

บทพระไตรสรณคมน์นี้เป็นบทเกี่ยวกับการถึงพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ว่าเป็นที่พึ่งที่ระลึก

พระไตรสรณคมน์

	พุทฺธัง	สระณัง	คัจฉามิ
	ธัมมัง	สระณัง	คัจฉามิ
	สังฆัง	สระณัง	คัจฉามิ ฯ
ทุติยัมปิ	พุทฺธัง	สระณัง	คัจฉามิ
ทุติยัมปิ	ธัมมัง	สระณัง	คัจฉามิ
ทุติยัมปิ	สังฆัง	สระณัง	คัจฉามิ ฯ
ตติยัมปิ	พุทฺธัง	สระณัง	คัจฉามิ
ตติยัมปิ	ธัมมัง	สระณัง	คัจฉามิ
ตติยัมปิ	สังฆัง	สระณัง	คัจฉามิ ฯ

คำแปล

	ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธเจ้า	ว่าทรงเป็นที่พึ่ง
	ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรม	ว่าเป็นที่พึ่ง
	ข้าพเจ้าขอถึงพระสงฆ์	ว่าเป็นที่พึ่ง
แม้วาระที่ ๒	ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธเจ้า	ว่าทรงเป็นที่พึ่ง
แม้วาระที่ ๒	ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรม	ว่าเป็นที่พึ่ง
แม้วาระที่ ๒	ข้าพเจ้าขอถึงพระสงฆ์	ว่าเป็นที่พึ่ง
แม้วาระที่ ๓	ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธเจ้า	ว่าทรงเป็นที่พึ่ง
แม้วาระที่ ๓	ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรม	ว่าเป็นที่พึ่ง
แม้วาระที่ ๓	ข้าพเจ้าขอถึงพระสงฆ์	ว่าเป็นที่พึ่ง

นมการสิทธิคาถา

บทนมัสการพระพุทธเจ้าทั้งหลายในอดีต เป็นบทนมัสการ
เก่าที่พระสงฆ์ใช้เจริญมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา

สัมพุทธะ

สัมพุทธะ อัญญะวิสัยจะ
 ปัญจะสะตะสะหัสสานิ
 เตสัง ธัมมัญจะ สังขัญจะ
 นะมะการานุกาเวนะ
 อะเนกา อันตะรายาปิ

สัมพุทธะ ปัญจะปัญญาสัยจะ
 ทะสะสะตะสะหัสสานิ
 เตสัง ธัมมัญจะ สังขัญจะ
 นะมะการานุกาเวนะ
 อะเนกา อันตะรายาปิ

สัมพุทธะ นะวุตตะระสะเต
 วิสะติสะตะสะหัสสานิ
 เตสัง ธัมมัญจะ สังขัญจะ
 นะมะการานุกาเวนะ
 อะเนกา อันตะรายาปิ

ทว่าทะสัยจะ สะหัสสะเก
 นะมามิ สิระสา อะหัง
 อาทะเรนะ นะมามิหัง
 หันต์วา สัพเพ อุปัททะเว
 วินัสสันตุ อะเสสะโต ฯ

จะตุวิสะติสะหัสสะเก
 นะมามิ สิระสา อะหัง
 อาทะเรนะ นะมามิหัง
 หันต์วา สัพเพ อุปัททะเว
 วินัสสันตุ อะเสสะโต ฯ

อัญญะจิตตาฬีสะสะหัสสะเก
 นะมามิ สิระสา อะหัง
 อาทะเรนะ นะมามิหัง
 หันต์วา สัพเพ อุปัททะเว
 วินัสสันตุ อะเสสะโต ฯ

คำแปล

ข้าพเจ้าขอนอบน้อมพระสัมพุทธเจ้า ๕๑๒,๐๒๘ พระองค์ ด้วยเศียรเกล้า ขอนอบน้อมพระธรรมด้วย พระสงฆ์ด้วยของพระสัมพุทธเจ้าเหล่านั้น ด้วยความเคารพ ด้วยอานุภาพแห่งการกระทำ ความนอบน้อม จงขจัดเสียซึ่งสิ่งอันไม่เป็นมงคลทั้งปวง แม้อันตรายทั้งหลายเป็นอเนก จงพินาศไปสิ้น

ข้าพเจ้าขอนอบน้อมพระสัมพุทธเจ้า ๑,๐๒๔,๐๕๕ พระองค์ ด้วยเศียรเกล้า ขอนอบน้อมพระธรรมด้วย พระสงฆ์ด้วยของพระสัมพุทธเจ้าเหล่านั้น ด้วยความเคารพ ด้วยอานุภาพแห่งการกระทำ ความนอบน้อม จงขจัดเสียซึ่งสิ่งอันไม่เป็นมงคลทั้งปวง แม้อันตรายทั้งหลายเป็นอเนก จงพินาศไปสิ้น

ข้าพเจ้าขอนอบน้อมพระสัมพุทธเจ้า ๒,๐๔๘,๑๐๙ พระองค์ ด้วยเศียรเกล้า ขอนอบน้อมพระธรรมด้วย พระสงฆ์ด้วยของพระสัมพุทธเจ้าเหล่านั้น ด้วยความเคารพ ด้วยอานุภาพแห่งการกระทำ ความนอบน้อม จงขจัดเสียซึ่งสิ่งอันไม่เป็นมงคลทั้งปวง แม้อันตรายทั้งหลายเป็นอเนก จงพินาศไปสิ้น เทอญ ฯ

นมการสิทธิคาถา

คาถานมัสการพระรัตนตรัย เพื่อให้สำเร็จในสิ่งปรารถนา

โย จักขุมา โมหะมะลาปะกัฏฐโฐ
 สามัง วะ พุทโธ สุคะโต วิมุตโต
 มาร์สสะ ปาสา วินิโมจะยันโต
 ปาเปสิ เขมัง ชะนะตัง วิเนยยัง ฯ
 พุทธัง ะรันตัง สิริสะ นะ मामิ
 โลกัสสะ นาถัญจะ วินายะกัญจะ
 ตันเตชะสา เต ชะยะสิทธิ โหตุ
 สัพพันตะรายา จะ วินาสะเมนตุ ฯ
 อัมโม ะโซ โย วियะ ตัสสะ สัตถุ
 ทัสเสสิ โลกัสสะ วิสุทธีมัคคัง
 นิยยานิโก อัมมะระรัสสะ ธารี
 สาตาวะโห สันติกะโร สุจิณโณ ฯ
 อัมมัง ะรันตัง สิริสะ นะ मामิ
 โมหัพปะทาลัง อุปะสันตะทาหัง
 ตันเตชะสา เต ชะยะสิทธิ โหตุ
 สัพพันตะรายา จะ วินาสะเมนตุ ฯ

สัทธัมมะเสนา สุคะตานุโค โย
โลกัสสะ ปาปูปะกิเลสะเซตา
สันโต สะยัง สันตินิโยชะโก จะ
ส้วากขาตะธัมมัง วิทิตัง กะโรติ ฯ
สังฆัง ะรันตัง สิริสะ นะมามิ
พุทธานุพุทัง สะมะสีละทิฏฐิง
ตันเตชะสะ เท ชะยะสิทธิ โหตุ
สัพพันตะรายา จะ วินาสะเมณฑุ ฯ

คำแปล

พระพุทธเจ้าพระองค์ใด มีพระปัญญาจักขุ ทรงขจัดมลทิน คือโมหะได้แล้ว ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าโดยพระองค์เอง เสด็จไปได้ หลุดพ้นอย่างประเสริฐแล้ว ทรงเปลื้องหมู่ชนที่สามารถแนะนำได้ให้ พ้นจากบ่วงมารนำมาให้ถึงความเกษมด้วย ข้าพเจ้าขอน้อมนมัสการ พระพุทธเจ้าผู้ทรงเป็นผู้ประเสริฐพระองค์นั้น ผู้ทรงเป็นที่พึ่ง และ ทรงเป็นผู้นำชาวโลก ด้วยเดชพระพุทธเจ้าพระองค์นั้น ขอท่านจง ประสพชัยชนะ และขออันตรายทั้งปวงจงพินาศไป ฯ

พระธรรมใด เป็นประหนึ่งธงชัยของพระศาสดาพระองค์นั้น ชี้ทางแห่งความบริสุทธิ์แก่โลก นำหมู่สัตว์ก้าวข้ามยุคเข็ญ คัมครอง ชนผู้ประพาศิธรรม ผู้ประพาศิตีแล้ว ย่อมนำความสงบสุขมาให้

ข้าพเจ้าขออน้อมนมัสการพระธรรมอันประเสริฐนั้น อันทำลายเสียซึ่ง
โมหะ ระวังความเร่าร้อนลงเสียได้ ด้วยเดชพระธรรมนั้น ขอท่านจง
ประสบชัยชนะ และขออันตรายทั้งปวงจงพินาศไป ฯ

พระสงฆ์หมู่ใด เป็นกำลังประกาศพระสัทธรรม ดำเนินชีวิต
ตามแบบอย่างพระบรมศาสดาผู้เสด็จไปดีแล้ว ผจญเสียซึ่งอุปกิเลส
อันลามกของโลก เป็นผู้สงบเองด้วย ทั้งยังสามารถแนะนำผู้อื่นให้
เข้าถึงความสงบได้ด้วย เผยแผ่พระธรรมที่พระบรมศาสดาประกาศ
ดีแล้วให้มีผู้รู้ตาม ข้าพเจ้าขออน้อมนมัสการพระสงฆ์ผู้ประเสริฐนั้น
ผู้ตรัสรู้ตามพระพุทธเจ้า มีศีลและทิวณฺฑีเสมอกัน ด้วยเดชพระสงฆ์
นั้น ขอท่านจงประสบชัยชนะ และขออันตรายทั้งปวงจงพินาศไป
เทอญ ฯ

นโมการัญญกคาถา

บทนอบน้อมพระรัตนตรัย เพื่อให้เกิดเดชาานุภาพ ในการ
เจริญพระพุทธรูป

นะโม อะระหะโต สัมมา-
 นะโม อุตตะมะธัมมัสสะ
 นะโม มะหาสังฆัสสาปิ
 นะโม โอมัตถ์ยารัทธัสสะ
 นะโม โอมะกาตัตถัสสะ
 นะโมการูปปะภาเวนะ
 นะโมการานุภาเวนะ
 นะโมการัสสะ เตชะนะ

สัมพุทธานุสสะ มะเหลิโน
 สักวาขาทัสสะเว เตนิชะ
 วิสุทธะสีละทิกฺขุโน
 ระตะนัตตะยัสสะ สาธุกัง
 ตัสสะ วัตถุตตะยัสสะปิ
 วิคัจฉันตุ อุปัททวา
 สุวัตถิ โทตุ สัพพะทา
 วิริมहि โหมิ เตชะวา ฯ

คำแปล

ขอนอบน้อม แต่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
ผู้ทรงแสวงหาประโยชน์อันยิ่งใหญ่

ขอนอบน้อม แต่พระธรรมอันสูงสุดในพระศาสนา นี้ ที่
พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว

ขอนอบน้อม แต่พระสงฆ์หมู่ใหญ่ ผู้มีศีลและทิฐิอันงดงาม
การนอบน้อม แต่พระรัตนตรัยที่ปรารภแล้วว่าโอม ของ
สำเร็จประโยชน์

ขอนอบน้อม แม้วัตถุทั้งสาม อันลวงพันโทษต่ำช้านั้น
ด้วยการประกาศการกระทำความนอบน้อม ขอสิ่งที่ไม่เป็น
มงคลทั้งหลายจงบำราศไป

ด้วยอำนาจแห่งการกระทำความนอบน้อม ขอความสุข
สวัสดีจงมีทุกเมื่อ ด้วยเดชแห่งการกระทำความนอบน้อม ขอข้าพเจ้า
จงเป็นผู้มีเดชในการประกอบมงคลพิธีเถิด ฯ

บทธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร เป็นพระสูตรที่มีความสำคัญในฐานะ เป็นพระธรรมเทศนาถ้อยคำแรกของพระพุทธเจ้า ซึ่งบันทึกไว้ใน พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔ เล่มที่ ๑๙ และเล่มที่ ๓๑ โดยคำว่า ธรรมจักร มีความหมายว่า “กงล้อคือพระธรรม” ในพระสูตรนี้ พระพุทธองค์ ทรงประกาศหลักการของพระพุทธศาสนาว่า เป็นศาสนาประเภท อเทวนิยมที่ไม่เชื่อการเนรมิตของพระเจ้า ด้วยการตรัสเหตุแห่งทุกข์ ว่า คือ ตัณหา ทั้งปฏิเสธอาตมมันหรือวิญญูณ ด้วยการตรัสทุกข์สังขว่า คือ อุปทานชั้นที่ ๕ ทรงแสดงแนวทางแห่งความพ้นทุกข์ คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ และตรัสผลของการปฏิบัติว่า คือความดับตัณหา มีความเป็นมาดังนี้

ในวันเพ็ญเดือน ๘ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน พระพุทธเจ้า ทรงแสดงพระสูตรนี้แก่นักบวชปัญจวัคคีย์ ท่านอัญญาโกณฑัญญะ สดับพระธรรมเทศนานี้แล้ว บรรลุธรรมเป็นโสดาบัน พรหม ๑๘ โภกวิ กับเทวดาจำนวนมากก็บรรลุธรรมด้วยพระสูตรนี้

บทขัดธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

อะนุตตะรัง อะภิสัมโพธิง	สัมพุชฌิต์วา ตะถาคะโต
ปะฐะมัง ยัง อะเทเสสิ	ธัมมะจักกัง อะนุตตะรัง
สัมมะเทวะ ปะวัตเตนโต	โลเก อัมปะภีวัตติยัง
ยัตถากขาตา อุโภ อันตา	ปะภีปัตติ จะ มัชฌิมา
จะตุสวาริยะสัจเจสุ	วิสุตัง ญาณะทัสสะนัง
เทสิตัง ธัมมะราชาณะ	สัมมาสัมโพธิกิตตะนัง
นามะนะ วิสสุตัง สุตตัง	ธัมมะจักกัปปะวัตตะนัง
เวยยากะระณะปาฐะนะ	สังคีตันตัมภะณามะ เส ฯ

คำแปล

พระตถาคตตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว เมื่อจะทรงประกาศธรรมที่ยังไม่มีใครแสดงโดยชอบในโลก ได้ทรงแสดงธรรมจักร ซึ่งกล่าวถึงส่วนที่สองประเภท และทางสายกลางเป็นรู้แจ้งหมดจดอริยสัจสี่

ขอเราทั้งหลายจงสวดธรรมจักรนั้นที่พระธรรมราชาทรงแสดงปรากฏสมญานามว่า ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร เป็นสูตรประกาศพระสัมมาสัมโพธิญาณ และพระสังคีติกาจารย์ได้ร้อยกรองไว้โดยความเป็นพระบาลีประเภทร้อยแก้ว เทอญ ฯ

ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

เอวัมเม สุตัง ฯ เอกัง สมะยัง ภะคะวา, พาราณสียัง
วิหะระติ, อีสิปตะเน มิคะทายะ ฯ ตัตตระ โข ภะคะวา ปัญจะวัคคิเย
ภิกขุ อามันเตสิ ฯ

เทวัมเม ภิกขเว อันตา ปัพพะชิตะนะ นะ เสวิตัพพา, โย
จายัง กาเมสุ กามะสุขัลลิกานุโยโค, ทิโน คัมโม โปถุชชะนิโก
อะนะริโย อะนัตตะสัจญ์หิโต, โย จายัง อัตตะกิละมะถานุโยโค, ทุกโข
อะนะริโย อะนัตตะสัจญ์หิโต ฯ

เอเต เต ภิกขเว อุโภ อันเต อะนุปะคัมมะ, มัชฌิมา
ปะฏิปะทา ตะถาคะเตนะ อะภิสัมพุทธา, จักขุกะระณี ญาณะกะระณี
อุปะสะมาเย อะภิญญาเย สัมโพธายะ นิพพานายะ สังวัตตะติ ฯ

กะตะมา จะ สา ภิกขเว มัชฌิมา ปะฏิปะทา ตะถาคะเตนะ
อะภิสัมพุทธา, จักขุกะระณี ญาณะกะระณี อุปะสะมาเย อะภิญญาเย
สัมโพธายะ นิพพานายะ สังวัตตะติ ฯ

อะยะเมวะ อะริโย อัญ्ञังคิโก มัคโค ฯ เสยยะถิทัง ฯ
สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว,
สัมมาวายาโม สัมมาสะติ สัมมาสะมาธิ ฯ

อะยัง โข สา ภิกขเว มัชฌิมา ปะฏิปะทา ตะถาคะเตนะ
อะภิสัมพุทธา, จักขุกะระณี ญาณะกะระณี อุปะสะมาเย อะภิญญาเย
สัมโพธายะ นิพพานายะ สังวัตตะติ ฯ

อิหัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขัง อะริยะสัจจัง ฯ ชาตปิ
 ทุกขา ชะราปิ ทุกขา มะระณัมปิ ทุกขัง, โสกะปะริทเวะทุกขะ-
 โทมะนัสสุปายาสาปิ ทุกขา, อับปิเยหิ สัมปะโยโค ทุกโข ปิเยหิ
 วิปะโยโค ทุกโข ยัมปิจณัง นะ ละภะติ ตัมปิ ทุกขัง, สังขิตเตนะ
 ปัญญาพานักขันธา ทุกขา ฯ

อิหัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขะสะมุทเทโย อะริยะสัจจัง ฯ
 ยายัง ตัณหา โปโนพพะวิกา นันทิราคะสะหะคะตา ตัตตระ
 ตัตตราภินันทินิ ฯ เสยยะถิหัง ฯ กามะตัณหา ภะวะตัณหา วิภะวะ-
 ตัณหา ฯ

อิหัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขะนิโรธะ อะริยะสัจจัง ฯ โย
 ตัสสาเยวะ ตัณหายะ อะเสสะวิราคะนิโรธะ จาโค ปะฏินิสสัคโค
 มุตติ อะนาละโย ฯ

อิหัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขะนิโรธะคามินิ ปะฏิปะทา
 อะริยะสัจจัง ฯ อะยะเมวะ อะริโย อัญจันคิโก มัคโค ฯ เสยยะถิหัง ฯ
 สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว,
 สัมมาวายาโม สัมมาสะติ สัมมาสะมาธิ ฯ

อิหัง ทุกขัง อะริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ
 ธัมเมสุ, จักขุ อุทะปาติ ญาณัง อุทะปาติ ปัญญา อุทะปาติ วิชชา
 อุทะปาติ อาโลโก อุทะปาติ ฯ

ตั้ง โข ปะนิหัง ทุกขัง อะริยะสัจจัง ปะริญญะยันติ เม
 ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุ อุทะปาติ ญาณัง

อุทปะปาที ปัญญา อุทปะปาที วิชชา อุทปะปาที อาโลโก อุทปะปาที ฯ

ตั้ง โข ปะนิทัง ทุกขัง อะริยะะสังัจจัง ปะริญญาตันติ เม
ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทปะปาที ญาณัง
อุทปะปาที ปัญญา อุทปะปาที วิชชา อุทปะปาที อาโลโก อุทปะปาที ฯ

อิทัง ทุกขะสะมุททะโย อะริยะะสังัจจันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ
อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทปะปาที ญาณัง อุทปะปาที ปัญญา
อุทปะปาที วิชชา อุทปะปาที อาโลโก อุทปะปาที ฯ

ตั้ง โข ปะนิทัง ทุกขะสะมุททะโย อะริยะะสังัจจัง ปะหาตัพพันติ
เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทปะปาที ญาณัง
อุทปะปาที ปัญญา อุทปะปาที วิชชา อุทปะปาที อาโลโก อุทปะปาที ฯ

ตั้ง โข ปะนิทัง ทุกขะสะมุททะโย อะริยะะสังัจจัง ปะทีนันติ เม
ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทปะปาที ญาณัง
อุทปะปาที ปัญญา อุทปะปาที วิชชา อุทปะปาที อาโลโก อุทปะปาที ฯ

อิทัง ทุกขะนิโรธะ อะริยะะสังัจจันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ
อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทปะปาที ญาณัง อุทปะปาที ปัญญา
อุทปะปาที วิชชา อุทปะปาที อาโลโก อุทปะปาที ฯ

ตั้ง โข ปะนิทัง ทุกขะนิโรธะ อะริยะะสังัจจัง สัจฉิกาตัพพันติ
เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทปะปาที ญาณัง
อุทปะปาที ปัญญา อุทปะปาที วิชชา อุทปะปาที อาโลโก อุทปะปาที ฯ

ตั้ง โข ปะนิทัง ทุกขะนิโรธะ อะริยะะสังัจจัง สัจฉิกะตันติ เม
ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทปะปาที ญาณัง

อุทปะปาที ปัญญา อุทปะปาที วิชชา อุทปะปาที อาโลโก อุทปะปาที ฯ

อิหัง ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อะริยะสัจจันติ เม
ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ อัมเมสุ, จักขุง อุทปะปาที ญาณัง
อุทปะปาที ปัญญา อุทปะปาที วิชชา อุทปะปาที อาโลโก อุทปะปาที ฯ

ตัง โข ปะนิหัง ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อะริยะสัจจัง
ภาเวตัพพันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ อัมเมสุ, จักขุง
อุทปะปาที ญาณัง อุทปะปาที ปัญญา อุทปะปาที วิชชา อุทปะปาที
อาโลโก อุทปะปาที ฯ

ตัง โข ปะนิหัง ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อะริยะสัจจัง
ภาวัตันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ อัมเมสุ, จักขุง
อุทปะปาที ญาณัง อุทปะปาที ปัญญา อุทปะปาที วิชชา อุทปะปาที
อาโลโก อุทปะปาที ฯ

ยาระกัฏฐะ เม ภิกขะเว อิมะสุ จะตุสุ อะริยะสัจจะสุ,
เอวันติปะริวัฏฐัง ทวาหะสาการัง ยะถาภูตัง ญาณะทัสสะนัง นะ
สุวิสุทธัง อะโหสิ ฯ

เนวะ ตาวาหัง ภิกขะเว สะเทวะเก โลเก สะมาระเก
สะพรัทมะเก สัสสะมะณะพรัทมะณิยา ปะชาเย สะเทวะมะนุสสาเย,
อะนุตตะรัง สัมมาสัมโพธิง อะภิสัมพุทโธ ปัจจัญญาสิง ฯ

ยะโต จะ โข เม ภิกขะเว อิมะสุ จะตุสุ อะริยะสัจจะสุ,
เอวันติปะริวัฏฐัง ทวาหะสาการัง ยะถาภูตัง ญาณะทัสสะนัง
สุวิสุทธัง อะโหสิ ฯ

อะถาทัง ภิกขเว สะเทวะเก โลเก สะมาระเก สะพรัทัมเบเก
สัสสะมะณะพราหฺมะณียา ปะชาเย สะเทวะมะนุสสาเย อะนุตตะรัง
สัมมาสัมโพธิง อะภิสัมพุทฺโธ ปัจฉัญญาสิง ฯ

ญาณัญจะ ปะนะ เม ทัสสะนัง อุทะปาที, อะกุปปา เม วิมุตติ,
อะยะมันติมา ชาตี, นัตถิทานิ ปุณฺณพะวัตติ ฯ

อิทะมะโวจะ ะคะวะ ฯ อัตตะมะนา ปัญจะวัคคิยา ภิกขุ
อะคะวะโต ภาสีตัง อะภินันทุง ฯ อิมัสมิญจะ ปะนะ เวยยากะระณัสมิง
ภัญญะมาเน, อายัสมะโต โภณฑัญญัสสะ วิระชัง วีตะมะลัง ัฒมะจักขุง
อุทะปาที, ยังกิญจิสสะมุทะยะธัมมัง สัพพันตัง นิโรธะธัมมันติ ฯ

ปะวัตติเต จะ ะคะวะตา ัฒมะจักเก, ภูมา เทวา
สัททะมะนุสสาเวสุง, เอตัมอะคะวะตา พาราณะสิยัง อิลิปะตะเน
มิคะทาเย อะนุตตะรัง ัฒมะจักกัง ปะวัตติตัง, อัปปะภูวัตติยัง
สะมะเณนะ วา พรัทัมเบเณนะ วา เทเวนะ วา มาเรนะ วา พรัทฺมฺนา
วา เภนะจิวา โลกัสมินติ ฯ

ภุมมานัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา, จาตุมะหาราชิกา เทวา
สัททะมะนุสสาเวสุง ฯ จาตุมะหาราชิกานัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา,
ดาวะติงสา เทวา สัททะมะนุสสาเวสุง ฯ ดาวะติงसानัง เทวานัง
สัททัง สุตฺวา, ยามา เทวา สัททะมะนุสสาเวสุง ฯ ยามานัง เทวานัง
สัททัง สุตฺวา, ตฺลิตา เทวา สัททะมะนุสสาเวสุง ฯ ตฺลิตานัง เทวานัง
สัททัง สุตฺวา, นิมมานะระตี เทวา สัททะมะนุสสาเวสุง ฯ

นิมมานะระตีนัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา, ประระนิมิตะวะสะวัตตี เทวา
 สัททะมะนุสสาเวสูง ๑ ประระนิมิตะวะสะวัตตีนัง เทวานัง
 สัททัง สุตฺวา, พรัทฺมะกายิกา เทวา สัททะมะนุสสาเวสูง ๑

เอตัมภะคะวะตา พาราณะสิยง อิติปะตะเน มิคะทาเย
 อะนุตตะรัง ธัมมะจักกัง ปะวัตตัตถัง, อัปปะฏิวัตตียัง สะมะเณนะ วา
 พรัทฺมะเณนะ วา เทเวนะ วา มาเรนะ วา พรัทฺมฺนา วา เกนะจิ วา
 โลกัสสฺมินติ ๑

อิติหะ เตะนะ ขะเณนะ เตะนะ มุหุตตะนะ, ยาวะ พรัทฺมะโลกา
 สัทโท อัพภุคคัจฉิฯ อะยฺญจะ ทะสะสะหฺสสี โลกะธาตุ, สังกัมปิ
 สัมปะกัมปิ สัมปะเวธิ ๑ อัปปะมาโณ จะ โอฬาโร โอภาโส โลก
 ปาตุระโหสิ, อะติกกัมเมวะ เทวานัง เทวานุภาวัง ๑

อะถะ โข ภะคะวา อุทานัง อุทาเนสิ, อัญญาสิ ะตะ โภ
 โภณทัณฺญโญ อัญญาสิ ะตะ โภ โภณทัณฺญโญติ ๑

อิติหิหัง อายัสฺมะโต โภณทัณฺญุสสะ, อัญญาโภณ-
 ทัณฺญุเตววะ นามัง อะโหสีติ ๑

คำแปล

ข้าพเจ้า (พระอานนทเถระ) ได้ฟังมาแล้วอย่างนี้ สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวันใกล้เมือง พาราณสี

ในกาลนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสกับพระปัญจวัคคีย์ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บรรพชิตไม่ควรประพฤติส่วนสุดโต่ง ๒ อย่างนี้ คือ กามสุขัลลิกานุโยค การประพฤติตนให้หมกมุ่นยุ่งอยู่ กับความสุข ในกามที่ต่ำทราม เป็นพฤติกรรมของชาวบ้าน เป็นเรื่องของปุถุชน ไม่ใช่ของอริยชน ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ และอัตตกิลมณานุโยค การประพฤติวัตรทรมาณตนให้ลำบาก ที่ก่อให้เกิดทุกข์ ไม่ใช่ของ อริยชน ไม่ประกอบด้วยประโยชน์

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย มัชฌิมาปฏิปทา ข้อปฏิบัติอันเป็นทาง สายกลางที่เข้าไม่ถึง เกี่ยวข้องส่วนสุดโต่ง ๒ อย่างนั้น ตถาคตได้ ตรัสรู้พิเศษแล้ว เป็นข้อปฏิบัติที่ก่อให้เกิดดวงตาเห็นธรรม ก่อให้เกิด ปัญญาเป็นไปเพื่อความสงบระงับกิเลส เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความรู้แจ้ง และเพื่อความดับทุกข์

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย มัชฌิมาปฏิปทาที่ตถาคตได้ตรัสรู้พิเศษ แล้ว เป็นข้อปฏิบัติที่ก่อให้เกิดดวงตาเห็นธรรม ก่อให้เกิดปัญญา เป็นไปเพื่อความสงบระงับกิเลส เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความรู้แจ้งและ เพื่อความดับทุกข์นั้น เป็นโณน (คืออะไรบ้าง)

มัชฌิมาปฏิปทา ก็คืออริยมรรคมีองค์ ๘ นั้นนั่นเอง ได้แก่ สัมมาทิฏฐิ ความเห็นชอบ สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ สัมมาวาจา การกล่าวชอบ สัมมากัมมันตะ การกระทำชอบ สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ สัมมาวายามะ ความเพียรชอบ สัมมาสติ ความระลึกชอบ และสัมมาสมาธิ ความตั้งจิตมั่นชอบ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี่แหละคือมัชฌิมาปฏิปาดังกล่าวนั้น ที่ตถาคตได้ตรัสรู้พิเศษแล้ว เป็นข้อปฏิบัติที่ก่อให้เกิดดวงตาเห็นธรรม ก่อให้เกิดปัญญา เป็นไปเพื่อความสงบระงับกิเลส เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความรู้แจ้ง และเพื่อความดับทุกข์

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สิ่งที่จะกล่าวต่อไปนี้จัดเป็นอริยสัจ คือ ทุกข์ ได้แก่ความเกิดจัดเป็นทุกข์ ความแก่จัดเป็นทุกข์ ความตายจัดเป็นทุกข์ ความเศร้าโศก ความร่ำไร ความทุกข์กาย ความทุกข์ใจ และความคับแค้นใจจัดเป็นทุกข์ การพบกับอารมณ์ที่ไม่ชอบจัดเป็นทุกข์ การพลัดพรากจากอารมณ์ที่ชอบจัดเป็นทุกข์ และการไม่ได้รับอารมณ์ที่ปรารถนาจัดเป็นทุกข์ (การปรารถนาสิ่งใด ไม่ได้สิ่งนั้นก็จัดเป็นทุกข์) กล่าวโดยสรุปรวบยอด อุปาทานขันธ ๕ (รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณที่จิตคนเราเข้าไปยึดมั่น) จัดเป็นทุกข์

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สิ่งที่จะกล่าวต่อไปนี้จัดเป็นอริยสัจ คือ ทุกขสมุทัย (เหตุให้เกิดทุกข์) ได้แก่ ตัณหา ความทะยานอยากที่ก่อให้เกิดภพใหม่ ซึ่งประกอบด้วยความยินดีพอใจ เพลิดเพลินภพและอารมณ์นั้นๆ

กล่าวคือ กามตัณหา ความทะยานอยากในกาม ภวตัณหา ความผูกพันที่มีความเห็นผิดว่าภพเที่ยง ความอยากเป็นอยู่ และ วิภวตัณหา ความผูกพันที่มีความเห็นผิดว่าภพขาดสูญ ความอยากพรากพ้นไปจากภาวะที่ไม่ปรารถนา

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สิ่งที่จะกล่าวต่อไปนี้จัดเป็นอริยสัจ คือ ทุกขนิโรธ (ความดับทุกข์) ได้แก่ ความดับสนิทตัณหานั้นทั้งหมด ความสละตัณหานั้น ความปล่อยตัณหานั้น ความวางตัณหานั้น และความไม่พัวพันตัณหานั้น

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สิ่งที่จะกล่าวต่อไปนี้จัดเป็นอริยสัจ คือ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา (ข้อปฏิบัติอันเป็นทางให้เข้าถึงความดับทุกข์) ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ ๘ นั้นนั่นเอง กล่าวคือ สัมมาทิฎฐิ ความเห็นชอบ สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ สัมมาวาจา การกล่าวชอบ สัมมา-กัมมันตะ การกระทำชอบ สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ สัมมา-วายามะ ความเพียรชอบ สัมมาสติ ความระลึกชอบ และสัมมาสมาธิ ความตั้งจิตมั่นชอบ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชชาได้เกิดแล้ว แสงสว่างได้เกิดแล้วแก่ ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยดับมาก่อนว่า อุปาทานชั้น ๕ นี้คือ อริยสัจที่เป็นทุกข์

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชชาได้เกิดแล้ว แสงสว่างได้เกิดแล้วแก่ ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า อริยสังคคือทุกข์นั้นเป็นธรรมที่ควรกำหนดรู้

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชชาได้เกิดแล้ว แสงสว่างได้เกิดแล้วแก่ ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า เราได้กำหนดรู้อริยสังคคือทุกข์นั้นแล้ว

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชชาได้เกิดแล้ว แสงสว่างได้เกิดแล้วแก่ ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า ตัณหานี้คืออริยสังคที่เป็นทุกข์สมุทัย (เหตุแห่งทุกข์)

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชชาได้เกิดแล้ว แสงสว่างได้เกิดแล้วแก่ ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า อริยสังคคือทุกข์สมุทัยนั้นเป็นธรรมที่ควรละ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชชาได้เกิดแล้ว แสงสว่างได้เกิดแล้วแก่ ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า เราได้ละอริยสังคคือทุกข์สมุทัยนั้นแล้ว

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชชาได้เกิดแล้ว แสงสว่างได้เกิดแล้วแก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า นิพพานนี้คืออริยสัจที่เป็นความดับทุกข์

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชชาได้เกิดแล้ว แสงสว่างได้เกิดแล้วแก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า อริยสัจคือทุกขนิโรธนั้นเป็นธรรมที่ควรรู้แจ้ง

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชชาได้เกิดแล้ว แสงสว่างได้เกิดแล้วแก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า เราได้รู้แจ้งอริยสัจคือทุกขนิโรธนั้นแล้ว

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชชาได้เกิดแล้ว แสงสว่างได้เกิดแล้วแก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า (อริยมรรค) นี้คืออริยสัจที่เป็นทางดับทุกข์

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชชาได้เกิดแล้ว แสงสว่างได้เกิดแล้วแก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า อริยสัจคือมรรคนั้นเป็นธรรมที่ควรอบรม

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชชาได้เกิดแล้ว แสงสว่างได้เกิดแล้วแก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า เราได้อบรมอริยสังข์คือมรรคนั้นแล้ว

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ตราบใดที่ปัญญารู้เห็นตามความเป็นจริงที่มีรอบ ๓ มีอาการ ๑๒ อย่างนี้ในอริยสังข์ ยังไม่หมดจดแก่ตถาคต ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ตรานั้นตถาคตยังไม่ปฏิญาณว่าเป็นผู้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณอันยอดเยี่ยมในโลกที่มีเทวดา มาร และพรหม ในเหล่าสัตว์ที่มีสมณะ พราหมณ์ พร้อมด้วยเทวดาและมนุษย์

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อใดที่ปัญญารู้เห็นตามความเป็นจริงที่มีรอบ ๓ มีอาการ ๑๒ อย่างนี้ในอริยสังข์ ได้หมดจดแก่ตถาคต ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อนั้นตถาคตจึงปฏิญาณว่าเป็นผู้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณอันยอดเยี่ยมในโลกที่มีเทวดา มาร และพรหม ในเหล่าสัตว์ที่มีสมณะ พราหมณ์ พร้อมด้วยเทวดาและมนุษย์

ญาณทัสสนะ คือปัญญารู้เห็นได้เกิดแก่ตถาคตว่า ความหลุดพ้นของเราไม่พินาศแล้ว ชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย ไม่มีภพใหม่อีกในกาลนี้

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสธรรมจักรนี้แล้ว พระภิกษุ-ปัญจวัคคีย์ปลาบปลื้มพระภาชิตของพระองค์ดังนี้แล

เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสพระธรรมเทศนาธรรมจักรนี้อยู่ ดวงตาเห็นธรรมอันปราศจากธุลี ปราศจากมลทิน ได้บังเกิดแก่ท่าน โภณฑัญญะว่า “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีสภาพเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งปวง นั้นมีสภาพดับไปเป็นธรรมดา”

เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงประกาศธรรมจักรแล้ว พวก ฤๅมมเทวดาได้ป่าวประกาศว่า “พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงแสดง ธรรมจักรอันยอดเยี่ยม ณ ป่าอิสิปตนมฤทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี เป็นธรรมที่สมณะพราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใครๆ ในโลกจะ คัดค้านไม่ได้ (หรือยังไม่เคยแสดงได้)”

เหล่าเทวดาชั้นจาตุมหาราช ได้ยินเสียงของพวก ฤๅมมเทวดาแล้ว ได้ป่าวประกาศว่า...

เหล่าเทวดาชั้นดาวดึงส์ ได้ยินเสียงของเหล่าเทวดาชั้น จาตุมหาราชแล้ว ได้ป่าวประกาศว่า...

เหล่าเทวดาชั้นยามา ได้ยินเสียงของเหล่าเทวดาชั้นดาวดึงส์ แล้ว ได้ป่าวประกาศว่า...

เหล่าเทวดาชั้นดุสิต ได้ยินเสียงของเหล่าเทวดาชั้นยามาแล้ว ได้ป่าวประกาศว่า...

เหล่าเทวดาชั้นนิมมานรดี ได้ยินเสียงของเหล่าเทวดาชั้นดุสิต แล้ว ได้ป่าวประกาศว่า...

เหล่าเทวดาชั้นปรนิมมิตวสวัตดี ได้ยินเสียงของเหล่าเทวดา ชั้นนิมมานรดีแล้ว ได้ป่าวประกาศว่า...

ทวยเทพที่นับเนื่องในหมู่พรหม ได้ยินเสียงของเหล่าเทวดาชั้น
ปรนิมมิตวสวัตดีแล้ว ได้ป่าวประกาศว่า...

“พระผู้มีพระภาคได้ทรงแสดงธรรมจักรอันยอดเยี่ยม ณ ป่า
อิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี เป็นธรรมที่สมณะ พราหมณ์
เทวดา มาร พรหม หรือใครๆ ในโลกจะคัดค้านไม่ได้”

เสียงป่าวประกาศในโลกนี้ได้แพร่สะพัดถึงพรหมโลก โดย
ชั่วขณะนั้นด้วยประการฉะนี้ หมื่นโลกธาตุนั้นได้สั่นสะเทือนหวั่นไหว
และเกิดโอภาสอันใหญ่หลวงหาประมาณมิได้ในโลก ยิ่งกว่า
เทวานุภาพของเทวดาทั้งหลาย

ณ กาลนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเปล่งพระอุทานว่า
“ท่านทั้งหลาย โภกตัญญูรู้แล้วหนอ ท่านทั้งหลาย โภกตัญญูรู้
แล้วหนอ” ฉะนั้น ท่านโภกตัญญูจึงได้ปรากฏนามนี้ว่า “อัญญา-
โภกตัญญู พระโภกตัญญูผู้รู้แล้ว” ฉะนั้นแล ฯ

บทมงคลสูตร

มงคลสูตร เป็นพระสูตรว่าด้วยมงคลแห่งชีวิต การนำมงคลสูตรมาสวด ก็เพื่อจะทำให้มีมงคลต่างๆ ตามที่ปรากฏในพระสูตร เกิดขึ้นกับชีวิต นอกจากนั้น มงคลสูตรยังมีอานุภาพในการป้องกันภัยอันตรายอันจะเกิดจากความไม่เที่ยงธรรม ของเหล่าคนพาลสันดานหยาบทั้งหลาย ในงานทำบุญโดยทั่วไป พระสงฆ์นิยมสวดมงคลสูตรพร้อมกับเจ้าภาพจุดเทียนมงคล อันแสดงถึงความส่องสว่าง รุ่งเรืองแห่งมงคลในชีวิต การสวดมงคลสูตรก่อนสูตรอื่นทั้งหมด เป็นการแนะนำผู้ฟังว่า ผู้ที่ดำเนินชีวิตตามหลักมงคลทั้ง ๓๘ ประการ ตามที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนนั้นเป็นชีวิตที่มีมงคล ชีวิตเช่นนี้ ไม่จำเป็นต้องไปแสวงหามงคลภายนอกที่ไหน เพราะเป็นชีวิตที่มีมงคลอยู่ในตัวแล้ว และหากทำได้ ก็จะปราศจากทุกข์ โศก โรค ภัย ในการดำเนินชีวิต และถึงความพ้นทุกข์ได้ในที่สุด

มงคลสูตร

พะหุ เทวา มนุสสา จะ
อากังขะมานา โสตถานัง

มังคะลานิ อะจินตะยุง
พฺรุษิ มังคะละมุตตะมัง ฯ

อะเสวะนา จะ พาลานัง
ปุชา จะ ปุชณียานัง
ปะภฺรึฐปะเทสะวาโส จะ
อັตตะสั้มมาปะณิธิ จะ
พาหุสัจจัญจะ สิปปัญจะ
สุภาสิตา จะ ยา วาจา
มาตาปิตุอุปัฏฐานัง
อะนากุลลา จะ กัมมันตา
ทานัญจะ ธัมมะจะรียา จะ
อะนะวัชชานิ กัมมานิ
อาระตี วิระตี ปาปา
อັปปะมาโท จะ ธัมเมสุ
การะโว จะ นิวาโต จะ
กาเลนะ ธัมมัสสะวะนัง

ปัลลจิตานัญจะ เสวะนา
เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
ปุพเพ จะ กะตะปุญญะตา
เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
วินะโย จะ สุสิกขิโต
เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
ปุตตะทารัสสะ สังคะโท
เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
ญาคะกานัญจะ สังคะโท
เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
มัชชะปาณา จะ สัญญะโม
เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
สันตุญฺฐิ จะ กะตัญญุตา
เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ

ขันตี จะ ไสวะจัสสะตา
กาเลนะ ฌัมมะสากัจฉา
ตะโป จะ พรัหฺมะจะริยัญจะ
นิพพานะสังคิกิริยา จะ
พฺภุชฺฐัสสะ โลกะฌัมเมทิ
อะโสกัง วิระชัง เขมมัง
เอตาทิสานิ กัตถวานะ
สัพพัตถะ โสตถิ คัจฉันติ

สะมะณานัญจะ ทัสสะนัง
เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
อะริยะสัจจานะ ทัสสะนัง
เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
จิตตัง ยัสสะ นะ กัมปะติ
เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
สัพพัตถะมะปะราชาติ
ตันเตสัง มังคะละมุตตะมันติ ฯ

คำแปล

เทวดาได้กราบทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้า ด้วยคาถาว่า
 เทวดาและมนุษย์เป็นอันมาก ต่างก็หวังความสุขสวัสดิ์ จึงได้พากันคิดเรื่องมงคล คือเหตุให้ถึงความเจริญทั้งหลาย ขอพระองค์โปรดตรัสมงคลอันสูงสุดเถิด ฯ

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสสิ่งที่เป็นมงคลตอบว่า
 การไม่คบคนพาลทั้งหลาย ๑ การคบบัณฑิตทั้งหลาย ๑
 การบูชาผู้ที่ควรบูชา ๑ ทั้ง ๓ ประการนี้ เป็นมงคลสูงสุด ฯ
 การอยู่ในถิ่นที่เหมาะสม ๑ ความมีบุญที่ได้ทำไว้ในกาลก่อน ๑
 การวางตัวเหมาะสมชอบธรรม ๑ ทั้ง ๓ ประการนี้ เป็นมงคลสูงสุด ฯ
 ความเป็นผู้มีการศึกษาเล่าเรียนมามาก ๑ ความเป็นผู้มี

ศิลปวิทยา ๑ ความเป็นผู้มีระเบียบวินัยที่ได้รับการอบรมมาดี ๑
การพูดจาปราศรัยดี ๑ ทั้ง ๔ ประการนี้ เป็นมงคลสูงสุด ฯ

การเลี้ยงดูบิดามารดา ๑ การสงเคราะห์บุตร ๑ การ
สงเคราะห์ภรรยา ๑ การทำงานไม่คั่งค้าง ๑ ทั้ง ๔ ประการนี้
เป็นมงคลสูงสุด ฯ

การให้ทาน ๑ การประพฤติตามหลักธรรม ๑ การสงเคราะห์
ญาติทั้งหลาย ๑ การทำงานที่ปราศจากโทษ ๑ ทั้ง ๔ ประการนี้
เป็นมงคลสูงสุด ฯ

การงดเว้นจากความชั่ว ๑ การบังคับตนจากการดื่มน้ำเมา ๑
ความไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย ๑ ทั้ง ๓ ประการนี้ เป็นมงคล
สูงสุด ฯ

การมีความเคารพ ๑ การมีความอ่อนน้อมถ่อมตน ๑ การมี
ความสันโดษ ๑ การมีความกตัญญู ๑ การฟังธรรมตามกาล ๑
ทั้ง ๕ ประการนี้ เป็นมงคลสูงสุด ฯ

ความอดทน ๑ ความเป็นผู้ว่านอนสอนง่าย ๑ การพบเห็น
สมณะ ๑ การสนทนาธรรมตามกาล ๑ ทั้ง ๔ ประการนี้ เป็นมงคล
สูงสุด ฯ

การมีความเพียรเป็นเครื่องแผดเผากิเลส ๑ การประพฤติ
พรหมจรรย์ ๑ การเห็นอริยสัจทั้งหลาย ๑ การทำพระนิพพานให้
แจ้ง ๑ ทั้ง ๔ ประการนี้ เป็นมงคลสูงสุด ฯ

ผู้ที่มีจิตถูกโลกธรรมกระทบแล้วไม่หวั่นไหว ๑ จิตไม่มีความ
โศกเศร้า ๑ จิตหมดธุลีคือกิเลส ๑ จิตถึงความปลอดโปร่ง คือ
ปลอดจากกิเลสทั้งปวง ๑ ทั้ง ๔ ประการนี้ เป็นมงคลสูงสุด ฯ

เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย พวกท่านปฏิบัติตามมงคลอันเป็น
เหตุนำไปสู่ความเจริญนี้แล้ว จะเป็นผู้ไม่พ่ายแพ้ข้าศึกทุกหมู่เหล่า
ย่อมถึงความสุขสวัสดิ์ในที่ทุกสถาน นี่เป็นมงคลสูงสุดของเทวดา
และมนุษย์ทั้งหลาย ฯ

บทรัตนสูตร

รัตนสูตร เป็นพระสูตรที่พระอานนทเถระเรียนจากพระพุทธรองค์โดยตรง เพื่อใช้สวดขจัดปัดเป่าภัยพิบัติ ที่เกิดกับชาวกรุงเวสาลี พระพุทธรองค์ทรงแนะนำให้พระเถระอั้งคุณของพระรัตนะ คือ พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ทำสักกิริยาให้เกิดเป็นอานุภาพขจัด ปัดเป่าภัยพิบัติทั้งหลาย เนื้อความรัตนสูตรตอนแรก เริ่มต้นด้วยการแนะนำให้เหล่าภุคตทั้งหลายได้อนุโมทนาบุญกุศลที่หมู่มนุษย์อุทิศให้ และเมื่ออนุโมทนาแล้ว ขอให้เกิดความเมตตา ทำการรักษา มนุษย์ทั้งหลาย เนื้อความตอนต่อมา เป็นการอั้งคุณพระรัตนตรัย เป็นสัจวาจา ให้เกิดความสวัสดิ ส่วนตอนสุดท้าย เป็นคำกล่าวของ ท้าวสักกะที่ผูกขึ้นเป็นคาถาพรรณนาคุณพระรัตนตรัยเป็นสัจวาจาให้เกิดความสวัสดิ ภายหลังได้กลายเป็นแบบอย่าง ในการทำน้ำพระพุทธรูปมนต์ สำหรับพระสงฆ์สาวก ต่อมาจนถึงปัจจุบัน ทุกครั้งที่มีการทำน้ำพระพุทธรูปมนต์ จะต้องสวดรัตนสูตร

ด้วยอานุภาพแห่งรัตนสูตรนี้ แม้กรุงเวสาลีจะเกิดภัยพิบัติอย่างร้ายแรง ผู้คนอดอยากล้มตายเป็นจำนวนมาก ซากศพถูกทิ้งเกลื่อนนคร ภูตผีปีศาจทำอันตรายแก่หมู่มนุษย์ โรคระบาดเกิดขึ้นแพร่กระจายไปทั่ว ผู้คนล้มตายเหลือที่จะนับได้ เมื่อพระพุทธรองค์ทรงรับสั่งให้พระอานนทเถระสวดรัตนสูตร และประพรหมน้ำ

พระพุทฺธมนต์ ภัยพิบัติร้ายแรงเช่นนี้ ก็ยังระงับลงได้อย่างฉับพลัน
จุดประสงค์ของการสวดรัตนสูตร ก็เพื่อเป็นการขจัดภัยทั้ง
๓ ประการ ตามที่ปรากฏในพระสูตร คือข้าวยากหมากแพง
(ทุพภิกขะภัย) ๑ ภูตผีปีศาจ ทำอันตราย (อะมะนุสสะภัย) ๑
โรคภัยไข้เจ็บ (โรคะภัย) ๑ ให้อันตรายหายไป

รัตนสูตร (ย่อ)

ยังกิญจิ วิตตัง อิธะ วา หุรัง วา
สัคเคสุ วา ยัง ระตะนัง ปะณีตัง
นะ โน สมะมัง อัตถิ ตะถาคะเตนะ
อิทัมปิ พุทฺเธ ระตะนัง ปะณีตัง
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โทตฺตฺวา
ชะยัง วิราคัง อะมะตัง ปะณีตัง
ยะทังคะคา สักยะมุนี สะมาทิตฺโต
นะ เตนะ ธัมเมนะ สะมัตถิ กิญจิ
อิทัมปิ ธัมเม ระตะนัง ปะณีตัง
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โทตฺตฺวา

ยัมพุทธะเสฏโฐ ปะริวิณณะยี่ สุจิง
 สะมาธิมานันตะริกัญญะมาหุ
 สะมาธินา เตนะ สะโม นะ วิชชะติ
 อิทัมปิ ธัมเม ระตะนัง ปะณีตัง
 เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โทตุ ฯ

เย ปุคคะลา อัญญะ สะตัง ปะสัฏฐา
 จัตตาริ เอตานิ ยุกานิ โหนติ
 เต ทักขิณเอยยา สุคะตัสสะ สาวะกา
 เอเตสุ ทินนานิ มะหัพพะลานิ
 อิทัมปิ สัจเฆ ระตะนัง ปะณีตัง
 เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โทตุ ฯ

เย สุปะยุดตา มะนะสา ทัพเพนะ
 นิกกามิโน โคตะมะสาสะนัมหิ
 เต ปัตติปัตตา อะมะตัง วิคัยหะ
 ลัทธา มุธา นิพพุติง ญูชะมานา
 อิทัมปิ สัจเฆ ระตะนัง ปะณีตัง
 เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โทตุ ฯ

ชีณัง ปุราณัง นะวัง นัตถิ สัมภะวัง
 วิรัตตะจิตตายะติเก ภาวะสัสมิง

**เต ชีณะพีชา อะวิรุฬหิฉันทา
นิพพันติ ธีรา ยะถายัมปะทีโป
อิทัมปิ สังฆะ ระตะนัง ปะณัตถัง
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โทตุ ๆ**

คำแปล

ทรัพย์อย่างใดอย่างหนึ่งในโลกนี้ หรือโลกอื่น หรือรัตนะอันสูงค่าในสรวงสวรรค์บรรดามี ทรัพย์หรือรัตนะนั้น ที่มีค่าเสมอด้วยพระตถาคตเจ้า นั้น ไม่มีเลย ข้อนี้เป็นรัตนคุณอย่างสูงในพระพุทธเจ้าประการหนึ่ง ด้วยคำสัตย์นี้ ขอจงเกิดความสุขสวัสดิ์เถิด

พระศากย牟尼เจ้า มีพระหฤทัยดำรงมั่น ทรงบรรลุธรรมอันเป็นที่สิ้นกิเลส สิ้นราคะ เป็นอมตะ ประณิตนั้นแล้ว สิ่งใดจะเสมอด้วยพระธรรมนั้น ไม่มี แม้ข้อนี้ก็รัตนคุณอย่างสูงในพระธรรมประการหนึ่ง ด้วยคำสัตย์นี้ ขอจงเกิดความสุขสวัสดิ์เถิด

สมาธิอื่นใด จะเสมอด้วยสมาธิที่พระพุทธเจ้าผู้ทรงเป็นผู้ประเสริฐ ทรงสรรเสริญไว้ว่า เป็นธรรมสะอาดหมดจด บัณฑิตทั้งหลายยอมรับว่า สามารถให้ผลต่อเนื่องได้โดยลำดับนั้น ไม่มี แม้ข้อนี้ก็รัตนคุณอย่างสูงในพระธรรมประการหนึ่ง ด้วยคำสัตย์นี้ ขอจงเกิดความสุขสวัสดิ์เถิด

พระสงฆ์สาวกของพระสุคตเจ้า ๘ ท่าน นับเป็นคู่ได้ ๔ คู่ ซึ่งสัตบุรุษทั้งหลายสรรเสริญแล้ว บุคคลเหล่านั้นเป็นผู้ควรแก้ ทักษิณาทาน ทานที่ถวายแก่ท่านเหล่านั้น ย่อมมีผลมาก แม้ข้อนี้ก็ เป็นรัตนคุณอย่างสูงในพระสงฆ์ประการหนึ่ง ด้วยคำสัตย์นี้ ของง เกิดความสุขสวัสดิเกิด

ในพระศาสนาของพระโคตมพุทธเจ้า ย่อมจะมีพระอริยบุคคล ผู้ตั้งใจทำความเพียรดี มีจิตมั่นคง หมดความใคร่ บรรลุอรหัตผล เข้าสู่พระนิพพาน อันเป็นอมตะ ปราศจากความเร่าร้อนทั้งปวง แม้ข้อนี้ก็ เป็นรัตนคุณอย่างสูงในพระสงฆ์ประการหนึ่ง ด้วยคำสัตย์นี้ ของง เกิดความสุขสวัสดิเกิด

พระอริยบุคคลผู้มีกรรมเก่าหมดสิ้นแล้ว กรรมอันเป็นเหตุให้ เกิดในภพใหม่ ก็ไม่มี ท่านเหล่านั้นมีจิตเปื้อนหายในอันที่จะเกิดใน ภพต่อไป ขจัดพิษคือกิเลสให้สิ้นไปแล้ว ปราศจากความพอใจ ในกาม อันจะทำให้เกิดอีก มีปัญญาแหลมคม ย่อมปรินิพพาน เหมือนประทีปดับไป เพราะสิ้นเชื้อเพลิง แม้ข้อนี้ก็ เป็นรัตนคุณ อย่างสูงในพระสงฆ์ประการหนึ่ง ด้วยคำสัตย์นี้ ของง เกิดความสุข สวัสดิเกิด ฯ

บทกรณียเมตตสูตร

กรณียเมตตสูตร เป็นพระสูตรที่พระพุทธองค์ทรงแนะนำ พระภิกษุให้แผ่เมตตาจิตไปในมวลสรรพสัตว์ ตลอดจนเทพเทวา ภูตผีปีศาจทั้งหลาย ไม่มีประมาณ ไม่มีขอบเขต ไร้พรมแดนขีดขั้น ไม่ว่าสัตว์นั้น หรือเขาผู้นั้นจะเป็นเชื้อชาติ ศาสนาอะไร จะเกี่ยวข้องกับเรา โดยความเป็นญาติ เป็นประเทศ เชื้อชาติ ศาสนาหรือไม่ก็ตาม ให้มีจิตกว้างขวางไร้ขอบเขตขีดขั้น ขอให้เขาได้มีความสุข หากทำได้เช่นนี้ นอกจากเทวดาจะไม่แสดงสิ่งที่น่ากลัวหลอกหลอน แล้ว ยังมีใจอนุเคราะห์พระภิกษุ โดยไม่ตรีจิตด้วยความอ่อนโยน มีเมตตา

เมื่อต้องเดินทางผ่านป่าเขาลำเนาไพร หรือไปอยู่ในสถานที่ที่ไม่คุ้นเคย ท่านให้สวดกรณียเมตตสูตร เพื่อเป็นเครื่องคุ้มครอง ป้องกันภัยอันตราย อันจะเกิดจากอมนุษย์ ภูตผีปีศาจทั้งหลาย ให้เกิดเป็นความอ่อนโยน มีเมตตา

กรณียเมตตสูตร

ภาวะณียะมัตถะกุสะเลนะ
 สักโก อุชฺฐ จะ สุกุชฺฐ จะ
 สันตฺสสะโก จะ สุกะโร จะ
 สันตินทรีโย จะ นิปะโก จะ
 นะ จะ ขุทฺทัง สะมาจะเร กิณฺณจิ
 สุชินโน วา เขมิโน โทหนตุ
 เย เกจิ ปาณะภูตฺตติ
 ทีฆา วา เย มะหันตา วา
 ทิฏฺฐา วา เย จะ อะทิฏฺฐา
 ภูตา วา สัมภะเวสี วา
 นะ ปะโร ปะรังฺง นิคุพเพละ
 พฺยาโรสะนา ปะฐฺมิชะสัณฺณยา
 มาตา ยะถา นิยฺง ปุตฺตัง
 เอวัมปิ สัพพะภูเตสุ
 เมตตัญจะ สัพพะโลกัสสิมิง
 อุทฺธัง อะโธ จะ ทิริยัญจะ
 ติฏฺฐัญจะรังฺง นิสินโน วา
 เอตัง สะติง อะธิฏฺฐเฐยยะ

ยันตัง สันตัง ปะทัง อะภิสะเมจจะ
 สุวะโจ จัสสะ มุฑฺฒ อะนะติมานี
 อัปปะกิจโจ จะ สัถฺตทุกะวุตติ
 อัปปะคัพโโก กุเลสุ อะนะนุคิโธ
 เยนะ วิญญู ปะเร อุปะวะเทยยุง
 สัพเพ สัตตา ภาวันตุ สุขิตตฺตา
 ตะสา วา ถาวะรา วา อะนะวะเสสา
 มัชฌิมา รัสสะกา อะนุกะถุลา
 เย จะ ทูเร วัสะนติ อะวิทูเร
 สัพเพ สัตตา ภาวันตุ สุขิตตฺตา
 นาติมัญญูเถละ กัตถะจิ นัง กิณฺณจิ
 นาณญูมะณฺญูสสะ ทุกขะมิจเฉยยะ
 อายุสา เอกะปุตตะมะนุรักเข
 มานะสัมภาวะเย อะปะริมาณัง
 มานะสัมภาวะเย อะปะริมาณัง
 อะสัมพาธัง อะเวรังฺง อะสะปะตตัง
 สะยาโน วา ยาวะตัสสะ วิคะตะมิทโธ
 พฺรึทฺทมะเมตัง วิหารัง ธิระมาหุ

**ทิวัญญจะ อะนุปะคัมมะ
กามสุ วิเนยยะ เคธัง**

**สีละวา ทัสสะเนนะ สัมปันโน
นะ ทิ ชาตุ คัพพะเสยยัง ปุณะเรตติ ฯ**

คำแปล

ภิกษุผู้ฉลาดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ประสงค์จะบรรลุดแดนสงบ (พระนิพพาน) พึงทำตน (ตามหลักไตรสิกขา) ภิกษุนั้นพึงเป็นผู้อาจหาญ ซื่อตรง มีความมุ่งมั่น วาง่ายอ่อนโยน หมัดความยึดถือตัว (ไม่มีถือติมานะ)

อนึ่ง ภิกษุนั้นพึงเป็นผู้สันโดษ เลี้ยงง่าย มีกิจธุระน้อย ดำเนินชีวิตเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย มีอินทรีย์สงบมีปัญญาพาตัวรอด ไม่คะนองกายวาจา ไม่พัวพันกับตระกูลทั้งหลาย (ไม่ประจบเอาใจพวกคฤหัสถ์) ที่ร่ำรวยหรือมีอำนาจ

ไม่พึงประพาสสิ่งเล็กน้อยอะไรๆ ที่จะเป็เหตุให้ผู้รู้ตำหนิ (พึงแผ่เมตตาจิตไปในสรรพสัตว์ว่า) ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้มีความสุขกายสุขใจ ปลอดพ้นจากภัยทั้งปวง ทำตนให้ถึงสุขเถิด

สัตว์มีชีวิตทั้งหลาย ทั้งที่เป็นผู้หวาดสะดุ้ง (มีกิเลส) ทั้งที่มั่นคง (หมดกิเลส) บรรดามีทั้งหมด ทั้งที่มีกายยาวใหญ่ ปานกลาง สั้น ละเอียดหรือหยาบ

ทั้งที่เคยเห็นหรือไม่เคยเห็น ทั้งที่อยู่ไกลหรือใกล้ ทั้งที่เกิดแล้วหรือที่กำลังแสวงหาที่เกิด ขอสัตว์ทั้งปวงเหล่านั้นจงมีความสุขกายสุขใจเถิด

เกิดเป็นคนไม่พึงหลอกลวงกัน ไม่พึงดูหมิ่นกันในที่ไหนๆ ไม่
 พึงเบียดเบียนทำร้ายกัน หรือมีใจมุ่งร้ายปรารณาทุกข์แก่กันและกัน

มารดาถนอมบุตรคนเดียวของตนด้วยชีวิตฉันใด บุคคลพึง
 เจริญเมตตาจิตไม่มีประมาณในสัตว์ทั้งปวงฉันนั้น

บุคคลพึงเจริญเมตตาจิตอันไม่มีประมาณ ไม่มีขอบเขต ไม่มี
 เหวไม่มีศัตรู ในสัตว์โลกทั้งหมด ในอรุณภูมิเบื้องบน (อรุณพรหม ๔)
 ในรุปรภูมิเบื้องกลาง (รุปรพรหม ๑๖) และกามาวจรภูมิเบื้องต่ำ
 (เทวโลกมนุษย์โลกอบายภูมิ)

ผู้เจริญเมตตาจิตเช่นนี้นั้น ไม่ว่าจะอยู่ในอิริยาบถใด จะยืน
 เดิน นั่งหรือนอนอยู่ก็ตาม จะเป็นผู้ปราศจากความท้อแท้เหนื่อย
 หน่าย จะตั้งสติไว้ได้นานตราบเท่าที่ต้องการ พระพุทธเจ้าทั้งหลาย
 ตรัสการอยู่ด้วยเมตตาเช่นนี้ว่า เป็นความประเสริฐที่ประเสริฐใน
 พระศาสนา

บุคคลผู้แผ่เมตตาจิตนั้นจะไม่กล้าเข้าสู่ความเห็นผิด เป็นผู้
 บริบูรณ์ด้วยศีล ถึงพร้อมด้วยความเห็นชอบ เมื่อขจัดความยินดีใน
 กามทั้งหลายได้แล้ว ย่อมไม่กลับมาสู่การเกิดในครรภ์อีกครั้งแน่นอน
 (สำเร็จเป็นพระอรหันต์และปรินิพพานไปในที่สุด) ฯ

บทขันธปริตร

ขันธปริตร เป็นคาถาที่พระพุทธองค์ทรงสอนให้พระภิกษุแผ่เมตตาไปในบรรดาตระกูลงูที่มีพิษดุร้ายทั้งหลาย เพื่อเป็นการคุ้มครอง ป้องกันตนเองจากสัตว์ร้าย ปราภฏทั้งในพระวินัยปิฎกและพระสุตตันตปิฎก นอกจากนี้จะเป็นคาถาสำหรับป้องกันอสรพิษและสัตว์ร้ายทั้งหลายแล้ว ยังสามารถป้องกันอันตรายจากยาพิษทั้งหลายได้ด้วย

ขันธปริตร

วิรูปักเขหิ เม เมตตัง
ฉัพฺพยาปุตเตหิ เม เมตตัง
อะปาหะเกหิ เม เมตตัง
จะตูปปะเทหิ เม เมตตัง
มา มัง อะปาหะโก หิงสิ
มา มัง จะตูปปะโท หิงสิ
สัพเพ สัตตา สัพเพ ปาณา
สัพเพ ภัทธานิ ปัสสันตุ

เมตตัง เอรापะเถหิ เม
เมตตัง กัณหาโคตมะเกหิ จะ
เมตตัง ทิปาหะเกหิ เม
เมตตัง พะหุปะเทหิ เม
มา มัง หิงสิ ทิปาหะโก
มา มัง หิงสิ พะหุปะโท
สัพเพ ภูตา จะ เภวะลา
มา กิณฺจิ ปาปะมาคะมา

อัปปะมาโณ พุทฺโธ, อัปปะมาโณ ฌัมโม, อัปปะมาโณ สังโฆ,
 ปะมาณะวันตานิ สิริงสะปานิ, อะหิ วิจฉิกา สะตะปะที อุณณานาภี
 สะระพู มุสิกา, กะตา เม รักษา กะตา เม ปะริตตา, ปะฎีกะมันตุ
 ภูตานิ, โสหัง นะโม ะกะวะโตะ, นะโม สัตตันนัง สัมมาสัมพุทธานัง ฯ

คำแปล

ความเป็นมิตรของเรา จงมีกับพญานาคทั้งหลาย สกกุลวิรูปักข์,
 ความเป็นมิตรของเรา จงมีกับพญานาคทั้งหลาย สกกุลเอราบล, ความ
 เป็นมิตรของเรา จงมีกับพญานาคทั้งหลาย สกกุลฉัพยาบุตร, ความ
 เป็นมิตรของเรา จงมีกับพญานาคทั้งหลาย สกกุลกัณหาโคตมกะ, ความ
 เป็นมิตรของเรา จงมีกับสัตว์ไม่มีเท้า, ความเป็นมิตรของเรา จงมีกับ
 สัตว์ ๒ เท้า, ความเป็นมิตรของเรา จงมีกับสัตว์ทั้งหลายที่มี ๔ เท้า,
 ความเป็นมิตรของเรา จงมีกับสัตว์ที่มีเท้ามาก, สัตว์ไม่มีเท้าอย่า
 เบียดเบียนเรา สัตว์ ๒ เท้า อย่าเบียดเบียนเรา สัตว์ ๔ เท้า อย่า
 เบียดเบียนเรา สัตว์มากเท้าอย่าเบียดเบียนเรา ขอสรรพสัตว์มีชีวิต
 ทั้งหลายที่เกิดมาทั้งหมดจนสิ้นเชิง จงเห็นซึ่งความเจริญทั้งหลาย
 ทั้งปวงเกิด โทษลามกอย่าได้มาถึงแล้วแก่สัตว์เหล่านั้น

พระพุทธเจ้าทรงพระคุณสุดที่จะประมาณได้ พระธรรมมี
 พระคุณสุดที่จะประมาณได้ พระสงฆ์ก็มีพระคุณสุดที่จะประมาณได้

แต่สัตว์เลื้อยคลานทั้งหลาย เช่น งู แมงป่อง ตะขาบ แมงมุม
 ตั๊กแตน หนู ยังมีประมาณกำหนดได้

ข้าพเจ้าได้ทำการรักษาแล้ว ได้ทำการป้องกันแล้ว ขอสัตว์
ทั้งหลายจงหลีกเลี่ยงไปเสียเถิด ข้าพเจ้าขอนอบน้อมแต่พระผู้มีพระ-
ภาคเจ้า ขอความนอบน้อมแต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๗ พระองค์ ฯ

บทเมตตานิสั่งสวดปาฐะ

เมตตานิสั่งสวดปาฐะ กล่าวถึงอานิสงส์ของการเจริญเมตตา
ว่ามีทั้งสิ้น ๑๑ ประการ กล่าวคือ หลับก็เป็นสุข, ตื่นก็เป็นสุข, ไม่ฝัน
เห็นสิ่งลามก, เป็นที่รักของมนุษย์, เป็นที่รักของอมมนุษย์, เทวดาย่อม
รักษา, ไฟ ยาพิษ หรือศัสตราไม่กล้ากราย, จิตย่อมตั้งมั่นโดยรวดเร็ว,
สีหน้าย่อมผ่องใส, เป็นผู้ไม่หลงใหลเมื่อจะตาย, เมื่อยังไม่ถึงพระนิพพาน
ย่อมไปบังเกิดในพรหมโลก

เมตตานิสั่งสวดปาฐะ

เอ่วมเม สุตัง ฯ เอกัง สมะยัง ภาคะวา, สาวัตถิยัง วิหระระติ,
 เขตตะวะเน อะนาถะปิณฑักัสสะ อาราเม ฯ ตัตถะระ โข ภาคะวา
 ภิกขุ อามันเตสิ ภิกขะโวติ ฯ ภาทันเตติ เต ภิกขุ ภาคะวะโต
 ปัจจัสโสสุง ฯ ภาคะวา เอตะทะโวจะ ฯ เมตตายะ ภิกขะเว
 เจโตวิมุตติยา อาเสวิตายะ ภาวิตายะ พหุสีกะตายะ, ยานีกะตายะ
 วัตถุกะตายะ อะนุกฺขิตายะ ปะริจิตายะ สุสมะมาร์ททายะ,
 เอกาทะसानิสังสา ปาฎิกังขา ฯ กะตะเม เอกาทะสะ ฯ สุขัง สุปะติ ฯ
 สุขัง ปะฏิพุชชะติ ฯ นะ ปาปะกัง สุปินัง ปัสสะติ ฯ มะนุสสานัง
 ปิโย โหติ ฯ อะมะนุสสานัง ปิโย โหติ ฯ เทวะตา รักขันติ ฯ
 นาสสะ อัคคิ วา วิสัง วา สัตถัง วา กะมะติ ฯ ตุวะภูง์ จิตตัง
 สมะมาธิยะติ ฯ มุขะวัณโณ วิปะสึหะติ ฯ อะสัมมุหโห กาลัง
 กะโรติ ฯ อุตตะริง อัมปะฏิวิชฌันโต พรัหฺมะโลกุปะโค โหติ ฯ
 เมตตายะ ภิกขะเว เจโตวิมุตติยา อาเสวิตายะ ภาวิตายะ
 พหุสีกะตายะ, ยานีกะตายะ วัตถุกะตายะ อะนุกฺขิตายะ
 ปะริจิตายะ สุสมะมาร์ททายะ, อิเม เอกาทะसानิสังสา ปาฎิกังขาติ ฯ
 อิทะมะโวจะ ภาคะวา ฯ อัตตะมะนา เต ภิกขุ ภาคะวะโต
 ภาสิตัง, อะภินันทุนติ ฯ

คำแปล

ข้าพเจ้า (พระอานนทเถระ) ได้สดับมาอย่างนี้ สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้า ประทับอยู่ที่พระอาราม สร้างถวายเป็นอนาถปิณฑิกมหาเศรษฐี ชื่อเชตวัน ใกล้เมืองสาวัตถี ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมาเข้าเฝ้า เมื่อภิกษุทั้งหลายรับทราบ ได้เข้าเฝ้า พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสพระสูตรนี้ว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อเมตตาเจโตวิมุติ อันบุคคลเสพแล้ว เจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว ทำให้เป็นดุจยาน ทำให้เป็นที่ตั้ง ให้ตั้งมั่น โดยลำดับ สิ้นสมมติแล้ว พรารภด้วยดีแล้ว พึงหวังอานิสงส์ ๑๑ ประการ ๑๑ ประการเป็นไฉน คือ ย่อมหลับเป็นสุข ๑ ย่อมตื่นเป็นสุข ๑ ย่อมไม่ฝันลามก ๑ ย่อมเป็นที่รักแห่งมนุษย์ทั้งหลาย ๑ ย่อมเป็นที่รักแห่งอมนุษย์ทั้งหลาย ๑ เทวดาทั้งหลายย่อมรักษา ๑ ไฟ ยาพิษหรือศาสตราย่อมไม่กล้ากรายได้ ๑ จิตย่อมตั้งมั่นโดยรวดเร็ว ๑ สีหน้าย่อมผ่องใส ๑ เป็นผู้ไม่หลงใหลทำกาละ ๑ เมื่อไม่แทงตลอดคุณอันยิ่ง ย่อมเป็นผู้เข้าถึงพรหมโลก ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อเมตตาเจโตวิมุติ อันบุคคลเสพแล้ว เจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว ทำให้เป็นดุจยาน ทำให้เป็นที่ตั้ง ให้ตั้งมั่นโดยลำดับ สิ้นสมมติแล้ว พรารภด้วยดีแล้ว พึงหวังอานิสงส์ ๑๑ ประการนี้แล ฯ

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสพระสูตรนี้ตั้งนี้แล้ว ภิกษุทั้งหลาย เหล่านี้ที่ได้มีใจปลาบปลื้มชื่นชมภาสิตของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้วแล ฯ

บทโมรปริตร

โมรปริตร คือปริตรที่นกยูงทองโพธิสัตว์สาธยายเป็นประจำ กล่าวถึงคุณของพระพุทธเจ้า แล้วน้อมพระพุทธคุณมาพิทักษ์คุ้มครองให้มีความสุขดี มีประวัติตำนานความเป็นมาว่า สมัยหนึ่ง ครั้งพระบรมศาสดาเสวยพระชาติเป็นนกยูงทองโพธิสัตว์ อาศัยอยู่บนเขา ไกลป่าหิมพานต์ ในครั้งนั้น ก่อนจะบินไปหาอาหารในตอนเช้า นกยูงทองพระโพธิสัตว์จะบินขึ้นไปจับบนยอดภูเขามองดูพระอาทิตย์ที่กำลังขึ้น แล้วสาธยายพระปริตรนมัสการพระอาทิตย์ โดยร่ายมนต์สาธยายสองคาถาแรกว่า อุเทตะยัญจักขุมา เป็นต้น และนอบน้อมบูชาพระพุทธเจ้าทั้งหลายที่เสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว พร้อมทั้งระลึกถึงพระคุณของพระพุทธเจ้าเหล่านั้นด้วย แล้วจึงบินออกไปหาอาหาร

โมรปริตร

อุเทตะยัญจักขุมา เอกะราชา
หะริสสะวัณโณ ปะฐะวีปปะภาโส
ตั้ง ตั้ง นะมัสสามิ หะริสสะวัณณัง ปะฐะวีปปะภาสัง
ตะยัชชะ คุดตา วิหะเรมุ ทิวะสัง
เย ฟ้ารัทมะณา เวทะคุ สัพพะธัมเม
เต เม นะโม เต จะ มัง ปาละยันตุ
นะมัตถุ พุทธานัง นะมัตถุ โพธิยา
นะโม วิมุตตานัง นะโม วิมุตติยา
อิมัง โส ปะริตตัง กัตถวา โมโร จะระติ เอสะนา ฯ

อะเปตะยัญจักขุมา เอกะราชา
หะริสสะวัณโณ ปะฐะวีปปะภาโส
ตั้ง ตั้ง นะมัสสามิ หะริสสะวัณณัง ปะฐะวีปปะภาสัง
ตะยัชชะ คุดตา วิหะเรมุ รัตติง
เย ฟ้ารัทมะณา เวทะคุ สัพพะธัมเม
เต เม นะโม เต จะ มัง ปาละยันตุ
นะมัตถุ พุทธานัง นะมัตถุ โพธิยา
นะโม วิมุตตานัง นะโม วิมุตติยา
อิมัง โส ปะริตตัง กัตถวา โมโร วาสะมะกัปปะยิตี ฯ

คำแปล

พระอาทิตย์ซึ่งเป็นดวงตาของโลก เป็นเอกราชผู้ยิ่งใหญ่ (ในจักรวาล) นี้ มีรัศมีสีทองอุทัยโผล่ขึ้นมาสาดส่องปฐพีให้สว่างอยู่ ข้าพเจ้าขอนมัสการพระอาทิตย์ ซึ่งมีรัศมีสีทองสาดส่องปฐพีให้สว่างอยู่นั้น ในวันที่ ข้าพเจ้าทั้งหลายได้รับการคุ้มครองจากท่านผู้เป็นพระอาทิตย์นั้นแล้ว พึงอยู่เป็นสุขตลอดวัน

พระพุทธเจ้าเหล่าใดทรงรู้แจ้งธรรมทั้งปวง ข้าพเจ้าขอนอบน้อมพระพุทธเจ้าเหล่านั้น ขอพระพุทธเจ้าเหล่านั้นจงคุ้มครองข้าพเจ้า ขอนอบน้อมแต่พระพุทธเจ้าทั้งหลาย ขอนอบน้อมแต่พระโพธิญาณ ขอนอบน้อมแต่เหล่าท่านผู้หลุดพ้นแล้ว ขอนอบน้อมแด่วิมุตติธรรม

นกยูงโพธิสัตว์นั้นครั้งนสาธยายพระปริตรอย่างนี้แล้ว จึงออกแสวงหาอาหาร

พระอาทิตย์ซึ่งเป็นดวงตาของโลก เป็นเอกราชผู้ยิ่งใหญ่ (ในจักรวาล) นี้ มีรัศมีสีทองสาดส่องปฐพีให้สว่าง กำลังอัสดงคต ข้าพเจ้าขอนมัสการพระอาทิตย์ ซึ่งมีรัศมีสีทองสาดส่องปฐพีให้สว่างนั้น ในวันที่ ข้าพเจ้าทั้งหลายได้รับการคุ้มครองจากท่านผู้เป็นพระอาทิตย์นั้นแล้ว พึงอยู่เป็นสุขตลอดราตรี

พระพุทธเจ้าเหล่าใดทรงรู้แจ้งธรรมทั้งปวง ข้าพเจ้าขอนอบน้อมพระพุทธเจ้าเหล่านั้น ขอพระพุทธเจ้าเหล่านั้นจงคุ้มครอง

ข้าพเจ้า ขอนอบน้อมแด่พระพุทธเจ้าทั้งหลาย ขอนอบน้อมแด่
พระโพธิญาณ ขอนอบน้อมแด่เหล่าท่านผู้หลุดพ้นแล้ว ขอนอบน้อม
แด่วิมุตติธรรม

นกุญฺโพนิตยํนํนํครันฺนสาธยายพระปริตรอย่างนี้แล้ว จึงนอน
พักผ่อนฉะนี้แล ฯ

บทจันทปริตตปาฐะ

จันทปริตตปาฐะ เป็นการประกาศขอให้พระพุทธองค์ทรง
เป็นที่พึ่ง แล้วย่อมรอดพ้นจากภยันตรายทั้งปวง ผู้ปองร้ายจักแพ้พ่าย
ไป ดุจจันทิมเทวบุตรผู้ประกาศว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็น
ที่พึ่ง จึงได้พ้นภัยจากอสูรินทราหู ด้วยพระพุทธานุภาพ

จันทปริตตปาฐะ

เอวัมเม สุตัง ฯ เอกัง สมะยัง ภะคะวา, สāvāditthiyā
 วิหะระติ, เขตตะวะเน อะนาถะปิณฑักัสสะ, อาราเม ฯ เตนะ โข
 ปะนะ สมะเยนะ จันทิมา เทวะปุตโต ราหุณา อะสุรินเทนะ คะหิโต
 โหติ ฯ อะถะ โข จันทิมา เทวะปุตโต ภะคะวันตัง อะนุสสะระมาโน
 ตายัง เวลาयัง อิมัง คากัง อะภาสิ

นะโม เต พุทธะวীরตถุ   วิปะมุตโตสิ สัพพะธิ
 สัมพาธะปะฏิปันโนสมิ   ตัสสะ เม สระธัง ภะวาติ ฯ
 อะถะ โข ภะคะวา จันทิมัง เทวะปุตตัง อารัพพะ ราหุณ อะสุรินทัง
 คากายะ อัจฉะภาสิ

ตะถาคะตัง อะระหังตัง   จันทิมา สระธัง คะโต
 ราหุ จันทัง ปะมูญจัสสุ   พุทธา โลกานุกัมปะภาติ ฯ
 อะถะ โข ราหุ อะสุรินโท จันทิมัง เทวะปุตตัง มุญจิต्วา ตะระมานะรูปุ
 เยนะ เวปะจิตติ อะสุรินโท เตนุปะสังกะมิ อุปะสังกะมิต्วา สังวิคโค
 โลมะหังถูระชาโต เอกะมันตัง อัญญาสิ ฯ เอกะมันตัง จิต्तัง โข ราหุณ
 อะสุรินทัง เวปะจิตติ อะสุรินโท คากายะ อัจฉะภาสิ

กินนุ สันตะระมาโน วะ   ราหุ จันทัง ปะมูญจะสิ
 สังวิคคะรูปุ อาคัมมะ   กินนุ ภีโต วะ ติฏฐะสีติ ฯ
 สัตตะธา เม ฝะเล มุทธา   ชีวันโต นะ สุขัง ละภ
 พุทธะคากาภิกิโตมहि   โน เจ มุญเจยยะ จันทิมันติ ฯ

คำแปล

อันข้าพเจ้า (พระอานนทเถระ) ได้สดับมาแล้วอย่างนี้ สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ในพระวิหารเชตวัน อาราม ที่อนาถปิณฑิกคฤหบดีสร้างถวายใกล้เมืองสาวัตถี โดยสมัยนั้นแล จันทิมเทวบุตรถูกอสุนิทรานุเข้าจับแล้ว ครั้งนั้น จันทิมเทวบุตร ระลึกถึงพระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ภาษิตคาถานี้ในเวลานั้นว่า

“ข้าแต่พระพุทธเจ้า ผู้ทรงเป็นผู้แก้แค้นข้า ขอความ นอบน้อมจงมีแต่พระองค์ พระองค์ทรงเป็นผู้หลุดพ้นแล้วในธรรม ทั้งปวง ข้าพระองค์ถึงเฉพาะแล้วซึ่งฐานะอันคับขัน ขอพระองค์จง ทรงเป็นที่พึ่งแห่งข้าพระองค์นี้” ฯ

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงปรารภจันทิมเทวบุตร ได้ ตรัสกะอสุนิทรานุด้วยพระคาถาว่า

“จันทิมเทวบุตรถึงตลาคตผู้เป็นพระอรหันต์ ว่าเป็นที่พึ่ง คูภรรยา ท่านจงปล่อยจันทิมเทวบุตร พระพุทธเจ้าทั้งหลายเป็น ผู้อนุเคราะห์แก่โลก” ฯ

ลำดับนั้น อสุนิทรานุปล่อยจันทิมเทวบุตรแล้ว มีรูปอัน กระหืดกระหอบ เข้าไปหาอสุนิทรเวปจิตติถึงที่อยู่ ครั้นแล้วก็เป็น ผู้เศร้าสลด เกิดขนลุกชูชัน ได้ยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฯ อสุนิทรเวปจิตติได้กล่าวกะอสุนิทรานุผู้ยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ด้วยคาถาว่า

“ดูกรราหู ทำไมหนอ ท่านจึงกระหืดกระหอบปล่อยจันทิม-
เทวบุตรเสีย ทำไมหนอ ท่านจึงมีรูปเศร้าสลด มายืนกลัวอยู่” ฯ

อสุรินทรากล่าวว่า

“ข้าพเจ้าถูกขับด้วยพระคาถาของพระพุทธเจ้า หากข้าพเจ้า
ไม่พึงปล่อยจันทิมเทวบุตร ศีรษะของข้าพเจ้าพึงแตกเจ็ดเสี่ยง มีชีวิต
อยู่ ก็ไม่พึงได้รับความสุข” ฯ

บทสุริยปริตตปาฐะ

สุริยปริตตปาฐะ เป็นการประกาศขอให้พระพุทธองค์ทรง
เป็นที่พึ่ง แล้วอ้อมรอดพ้นจากภัยอันตรายทั้งปวง ผู้ปองร้ายจักแพ้พ่าย
ไป ดุจสุริยเทวบุตรผู้ประกาศว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นที่พึ่ง
จึงได้พ้นภัยจากอสุรินทรราหู ด้วยพระพุทธานุภาพ

สุริยปริตตปาฐะ

เอวัมเม สุตัง ฯ เอกัง สมะยัง ภาคะวา, สาวัตถิยัง วิหะระติ,
เซตวะเน อณะถะปิณฑักสะ, อาราเม ฯ เตนะ โข ปณะ
สมะเยนะ สุริโย เทวะปุตโต ราหุณา อะสุรินเทนะ คหิโต โหติ ฯ
อะถะ โข สุริโย เทวะปุตโต ภาคะวันตัง อะนุสสะระมาโน ตายัง
เวลายัง อิมัง คาทัง อะภาสิ

นะโม เต พุทธะวรัตถุ   วิปะมุตโตสิ สัพพะธิ
สัมพาธะปะฏิปันโนสมิ   ตัสสะ เม สสะระณัง ภาวาติ ฯ
อะถะ โข ภาคะวา สุริยัง เทวะปุตตัง อารัพพะ ราหุง อะสุรินทัง
คาถายะ อัจฉะภาสิ

ตะถาคะตัง อะระหันตัง   สุริโย สสะระณัง คะโต
ราหุ สุริยัง ปะมุญจัสสุ   พุทธา โลกานุกัมปะกา ฯ

โย อันธะกาเร ตะมะสี ปะกังกะโร
เวโรจะโน มัณฑะลิ อุกคะเตโซ
มา ราหุ คิลี จะระมันตะลิกเข
ปะซัง มะมะ ราหุ ปะมุญจะ สุริยันติ ฯ

อะถะ โข ราหุ อะสุรินโท สุริยัง เทวะปุตตัง มุญจิต์วา ตะระมานะรูป
เยนะ เวปะจิตติ อะสุรินโท เตนุปะสังกะมิ อุกปะสังกะมิต์วา สังวิกโค
โลมะหัทฐะชาโต เอกะมันตัง อัญญาสิ ฯ เอกะมันตัง รุตัง โข ราหุง
อะสุรินทัง เวปะจิตติ อะสุรินโท คาถายะ อัจฉะภาสิ

กีนุ สันตะระมาโน วะ	ราหู สุริยัง ปะมณฺจะสิ
สังวิคคะรูปุ อาคัมมะ	กีนุ ภาโต วะ ตินฺนุระสีติ ฯ
สัตตะธา เม ณะเล มุทธา	ชีวันโต นะ สุขัง ละเภ
พุทธะคาถาภิกิโตมทิ	โน เจ มณฺญะเยยะ สุริยันติ ฯ

คำแปล

อันข้าพเจ้า (พระอานนทเถระ) ได้สดับมาแล้วอย่างนี้ สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ในพระวิหารเชตวัน อาราม ที่อนาถปิณฑิกคฤหบดีสร้างถวายเป็นเมืองสาวัตถิ ก็โดยสมัยนั้น สุริยเทวบุตรถูกอสุนิทราราหูเข้าจับแล้ว ครั้งนั้น สุริยเทวบุตรระลึกถึงพระผู้มีพระภาค ได้กล่าวคาถานี้ในเวลานั้นว่า

“ข้าแต่พระพุทธเจ้า ผู้ทรงเป็นผู้แก้สลักล่า ขอความ นอบน้อมจงมีแต่พระองค์ พระองค์ทรงเป็นผู้หลุดพ้นแล้วในธรรม ทั้งปวง ข้าพระองค์ถึงเฉพาะแล้วซึ่งฐานะอันคับขัน ขอพระองค์จง ทรงเป็นที่พึ่งแห่งข้าพระองค์นี้” ฯ

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงปรารภสุริยเทวบุตร ได้ตรัส กะอสุนิทราราหูด้วยพระคาถาว่า

“สุริยเทวบุตรถึงตถาคตผู้เป็นพระอรหันต์ ว่าเป็นที่พึ่ง ตูกร ราหู ท่านจงปล่อยสุริยเทวบุตร พระพุทธเจ้าทั้งหลาย เป็นผู้ อนุเคราะห์แก่โลก สุริยะใดเป็นผู้ส่องแสง กระทำ ความสว่างในที่

มีดमित มีสีณฐานเป็นวงกลม มีเดชสูง ดูกรราหู ท่านอย่ากลืนกิน
สุริยะนั้น ผู้เที่ยวไปในอากาศ ดูกรราหู ท่านจงปล่อยสุริยเทวบุตร
ผู้เป็นบุตรของเรา” ๗

ลำดับนั้น อสุรินทราหูปล่อยสุริยเทวบุตรแล้ว มีรูปอัน
กระหืดกระหอบ เข้าไปหาอสุรินทเวปจิตติถึงที่อยู่ ครั้นแล้วก็เป็นผู้
เศร้าสลด เกิดขนลุกชูชัน ได้ยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ๗

อสุรินทเวปจิตติได้กล่าวกะอสุรินทราหูผู้ยืนอยู่ ณ ที่ควร
ส่วนข้างหนึ่ง ด้วยคาถาว่า

“ดูกรราหู ทำไมหนอ ท่านจึงกระหืดกระหอบ ปล่อย
สุริยเทวบุตรเสีย ทำไมหนอ ท่านจึงมีรูปเศร้าสลด มายืนกลัวอยู่” ๗

อสุรินทราหู กล่าวว่า

“ข้าพเจ้าถูกขับด้วยพระคาถาของพระพุทธเจ้า ถ้าข้าพเจ้า
ไม่พึงปล่อยสุริยเทวบุตร ศีรษะของข้าพเจ้าพึงแตกเจ็ดเสี่ยง มีชีวิต
อยู่ ก็ไม่พึงได้รับความสุข” ๗

บทวัฏฏกปริตร

วัฏฏกปริตร เป็นเรื่องราวในอดีตชาติของพระพุทธองค์ เมื่อครั้งถือกำเนิดเป็นลูกนกคุ้ม แล้วทำปริตรป้องกันตนเองจาก ไฟป่า ปรากฏอยู่ในพระสูตรตันตปิฎก จรียาปิฎก และวัฏฏกชาดก อรรถกถาชาดก

วัฏฏกปริตร เป็นพระปริตรที่กล่าวอ้างคุณ คือศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ และสัจจะ ของพระพุทธเจ้า ในอดีตทั้งหลาย แล้วน้อมเอาพระพุทธานุคุณดังกล่าว มาบังเกิดเป็น อานุภาพ ปกป้องคุ้มครองอันตรายอันจะเกิดจากไฟทั้งหลาย ให้เกิด ความสุขสวัสดิ์แก่ชีวิต การสวดพระปริตรนี้ ก็เพื่อเป็นการป้องกัน อันตรายอันเกิดจากไฟ (ป้องกันอัคคีภัย) และเหตุเดือดร้อนวุ่นวาย นานาประการ ให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข

วัฏฏกปริตร

อตถิ โลเก สีละकुณเณ
เตนะ สัจเจนะ กาทามิ
อาวชชิต์วา อัมมะพะลัง
สัจจะพะละมะวัสสาเย
สันติ ปักขา อะปัตตนะนา
มาตา ปิตา จะ นิกขันตา
สะหะ สัจเจ กะเต มัยหัง
วัชเชสิ โสพะสะ กะรีसानิ
สัจเจนะ เม สะโม นัตถิ

สัจจัง โสเจยยะนุททะยา
สัจจะกิริยะมะนุตตะรัง
สะริต์วา ปุพพะเก ชิเน
สัจจะกิริยะมะกาสะหัง
สันติ ปาทา อะวัณจะนา
ชาตะเวหะ ปะฎีกะกะมะ
มะหาปัชชะลิโต สิชี
อุทะกัง ปัต์วา ยะถา สิชี
เอสา เม สัจจะปะระมีติ ฯ

คำแปล

คุณคือศีล สัจจะ ชีวิตที่สะอาด และความเอื้ออาทร มีอยู่ในโลก ด้วยความสัตย์นั้น ข้าพเจ้าจักกระทำสักกิริยาอย่างยอดเยี่ยม ข้าพเจ้าขอน้อมรำลึกถึงพลาณูภาพแห่งพระสัทธรรม น้อมรำลึกถึงพระพุทธเจ้า ผู้ทรงพิชิตมารในอดีต ยึดมั่นในกำลังแห่งสัจจะที่ข้าพเจ้ามีอยู่ จึงขอทำสักกิริยาว่า

ปีกทั้งสองข้างของข้าพเจ้ามีอยู่ แต่ก็ยังไม่แข็งแรงพอที่จะบินได้ เท้าทั้งสองข้างของข้าพเจ้ามีอยู่ แต่ก็ยังไม่แข็งแรงพอที่จะ

เดินได้ พ่อแม่ก็พากันบินหนีไฟออกไปเสียแล้ว พระเพลิงเอ๋ย ขอท่าน
จงดับเสียเถิด

พร้อมกับเมื่อข้าพเจ้ากระทำสังข์กิริยา เปลวเพลิงที่ลุกโชน
รุ่งโรจน์ใหญ่หลวงนัก ก็กลับเวิ่นที่ไว้ ๑๖ กรีส เหมือนเปลวไฟตกถึง
น้ำแล้วมอดดับฉะนั้น

ไม่มีผู้ใดเสมอด้วยสังข์จะของข้าพเจ้า นี่คือสังข์บารมีของ
ข้าพเจ้า ฯ

บทชัคคปริตร

บทชัคคปริตร หรือธชัคคสูตร เป็นบทสรรเสริญอุปัชฌายะ
พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณว่า เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว
จิตใจอันเลิศ ธชัคคะ แปลว่า ยอดตรง ธชัคคสูตรจึงเป็นพระสูตรที่
แสดงถึงยอดตรง สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสแล้วว่าเมื่อเทพยดา
ทั้งหลายรบกับบอสรุ ความกลัวบังเกิดขึ้นแก่เทพยดาทั้งหลาย พระอินทร์
ผู้ทรงเป็นจอมเทวดา จึงตรัสแนะนำให้หมู่เทพแลดูยอดตรงหรือ
ชายธงของพระองค์หรือธงเทวราชที่รองลงมา ความกลัวย่อมจะหายไป
ได้ อุปัชฌายะเมื่อมองไปที่ชายธงของพระอินทร์ ทำให้เกิดความมั่นใจ
ได้ฉับใด การระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ก็ทำให้เกิดความ
มั่นใจหายหวาดเกรงได้ฉับนั้น

บทนี้นิยมเจริญเพื่อความเป็นสวัสดิมงคล โดยเฉพาะในพระราชพิธีตรึงหมุดธงชัยเฉลิมพล และการฉลองสมโภชธง เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่ผู้อยู่ใต้ร่มธงนั้น ด้วยนับถือกันว่ามีอำนาจมาก อรรถกถาพระสูตรได้แสดงอรรถาธิบายไว้ว่า “อำนาจของปรีตไถย่อมเป็นไปในอาณาเขต คือในแสนโกฏิจักรวาล.”

พระมหากษัตริย์แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ทรงเป็น “ธงชัย” ของชาติการเจริญชัคคปริตรย่อมเป็นการเตือนใจให้ผู้สวดพระปริตรนี้ได้ระลึกและสำนึกเกิดทูนบูชาสรวงที่พึ่งอันสูงสุดของราชอาณาจักรไทย กล่าวคือ คุณของพระรัตนตรัยอันอุปมาทอดยิ่งกว่ายอดธงของเทวราช และสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงเป็นธงชัยของชาติ ทรงเป็นธรรมิกราชาดุจจอมเทวดา และทรงเป็นมิ่งขวัญศูนย์รวมจิตใจของชาวไทยทุกหมู่เหล่า บังเกิดความอบอุ่นใจ มั่นใจ และปราศจากความสะดุ้งหวาดกลัวภัยใดๆ ดุจตั้งความพรรณนาในพระปริตรนี้

ชัคคสูตร

เอวัมเม สุตัง ฯ เอกัง สมะยัง ภาวะวา สาวัตถิยัง วิหะระติ
 เขตตะวะเน อะนะถะปิณฑิกัสสะ อารามे ฯ ตัตถะ โข ภาวะวา ภิกขุ
 อามันเตสิ ภิกขะโวติ ฯ ภาวะันเตติ เต ภิกขุ ภาวะะวะโต ปัจจัสโสสุง ฯ
 ภาวะะวา เอตะทะโวจะ ฯ

ภูตะบุพพัง ภิกขเว เทวาสุระสังคาโม สหุภีพยุหิโท
 อะโหสิฯ อะถะโข ภิกขเว สักโก เทวานะมินโท เทเว ตาเวตังเส
 อามันเตสิ ฯ สะเจ มาริสสา เทวานัง สังคามาอะคetanัง อุปปีชเชยยะ
 ภายัง วา ฉัมภิตตัตตัง วา โลมะหังโส วา ฯ มะเมวะ ตัสสัมมัง สะมะเย
 ชะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ ฯ มะมัง หิ โว ชะชัคคัง อุลโลกะยะตัง
 ยัมภะวิสสะติ ภายัง วา ฉัมภิตตัตตัง วา โลมะหังโส วา โส
 ปะหิยยิสสะติ ฯ โน เจ เม ชะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ,

อะถะ ปะชาปะติสสะ เทวะราชัสสะ ชะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ ฯ
 ปะชาปะติสสะ หิ โว เทวะราชัสสะ ชะชัคคัง อุลโลกะยะตัง
 ยัมภะวิสสะติ ภายัง วา ฉัมภิตตัตตัง วา โลมะหังโส วา โส
 ปะหิยยิสสะติ ฯ โน เจ ปะชาปะติสสะ เทวะราชัสสะ ชะชัคคัง
 อุลโลเกยยาถะ,

อะถะ วรรุณัสสะ เทวะราชัสสะ ชะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ ฯ
 วรรุณัสสะ หิ โว เทวะราชัสสะ ชะชัคคัง อุลโลกะยะตัง ยัมภะวิสสะติ
 ภายัง วา ฉัมภิตตัตตัง วา โลมะหังโส วา โส ปะหิยยิสสะติ ฯ โน เจ
 วรรุณัสสะ เทวะราชัสสะ ชะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ,

อะถะ อีสานัสสะ เทวะราชัสสะ ชะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ ฯ
 อีสานัสสะ หิ โว เทวะราชัสสะ ชะชัคคัง อุลโลกะยะตัง ยัมภะวิสสะติ
 ภายัง วา ฉัมภิตตัตตัง วา โลมะหังโส วา โส ปะหิยยิสสะติติ ฯ

ตัง โข ปะนะ ภิกขเว สักกัสสะ วา เทวานะมินทัสสะ
 ชะชัคคัง อุลโลกะยะตัง ฯ ปะชาปะติสสะ วา เทวะราชัสสะ

ระซัดคั้ง อุลโลกะยะตัง ฯ วรรณัสสะ วา เทวะราชัสสะ ระซัดคั้ง
อุลโลกะยะตัง ฯ อีสานัสสะ วา เทวะราชัสสะ ระซัดคั้ง อุลโลกะยะตัง ฯ
ยัมภะวิสสะติ ภายัง วา ฉัมภิตตตัง วา โลมะหังโส วา โส ปะหิยเยถาปี
โนปี ปะหิยเยถะ ฯ ตัง กิสสะ เหตุ ฯ สักโก ทิ ภิกขะเว เทวานะมินโท
อะวีตะราโค อะวีตะโทโส อะวีตะโมโท ภีรุ ฉัมภี อุตฺตราสี ปะลาयीติ ฯ
อะหัญจะ โข ภิกขะเว เอวัง ะหามิ ฯ สะเจ ตุมฺหากัง ภิกขะเว
อะรัญญะคะตานิ วา รุกขะมูละคะตานิ วา สุญญาการะคะตานิ วา
อุปปีชเชยยะ ภายัง วา ฉัมภิตตตัง วา โลมะหังโส วา มะเมวะ ตัสสิมิง
สะมะเย อะนุสสะเรยยาถะ ฯ

อิตถีปิ โส ภาคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทฺโธ วิชชา-
จะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ
สัสตถา เทวะมะนุสสานัง พุทฺโธ ภาคะวาติ ฯ มะมัง ทิ โว ภิกขะเว
อะนุสสะระตัง ฯ ยัมภะวิสสะติ ภายัง วา ฉัมภิตตตัง วา โลมะหังโส
วา โส ปะหิยยิสสะติ โน เจ มัง อะนุสสะเรยยาถะ ฯ อะถะ ะมมัง
อะนุสสะเรยยาถะ ฯ

สัวากขาโต ภาคะวะตา ะมโม สันทิฏฐิโก อะกาลิโก เอหิ-
ปัสสิโก โอปะนะยิโก ปัจจัตตัง เวทิตฺตโพ ะวิญญูทิตฺติ ฯ ะมมัง ทิ โว
ภิกขะเว อะนุสสะระตัง ฯ ยัมภะวิสสะติ ภายัง วา ฉัมภิตตตัง วา
โลมะหังโส วา โส ปะหิยยิสสะติ ฯ โน เจ ะมมัง อะนุสสะเรยยาถะ ฯ
อะถะ สั้งมั้ง อะนุสสะเรยยาถะ ฯ

สุปะฏิปันโน ภาคะวะโต สภาวะกะสังโฆ อชุปะฏิปันโน
 ภาคะวะโต สภาวะกะสังโฆ ญาเยปะฏิปันโน ภาคะวะโต สภาวะกะสังโฆ
 สามิจิปะฏิปันโน ภาคะวะโต สภาวะกะสังโฆ ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ
 อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา เอสะ ภาคะวะโต สภาวะกะสังโฆ อาหุเนยโย
 ปาหุเนยโย ทักขิณเณยโย อัญชลิกะระณียะ อนะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง
 โลกัสสาติ ฯ

สังฆัง ทิ วุ ภิกขะเว อนะนุตตะรัง ฯ ยัมภะวิสสะติ ภายัง วา
 ฉัมภิตตัง วา โลมะหังโส วา โส ปะหิยยิสสะติ ฯ ตัง กิสสะ เหตุ ฯ
 ตะถาคะโต ทิ ภิกขะเว อระหัง สัมมาสัมพุทโธ วิตะราโค วิตะโทโส
 วิตะโมโห อะภิริ อัจฉัมภี อนะนุตตราสี อะปะลาयीติ ฯ อิทะมะโวจะ
 ภาคะวา อิหัง วัต்வานะ สุคะโต อะถาปะรัง เอตะทะโวจะ สัตถา ฯ

อะรัญญะ รุกขะมูเล วา	สุญญาคาเร เว ภิกขะโว
อนะนุตตะเรละ สัมพุทธี	ภะยัง ตุมหากะ โน ลียา
โน เจ พุทธี สะเรยยาถะ	โลกะเชฏฐัง นะราระกัง
อะถะ ฉัมมัง สะเรยยาถะ	นียยานิกัง สุเทสิตัง
โน เจ ฉัมมัง สะเรยยาถะ	นียยานิกัง สุเทสิตัง
อะถะ สังฆัง สะเรยยาถะ	ปุญญักเขตตัง อนะนุตตะรัง
เอวัมพุทธี สะรันตานัง	ฉัมมัง สังฆัญจะ ภิกขะโว
ภะยัง วา ฉัมภิตตัง วา	โลมะหังโส นะ เหสสะตีติ ฯ

คำแปล

อันข้าพเจ้า (คือพระอานนท์เถระ) ได้สดับมาแล้วอย่างนี้
 สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จประทับอยู่ที่เขตวันวิหาร อาราม
 ของอนาถบิณฑิกมหาเศรษฐี ใกล้เมืองสาวัตถี ในกาลนั้นแล พระผู้มี
 พระภาคตรัสเรียกพระภิกษุทั้งหลายว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดังนี้แล้ว
 พระภิกษุเหล่านั้น จึงทูลรับพระพุทธพจน์ ของพระผู้มีพระภาคเจ้า
 ว่า พระพุทธเจ้าข้า ดังนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงได้ตรัสพระพุทธพจน์
 นี้ว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เรื่องดีกดำบรรพ์เคยมีมาแล้ว สงคราม
 ระหว่างเทพดากับอสูรได้เกิดประชิดกันแล้ว ครั้นนั้นแล ภิกษุทั้งหลาย
 ท้าวสักกเทวราช ผู้เป็นเจ้าแห่งพวกเทพดา เรียกหมู่เทพดาในชั้น
 ดาวดึงส์มาสั่งว่า ดูก่อนท่านผู้นิรทุกข์ ถ้าความกลัวก็ดี ความหวาด
 สะดุ้งก็ดี ขนพองสยองเกล้าก็ดี พึงบังเกิดขึ้นแก่หมู่เทพดา ผู้ไปสู่
 สงคราม ในสมัยใด ในสมัยนั้น ท่านทั้งหลายพึงแลดูชายธงของเรา
 นั้นเทียว เพราะว่าเมื่อท่านทั้งหลายแลดูชายธงของเราอยู่ ความกลัว
 ก็ดี ความหวาดสะดุ้งก็ดี ความขนพองสยองเกล้าก็ดี อันใดจักมี
 อันนั้นจักหายไป ถ้าท่านทั้งหลาย ไม่แลดูชายธงของเรา ที่นั้น ท่าน
 ทั้งหลาย พึงแลดูชายธงของเทวราชชื่อปชาบดี เพราะว่า เมื่อท่าน
 ทั้งหลายแลดูชายธงของเทวราชชื่อปชาบดีอยู่ ความกลัวก็ดี ความ
 หวาดสะดุ้งก็ดี ความขนพองสยองเกล้าก็ดี อันใดจักมี อันนั้นจัก
 หายไป ถ้าท่านทั้งหลาย ไม่แลดูชายธงของเทวราชชื่อปชาบดี ที่นั้น

พวกท่านฟังแลดูชายธงของเทวราชชื่อวรุณ เพราะว่าเมื่อท่านทั้งหลาย แลดูชายธงของเทวราชชื่อวรุณอยู่ ความกลัวก็ดี ความหวาดสะดุ้งก็ดี ขนพองสยองเกล้าก็ดี อันใดจักมี อันนั้นจักหายไป ถ้าท่านทั้งหลายไม่แลดูชายธงของเทวราชชื่อวรุณ ที่นั่นพวกท่านฟังแลดูชายธงของเทวราชชื่ออิสาน เพราะว่าเมื่อท่านทั้งหลายแลดูชายธงของเทวราชชื่ออิสานอยู่ ความกลัวก็ดี ความหวาดสะดุ้งก็ดี ขนพองสยองเกล้าก็ดี อันใดจักมี อันนั้นจักหายไป ดังนี้ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็ข้อนั้นแล คือการแลดูชายธงของสักกเทวราชผู้เป็นเจ้าของเทพดา ก็ตาม การแลดูชายธงของเทวราชชื่อปชาบดีก็ตาม การแลดูชายธงของเทวราชชื่อวรุณก็ตาม การแลดูชายธงของเทวราชชื่ออิสานก็ตาม ความกลัวก็ดี ความหวาดสะดุ้งก็ดี ขนพองสยองเกล้าก็ดี อันใดจักมี อันนั้นพึงหายไปได้บ้าง ไม่ได้บ้าง ข้อนั้นเป็นเพราะเหตุแห่งอะไร ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เหตุว่าท้าวสักกเทวราชผู้เป็นเจ้าของเทพดา เอมมีระคะยังไม่สิ้นไป มีโทสะยังไม่สิ้นไป มีโมหะยังไม่สิ้นไป เรายังเป็นผู้กลัว ยังเป็นผู้หวาด ยังเป็นผู้สะดุ้ง ยังเป็นผู้หนี ดังนี้ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ส่วนเราแลกล่าวอย่างนี้ว่า ถ้าว่าเมื่อท่านทั้งหลาย ไปอยู่ในป่าก็ตาม ไปอยู่ที่โคนต้นไม้ก็ตาม ไปอยู่ในเรือนเปลาก็ตาม ความกลัวก็ดี ความหวาดสะดุ้งก็ดี ขนพองสยองเกล้าก็ดี พึงเกิดขึ้น ในสมัยใด ในสมัยนั้น ท่านทั้งหลายพึงระลึกถึงเรานั้นเทียวว่า แม้เพราะเหตุนี้ๆ พระผู้มีพระภาคเจ้านั้น เป็นผู้ไกลกิเลส เป็นผู้ควรไหว้

ควรบูชา เป็นผู้รู้ชอบเอง เป็นผู้บริบูรณ์แล้วด้วยวิชาและจรณะ เป็นพระสุดผู้เสด็จไปดีแล้ว เป็นผู้ทรงรู้โลก เป็นผู้ฝึกบวชที่ควรฝึก ไม่มีผู้อื่นยิ่งกว่า เป็นศาสดาผู้สอนของเทพดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้เบิกบานแล้ว เป็นผู้จำแนกธรรม ดังนี้ คุก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะว่าเมื่อท่านทั้งหลาย ตามระลึกถึงเราอยู่ ความกลัวก็ดี ความหวาดสะดุ้งก็ดี ขนพองสยองเกล้าก็ดี อันใดจักมี อันนั้นจักหายไป ถ้าท่านทั้งหลายไม่ระลึกถึงเราที่ นั้นพึงตามระลึกถึงพระธรรมว่า พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสดีแล้ว เป็นของอันบุคคลพึงเห็นเอง เป็นของไม่มีกาลเวลา เป็นของจะร้องเรียกผู้อื่นให้มาดูได้ เป็นของอันบุคคลพึงน้อมเข้ามาใส่ใจ เป็นของอันวิญญูชนทั้งหลาย พึงรู้เฉพาะตัว ดังนี้ คุก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะว่าเมื่อท่านทั้งหลาย ตามระลึกถึงพระธรรมอยู่ ความกลัวก็ดี ความหวาดสะดุ้งก็ดี ขนพองสยองเกล้าก็ดี อันใดจักมี อันนั้นจักหายไป ถ้าท่านทั้งหลายไม่ตามระลึกถึงพระธรรม ที่นั้นพวกเธอพึงตามระลึกถึงพระสงฆ์ว่า พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นผู้ปฏิบัติดีแล้ว พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นผู้ปฏิบัติตรงแล้ว พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นผู้ปฏิบัติถูกแล้วพระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติชอบแล้ว คือ คู่แห่งบวชทั้งหลาย ๔ บวชบุคคลทั้งหลาย ๘ นี้พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า ท่านเป็นผู้ควรแก่สักการะที่เขานำมาบูชา ท่านเป็นผู้ควรของต้อนรับ ท่านเป็นผู้ควรทักษิณาทาน

ท่านเป็นผู้ควรแก่การทำอัญชลีกรรม ท่านเป็นนาบุญของโลก ไม่มีนาอื่นยิ่งไปกว่า ดังนี้ คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะว่าเมื่อท่านทั้งหลาย ระลึกถึงพระสงฆ์อยู่ ความกลัวก็ดี ความหวาดสะดุ้งก็ดี ขนพองสยองเกล้าก็ดี อันใดจักมี อันนั้นจักหายไป ซ้อนนั้นเป็นเพราะเหตุแห่งอะไร คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย เหตุว่าพระตถาคต เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า มีราคะสิ้นไปแล้ว มีโทสะสิ้นไปแล้ว มีโมหะสิ้นไปแล้ว เป็นผู้ไม่กลัว เป็นผู้ไม่หวาด เป็นผู้ไม่สะดุ้ง เป็นผู้ไม่หนี ดังนี้แล พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสพระพุทธพจน์นี้ พระองค์ผู้เป็นพระสุตครันตรัสพระพุทธพจน์นี้แล้ว ลำดับนั้น พระองค์ผู้เป็นพระศาสดา จึงตรัสพระพุทธพจน์นี้ อีกว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อท่านทั้งหลาย อยู่ในป่า หรือในรุกขมূলหรือในเรือนเปล่า ฟังระลึกถึงพระสัมพุทธ ภัยจะไม่พึงมี แก่ท่านทั้งหลาย ถ้าท่านทั้งหลาย ไม่ระลึกถึงพระพุทธ ซึ่งเป็นใหญ่กว่าโลก ประเสริฐกว่านรชน ที่นั่นฟังระลึกถึงพระธรรม อันเป็นเครื่องนำออกซึ่งเราแสดงไว้ดีแล้ว ถ้าท่านทั้งหลายไม่ระลึกถึงพระธรรม อันเป็นเครื่องนำออกซึ่งเราแสดงไว้ดีแล้ว ที่นั่นฟังระลึกถึงพระสงฆ์ ซึ่งเป็นนาบุญของโลก ไม่มีนาอื่นยิ่งกว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อท่านทั้งหลายมาระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์อยู่ อย่างนี้ ความกลัวก็ดี ความหวาดสะดุ้งก็ดี ขนพองสยองเกล้าก็ดี จักไม่มีแลฯ

บทอนุสสรณปาฐะ

บทอธิป โส เป็นเนื้อความส่วนหนึ่งในรัชคคสูตร ว่าด้วย
อานูภาพแห่งการน้อมระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย คือพระพุทธคุณ
พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ ให้เกิดกำลังใจในการเผชิญปัญหาและ
อุปสรรคนานาประการ โดยพระพุทธองค์ทรงนำเรื่องการทำสงคราม
ระหว่างเทพกับอสูรมาเป็นข้อเปรียบเทียบ เพื่อเตือนให้พระภิกษุ
ผู้ไปทำความเพียรอยู่ตามป่าเขาถ้ำเนาไพรอันเงียบสงัด ห่างไกลจาก
ผู้คนสัญจรไปมา การอยู่ท่ามกลางป่ากว้างดงลึก ของพระภิกษุผู้เป็น
ปุถุชนเช่นนั้น ย่อมจะก่อให้เกิดความหวาดกลัวขนพองสยองเกล้า
เมื่อเกิดความรู้สึกลัวหวาดกลัว พระพุทธองค์ทรงแนะนำให้พระภิกษุ
ระลึกถึงธง คือ พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ หรือพระสังฆคุณ ก็จะ
สามารถข่มใจระงับความหวาดกลัว บำเพ็ญเพียรต่อไปได้

อนุสรณปาฐะ

อิติปิ โส ณะกะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทธโธ, วิชา-
จะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู, อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ,
สัตถา เทวะมะนุสสานัง, พุทโธ ณะกะวาติ ฯ

สีวากขาโต ณะกะวะตา ธัมโม, สันทิฏฐิโก อะกาลิโก,
เอหิปัสสิโก, โอปะนะยิโก, ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูทีติ ฯ (อ่านว่า
วิญญูยี่ติ)

สุปะฏิปันโน ณะกะวะโต สาวะกะสังโฆ, อุชุปะฏิปันโน
ณะกะวะโต สาวะกะสังโฆ, ญายะปะฏิปันโน ณะกะวะโต สาวะกะสังโฆ,
สามีจิปะฏิปันโน ณะกะวะโต สาวะกะสังโฆ, ยะทิทัง จัตตาริ
ปุริสะยุดานิ อัญญะ ปุริสะปุคคะลา, เอสะ ณะกะวะโต สาวะกะสังโฆ,
อาหุเนยโย, ปาหุเนยโย, ทักขิเนยโย, อัญชะลิกะระณียโย, อะนุตตะรัง
ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ ฯ

คำแปล

เพราะเหตุอย่างนี้ๆ พระผู้มีพระภาคเจ้านั้น ทรงเป็นผู้ไกลจาก
กิเลส ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง ทรงถึงพร้อมด้วยวิชาและ
จรรยา เสด็จไปดีแล้ว ทรงรู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง ทรงสามารถฝึกบုรุษที่
สมควรฝึกได้ อย่างไม่มีไครยิ่งกว่า ทรงเป็นครูของเหล่าเทวดาและ

มนุษย์ทั้งหลาย ทรงเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานด้วยธรรม ทรงมีความสามารถในการจำแนกธรรมสั่งสอนสัตว์ ฯ

พระธรรมเป็นธรรมที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว ผู้ศึกษาและปฏิบัติพึงเห็นได้ด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ และให้ผลได้ไม่จำกัดกาล สามารถแนะนำผู้อื่นให้มาพิสูจน์ได้ว่า “ท่านจงมา ดูเถิด” ควรน้อมนำเข้ามาไว้ในตัว ผู้รู้ก็รู้ได้เฉพาะตน ฯ

พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าปฏิบัติดีแล้ว ปฏิบัติตรงแล้ว ปฏิบัติเพื่อรู้ธรรมเป็นเครื่องออกจากทุกข์ ปฏิบัติเหมาะสม ได้แก่ บุคคลเหล่านี้คือ คู่แห่งบุรุษ ๔ คู่ นับเรียงลำดับได้ ๘ ท่าน นั่นแหละ พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า ซึ่งเป็นผู้ควรแก่สักการะที่เขาน้อมนำมาบูชา ควรแก่สักการะที่เขาเตรียมไว้ต้อนรับ ควรรับทักษิณาทาน เป็นผู้ที่ยุคคลทั่วไปควรให้ความเคารพ เป็นเนืองนาบุญของโลก ไม่มีนาบุญอื่นยิ่งกว่า ฯ

บทอาถรรพณ์ปริตร

อาถรรพณ์ปริตร เป็นปริตรที่ทำจากตมมหาราชผู้กษัตริย์ อาถรรพณ์ปริตร อันเป็นหนึ่งในจำนวนเทพนคร ๑๑ แห่ง ที่ถูกนิรมิต ขึ้นในอากาศ ของเหล่าเทวดาในสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา พระปริตรนี้จึงถูกเรียกว่า อาถรรพณ์ปริตร ตามชื่อเทพนครที่ผู้กษัตริย์นั้น

อาถรรพณ์ปริตรนี้ เป็นปริตรที่ทำจากตมมหาราชผู้กษัตริย์ เพื่อใช้เป็นเครื่องป้องกันเหล่าอมนุษย์บางพวก ที่ไม่หวังดีต่อ พระสงฆ์สาวกของพระพุทธองค์ ที่ไปบำเพ็ญสมณธรรมอยู่ตาม ป่าเขา ลำเนาไพร เมื่อไม่มีอะไรป้องกันเหล่าอมนุษย์ที่ไม่เลื่อมใส ก็จะมาบงกช เบียดเบียน ทำให้เกิดความลำบาก ทำวมหาราชจึงได้ แสดงเครื่องป้องกันรักษา ชื่อ อาถรรพณ์รักษา นี้ไว้

อาถรรพณ์รักษานี้ มีอานุภาพ ๒ ประการ คือ (๑) มี อานุภาพในการทำให้มนุษย์ที่ไม่เลื่อมใส ให้เกิดความเลื่อมใสใน พระพุทธศาสนา (๒) มีอานุภาพในการคุ้มครองป้องกันไม่ให้มนุษย์ ที่ไม่เลื่อมใส จับต้องสิ่งสู่ เบียดเบียน ประทุษร้าย ทำให้ได้รับความ ลำบากเดือดร้อน

สำหรับอาถรรพณ์ปริตรที่พระสงฆ์ใช้สวดในปัจจุบัน เป็น บทย่อที่บูรพาจารย์ได้นำเอาคาถานมัสการพระพุทธเจ้าในอดีต

ที่ท้าวเวสสุวรรณแสดงไว้เฉพาะพระพักตร์พระพุทธองค์ มาอ้างเป็น
สักกิริยา ให้เกิดเป็นอนุภาพในการคุ้มครอง ป้องกัน รักษา ตาม
คำของท้าวจตุโลกบาล ถ้าอมนุษย์ตนใดเบียดเบียนผู้ที่เจริญ
อาฏานาถปริตรให้ได้รับความลำบาก อมนุษย์ตนนั้นก็จะได้รับ
การลงโทษจากเหล่าเทพทั้งหลาย

อาฏานาถปริตร

วิปัสสิสสะ นะมัตถุ
สิขิสสะปิ นะมัตถุ
เวสสะภุสสะ นะมัตถุ
นะมัตถุ กะกุสันธัสสะ
โกนาคะมะนัสสะ นะมัตถุ
กัสสะปัสสะ นะมัตถุ
อังคีระสัสสะ นะมัตถุ
โย อิมัง อัมมะมะเทเสสิ
เย จาปิ นิพพุตา โลก
เต ชะนา อะปิสุณา
หิตัง เทวะมะนุสสานัง
วิชาจาจะระณะสัมปันนัง
วิชาจาจะระณะสัมปันนัง

จักขุมันตัสสะ สิริมะโต
สัพพะภูตานุกัมปิโน
นันทะกัสสะ ตะปัสสิโน
มาระเสนปปะมัททินโน
พรัหมะณัสสะ วุสีมะโต
วิปปะมุตตัสสะ สัพพะธิ
สัักยะปุตตัสสะ สิริมะโต
สัพพะทุกขาปะนุทะนัง
ยะถาภูตัง วิปัสสิสุง
มะหันตา วีตะสาระทา
ยัง นะมัสสันติ โคตะมัง
มะหันตัง วีตะสาระทัง
พุทฺธัง วันทามะ โคตะมันติ ฯ

คำแปล

ขอนอบน้อม แต่พระพุทธเจ้าพระนามว่า **วิปัสสี** ผู้มี
พระปัญญาจักขุ ผู้ทรงพระสิริ

ขอนอบน้อม แต่พระพุทธเจ้าพระนามว่า **สิขี** ผู้ทรง
อนุเคราะห์แก่สัตว์ทั้งปวง

ขอนอบน้อม แต่พระพุทธเจ้าพระนามว่า **เวสสภู** ผู้ทรง
ชำระล้างกิเลสแล้ว ทรงมีความเพียรเป็นเครื่องแผดเผากิเลส

ขอนอบน้อม แต่พระพุทธเจ้าพระนามว่า **กกุสันธะ** ผู้ทรง
ย้ายปัญหา มาร และเหล่าเสนามารได้แล้ว

ขอนอบน้อม แต่พระพุทธเจ้าพระนามว่า **โกนาคมนะ** ผู้ทรง
ละบาปได้แล้ว ทรงสิ้นสุดการประพฤติพหุภพจรณะแล้ว

ขอนอบน้อม แต่พระพุทธเจ้าพระนามว่า **กัสสปะ** ผู้ทรง
พ้นจากกิเลสทั้งปวง

ขอนอบน้อม แต่พระพุทธเจ้าพระนามว่า **อังคิรส** พระโอรส
แห่งศากยราช ผู้ทรงพระสิริ ทรงแสดงธรรม เพื่อบรรเทาทุกข์
ทั้งปวงนี้

อนึ่ง พระพุทธเจ้าทั้งหลายเหล่าใด ที่ทรงดับกิเลสแล้วในโลก
ทรงเห็นแจ้งธรรมตามความเป็นจริง พระพุทธเจ้าทั้งหลายเหล่านั้น
หาทรงมีวาจาเสื่อมเสียดไม่ ทรงเป็นผู้มีคุณอันยิ่งใหญ่ ทรงปราศจาก
ความครั่นคร้าม

เทพยดาและมนุษย์ทั้งหลายนอบน้อมอยู่ซึ่งพระพุทธเจ้า
พระองค์ใด ผู้ทรงเป็นโคตมโคตร ผู้ทรงเกื้อกูลแก่เทวดาและมนุษย์
ทั้งหลาย ทรงถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ ผู้ทรงคุณอันยิ่งใหญ่
ทรงปราศจากความครั่นคร้าม ข้าพเจ้าทั้งหลายขอนมัสการ
พระพุทธเจ้าพระองค์นั้น ผู้ทรงเป็นโคตมโคตร ผู้ทรงถึงพร้อมแล้ว
ด้วยวิชาและจรณะ ฯ

บทอังคิมาลปริตร

อังคิมาลปริตรนี้ เป็นปริตรที่กล่าวถึงสักกิริยาของพระ
องค์อมลเถระ เชื่อกันว่าจะช่วยคุ้มครองผู้สวดให้แคล้วคลาด
ปลอดภัย ประสบแต่ความสุขความเจริญสวัสดิ โดยเฉพาอย่างยิ่ง
ผู้หญิงมีครรภ์ใกล้จะคลอด หากได้สวดหรือเพียงได้ฟัง ก็จะไม่คลอด
ลูกง่าย มีความปลอดภัยสวัสดิทั้งตัวเองและลูกในครรภ์

อังคฺลิมาลปริตร

ยะโตหัง ภะคินิ อะริยาเย ชาตียา ชาโต, นาภิขานามิ
สฺญัจจจะ ปาณัง ชีวิตา โวโรเปตา ฯ เตนะ สัจจะนะ โสตถิ เต โทตุ
โสตถิ คัมภัสสะ ฯ

คำแปล

ดูก่อนน้องหญิง ตั้งแต่เราเกิดแล้วโดยชาติอริยะ ไม่รู้จัก
แก่งปลิงสัตว์มีชีพจากชีวิต ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดิ์จึงมี
แก่ท่าน ขอความสวัสดิ์จึงมีแก่ครรรค์ของท่าน ฯ

บทโพชฌังคปริตร

โพชฌังคปริตร เป็นปริตรที่โบราณจารย์นำเอาโพชฌังคสูตร ทั้ง ๓ สูตร คือ ๑. มหากัสสปโพชฌังคสูตร ๒. มหาโมคคัลลานโพชฌังคสูตร ๓. มหาจุนทโพชฌังคสูตร มาประพันธ์เป็นคาถา เรียกว่า โพชฌังคปริตร โดยน้อมเป็นสังกิริยา เพื่อให้ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บเกิดเป็นความสุขสวัสดิ์

เนื้อหาโพชฌังคสูตรทั้ง ๓ นั้น กล่าวถึงหลักธรรมที่ทำให้พระพุทธองค์ตรัสรู้ ๗ ประการ คือ ๑. สติ ความระลึกได้ ๒. ธัมมวิจยะ การเลือกเฟ้นธรรม ๓. วิริยะ ความเพียร ๔. ปีติ ความอิ่มใจ ๕. ปัสสัทธิ ความสงบ ๖. สมาธิ ความตั้งใจมั่น ๗. อุเบกขา ความวางเฉย

โบราณจารย์ได้นำเอาโพชฌังคสูตรทั้ง ๓ นี้ มาประพันธ์เป็นคาถาสำหรับเจริญภาวนา โดยอ้างเป็นสังกิริยา เพื่อให้พระปริตรเป็นธรรมโอสถ บังเกิดพุทธานุภาพ ขจัดโรคภัยไข้เจ็บให้อันตรธานหายไป เกิดเป็นความสุขสวัสดิ์ ภายหลังได้เกิดความนิยมว่า เมื่อเจ็บป่วย ไม่สบาย ก็จะสวดโพชฌังคปริตร ซึ่งเป็นทั้งโอสถ เป็นทั้งมนต์ เมื่อมีผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเจ็บป่วย เป็นไข้หนัก ก็จะนิมนต์พระสงฆ์มาสวดโพชฌังคปริตรให้ฟัง หรือไม่ลูกหลานก็จะสวดโพชฌังคปริตรให้ฟัง แม้ในงานทำบุญอายุ พระสงฆ์ก็จะสวด

พระปริตรบทนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครอง ป้องกัน ไม่ให้เกิดโรคร้าย
ไข้เจ็บและให้มีอายุยืน ผู้ไม่ต้องการเจ็บป่วย และปรารถนาความ
เป็นผู้มีอายุยืน โดยปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บ จึงควรเจริญโพชฌังค-
ปริตรตามแบบอย่างพุทธสาวก

โพชฌังคปริตร

โพชฌังโค สติสังขาโต
วิริยัมปติปัสสัทธิ-
สมาธูปเอกขะโพชฌังคา
มุนินา สัมมะทักขาทา
สังวัตตันติ อะภิญญาเย
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ
เอกัสมิง สมะเย นาโถ
คิลานะ ทุกขิตะ ทิสัวา
เต จะ ตัง อะภินันทิตัวา
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ
เอกะทา อัมมะราชาปี
จุนทัตเถเรนะ ตัญญูวะ

อัมมานัง วิจะโย ตะธา
โพชฌังคา จะ ตะธาปะเร
สัตเตเต สัพพะทัสสินา
ภาวิตา พะหุสีกะตา
นิพพานายะ จะ โพธิยา
โสตถิ เต โหตุ สัพพะทา ฯ
โมคคัลลานัญญะ กัสสะปะ
โพชฌังเค สัตตะ เทสะยิ
โรคา มุจจิงสุ ตังขะเณ
โสตถิ เต โหตุ สัพพะทา ฯ
เคลัญญูนาภิปิโธ
ภะณาเปตฺวานะ สาทะรัง

สัมโมทิตฺวา จะ อาพาธา
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ
ปะทีนา เต จะ อาพาธา
มัคคาหะตะกิลสา วะ
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ

ตัมहा वृक्ष्णाति ऋणःसो
सोत्ति ते होतु सप्पहा १
दिनन्निम्मपि महेत्ति
पत्तानुपत्तिम्मत्त
सोत्ति ते होतु सप्पहा १

คำแปล

โพชฌงค์ ๗ ประการ คือ ๑. สติ ความระลึกได้ ๒. ธัมมวิจยะ การเลือกเฟ้นพิจารณาธรรม ๓. วิริยะ ความเพียร ๔. ปีติ ความอิ่มใจ ๕. ปัสสัทธิ ความสงบ ๖. สมาธิ ความตั้งใจมั่น ๗. อุเบกขา ความวางเฉยเหล่านี้ เป็นธรรมที่พระมุนีเจ้า ผู้ทรงเห็นธรรมทั้งปวง ตรัสไว้ชอบแล้ว บุคคลอบรมฝึกฝนให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อความรู้อย่างเพื่อตรัสรู้ และเพื่อพระนิพพาน ด้วยการกล่าวคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดีจงมีแก่ท่านทุกเมื่อ

สมัยหนึ่ง พระโลกนาถเจ้าทอดพระเนตรเห็นพระโมคคัลลานะ และพระกัสสปะอาพาธ ได้ความลำบาก จึงทรงแสดงโพชฌงค์ ๗ ประการ ให้ท่านทั้งสองฟัง ท่านทั้งสองต่างชื่นชมยินดีพระธรรมเทศนานั้น แล้วกลับหายจากโรคทันที ด้วยการกล่าวคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดีจงมีแก่ท่านทุกเมื่อ

ครั้งหนึ่ง องค์พระธรรมราชาเองทรงพระประชวร รับสั่งให้ พระจุนทะเถระกล่าวโพชฌงค์ ๗ ประการนั้นถวายโดยเคารพ ทรง บันเทิงพระทัยแล้ว ทรงหายจากพระประชวรนั้น ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดีจงมีแก่ท่านทุกเมื่อ

แท้จริงแล้ว อาพาธเหล่านั้นของท่านผู้ทรงคุณอันยิ่งใหญ่ ทั้ง ๓ อันตรธานไป ไม่กลับเป็นอีก เหมือนอริยมรรคกำจัดกิเลส ลงราบแล้วไม่เกิดอีกเป็นธรรมดา ด้วยการกล่าวคำสัตย์นี้ ขอความ สวัสดีจงมีแก่ท่านทุกเมื่อ ฯ

บทอภยปริตร

อภยปริตร เป็นคาถาแห่งการให้อภัยและอโหสิกรรมใน เหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในชีวิตและสังคม เนื้อหาของบท อภยปริตรกล่าวถึงการตั้งจิตน้อมเอาอานุภาพแห่งคุณพระรัตนตรัย ช่วยบำบัดปลดเปลื้องร้าย อันเกิดจากสิ่งที่ไม่สบายใจ บาบ เคราะห์พินร้ายและสิ่งอันเป็นอัปมงคลทั้งหลายทั้งปวง ให้พินาศไป

อภยปริตร

ยันทุนนิมิตตั้ง อะวะมังคะลัญจะ
โย จามะนาโป สะกุนัสสะ สัทโท
ปาปคคะโท ทุสสุปินัง อะกันตัง
พุทธานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ ฯ

ยันทุนนิมิตตั้ง อะวะมังคะลัญจะ
โย จามะนาโป สะกุนัสสะ สัทโท
ปาปคคะโท ทุสสุปินัง อะกันตัง
ธัมมานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ ฯ

ยันทุนนิมิตตั้ง อะวะมังคะลัญจะ
โย จามะนาโป สะกุนัสสะ สัทโท
ปาปคคะโท ทุสสุปินัง อะกันตัง
สังฆานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ ฯ

คำแปล

วางร้ายใด อัมมกคลใด เสียงนกที่น่าสะพรึงกลัวใด เคราะห์
ร้ายและฝันร้าย ที่ไม่น่าปรารถนาใด ด้วยพุทธานุภาพ ขอความ
เลวร้ายทั้งปวงนั้นจงพินาศไปสิ้น

กลางร้อยใด อัมมมงคลใด เสียงนกที่น่าสะพรึงกลัวใด เคราะห์
ร้อยและฝืนร้อย ที่ไม่น่าปรารถนาใด ด้วยธรรมานุภาพ ขอความ
เลวร้ายทั้งปวงนั้นจงพินาศไปสิ้น

กลางร้อยใด อัมมมงคลใด เสียงนกที่น่าสะพรึงกลัวใด เคราะห์
ร้อยและฝืนร้อย ที่ไม่น่าปรารถนาใด ด้วยสังฆานุภาพ ขอความ
เลวร้ายทั้งปวงนั้นจงพินาศไปสิ้น ฯ

บทสักัต์วา

บทที่น้อมนำคุณพระรัตนตรัยเพื่อให้เกิดเป็นธรรมโอสภ
ขจัดทุกข์โศกโรคภัย

สักัต์วา พุทธระระตะนัง
ทิตัง เทวะมะนุสสานัง
นัสสันตูปัททวา สัพเพ

สักัต์วา อัมมะระตะนัง
ปะริพาหุปะสะมะนัง
นัสสันตูปัททวา สัพเพ

สักัต์วา สังฆะระตะนัง
อาหุเนยยัง ปาหุเนยยัง
นัสสันตูปัททวา สัพเพ

โอสะถัง อุตตะมัง ะรัง
พุททะเตเชนะ โสตถินา
ทุกขา วุปะสะเมนตุ เต

โอสะถัง อุตตะมัง ะรัง
อัมมะเตเชนะ โสตถินา
ภะยา วุปะสะเมนตุ เต

โอสะถัง อุตตะมัง ะรัง
สังฆะเตเชนะ โสตถินา
โรคา วุปะสะเมนตุ เต ฯ

คำแปล

เพราะทำความเคารพพระพุทธรัตนะ ซึ่งเป็นประหนึ่งโอสถ
อันประเสริฐเยี่ยมยอด เกื้อกูลแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ด้วยเดช
แห่งพระพุทธเจ้า ขอให้อันตรายทั้งหลายทั้งปวงจงพินาศไปสิ้น
ขอให้ทุกข์ทั้งหลายของท่านจงสงบไปโดยดี

เพราะทำความเคารพพระธรรมรัตนะ ซึ่งเป็นประหนึ่งโอสถ
อันประเสริฐเยี่ยมยอด อันเป็นเครื่องระงับความเร่าร้อน ด้วยเดช
แห่งพระธรรม ขอให้อันตรายทั้งหลายทั้งปวงจงพินาศไปสิ้น ขอให้
ภัยทั้งหลายของท่านจงสงบไปโดยดี

เพราะทำความเคารพพระสังฆรัตนะ ซึ่งเป็นประหนึ่งโอสถ
อันประเสริฐเยี่ยมยอด ควรแก่สักการะที่เขานำมาบูชา ที่เขาเตรียม
ไว้ต้อนรับ ด้วยเดชแห่งพระสงฆ์ ขอให้อันตรายทั้งหลายทั้งปวง
จงพินาศไปสิ้น ขอให้โรคทั้งหลายของท่านจงสงบไปโดยดี ฯ

บทนัตถิ เม

บทที่นี้ย่อมนระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย อังเป็นสัจวาจา เพื่อให้
เกิดชัยมงคล

นัตถิ เม สรรณัง อัญญัง	พุทโธ เม สรรณัง ะรัง
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ	โหตุ เต ชะยะมังคะลัง
นัตถิ เม สรรณัง อัญญัง	ธัมโม เม สรรณัง ะรัง
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ	โหตุ เต ชะยะมังคะลัง
นัตถิ เม สรรณัง อัญญัง	สังโฆ เม สรรณัง ะรัง
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ	โหตุ เต ชะยะมังคะลัง ฯ

คำแปล

ที่พึ่งอื่นของข้าพเจ้าไม่มี พระพุทธเจ้าทรงเป็นที่พึ่งอัน
ประเสริฐของข้าพเจ้า ด้วยคำสัตย์นี้ ขอชัยมงคลจงมีแก่ท่าน

ที่พึ่งอื่นของข้าพเจ้าไม่มี พระธรรมเป็นที่พึ่งอันประเสริฐของ
ข้าพเจ้า ด้วยคำสัตย์นี้ ขอชัยมงคลจงมีแก่ท่าน

ที่พึ่งอื่นของข้าพเจ้าไม่มี พระสงฆ์เป็นที่พึ่งอันประเสริฐของ
ข้าพเจ้า ด้วยคำสัตย์นี้ ขอชัยมงคลจงมีแก่ท่าน ฯ

บทยังกัญจิ

บทที่น้อมระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยซึ่งเป็นรัตนะที่มีพลาณภาพ
สูงสุดกว่ารัตนะทั้งมวลในโลก เพื่อให้เกิดความสวัสดีมงคล

ยังกัญจิ รัตนัง โลก	วิษະติ วิวิธัง ปุณฺ
รัตนัง พุทธะสะมัง นัตถิ	ตัสสะมา โสถถิ ภาวันตุ เต
ยังกัญจิ รัตนัง โลก	วิษະติ วิวิธัง ปุณฺ
รัตนัง อัมมะสะมัง นัตถิ	ตัสสะมา โสถถิ ภาวันตุ เต
ยังกัญจิ รัตนัง โลก	วิษະติ วิวิธัง ปุณฺ
รัตนัง สังขะสะมัง นัตถิ	ตัสสะมา โสถถิ ภาวันตุ เต ฯ

คำแปล

รัตนะอย่างใดอย่างหนึ่งมากมาย บรรดามีในโลก รัตนะนั้น
เสมอด้วยพระพุทธเจ้าหาไม่มี เพราะเหตุนั้น ขอท่านจงประสบแต่
ความสุขสวัสดิ์

รัตนะอย่างใดอย่างหนึ่งมากมาย บรรดามีในโลก รัตนะนั้น
เสมอด้วยพระธรรมเจ้าหาไม่มี เพราะเหตุนั้น ขอท่านจงประสบแต่
ความสุขสวัสดิ์

รัตนะอย่างใดอย่างหนึ่งมากมาย บรรดามีในโลก รัตนะนั้น
เสมอด้วยพระสงฆ์เจ้าหาไม่มี เพราะเหตุนั้น ขอท่านมีแต่ความสุข
สวัสดิ์ ฯ

บทมงคลจักรวาลใหญ่

คำว่า “มงคลจักรวาล” ซึ่งเป็นนามของมนต์บทนี้นั้น เป็นชื่อของจักรวาลที่เราอยู่อาศัยนี้ ด้วยว่าจักรวาลนั้นมีหลายจักรวาลด้วยกัน แต่สำหรับจักรวาลนี้เรียกว่า “มงคลจักรวาล” เพราะเป็นจักรวาลที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้ ทรงแสดงธรรมสั่งสอนเวไนยสัตว์ และเสด็จดับขันธปรินิพพานอยู่ในจักรวาลนี้ ดังนั้น จักรวาลนี้จึงเรียกว่า “มงคลจักรวาล” คือเป็นจักรวาลที่รวมอยู่แห่งสรรพมงคลอันสูงสุดทั้งสิ้น

ในมงคลจักรวาลใหญ่นี้ ในตอนต้นและตอนกลาง ได้ประมวลและอัญเชิญพระคุณสมบัติของพระพุทธเจ้าทั้งหมด ซึ่งเป็นมงคลอันวิเศษ และอานุภาพแห่งพระธรรมทั้งมวล ให้ช่วยอภิบาลรักษา บันดาลให้เกิดสิริสุขทุกประการ กำจัดทุกข์โศกโรคภัย อุบัติวันตรายให้พินาศไป ในตอนท้ายก็ขออานุภาพของเทพยดาช่วยตามรักษาอีกด้วย

มงคลจักรวาลใหญ่

สิริอิติมะติเตโชชยะสิทธิมะทิตถิมะหาคุณาปะริมิตะ-
 ปุญญาธิการัสสะ สัพพันตะรายะนิวาระณะสะมัตถัสสะ ภาคะวะโต
 อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ ทวัตติงสะมะหาปุริสะลักกะณา-
 นุภาเวนะ อะสีตยานุพัถัฎฐะชานานุภาเวนะ อัญจตุตะระสะตะ-
 มังคะลานุภาเวนะ ฉัพพันณะรังสิยานุภาเวนะ เกตุมานุภาเวนะ
 ทะสะปาระมิตานุภาเวนะ ทะสะอุปะปาระมิตานุภาเวนะ ทะสะ-
 ประระมัตถะปาระมิตานุภาเวนะ สีละสะมาธิปัญญานุภาเวนะ
 พุทธธานุภาเวนะ อัมมานุภาเวนะ สังฆานุภาเวนะ เตชานุภาเวนะ
 อิทธานุภาเวนะ พะลानุภาเวนะ เญยยะอัมมานุภาเวนะ จะตุรา-
 สิตติสะหัสสะอัมมกัซันธานุภาเวนะ นะวะโลกุตตะระอัมมานุภาเวนะ
 อัญจันคิกะมัคคานุภาเวนะ อัญจันสะมาปัตติยานุภาเวนะ
 ฉะพะภิญญานุภาเวนะ จะตุสัจจะญาณานุภาเวนะ ทะสะพะละ-
 ญาณานุภาเวนะ สัพพะปัญญะตะญาณานุภาเวนะ เมตตากะรุณาพุทิตา-
 อุเปกขานุภาเวนะ สัพพะปะริตตานุภาเวนะ ระตะนัตตะยะ-
 สะระณานุภาเวนะ ตยหัง สัพพะโรคะโสกุปัททะวะทุกขะโทมะนัส-
 สุปายาสา วินัสสันตุ สัพพะอันตะรายาปิ วินัสสันตุ สัพพะสังกัปปา
 ตยหัง สะมิขณันตุ ทีฆายุตตา ตยหัง โทตุ สะตะวัสสะชีเวนะ สะมังคิโก
 โทตุ สัพพะทา อากาสะปัพพะตะวะนะภูมิกังคามาสะมุททา
 อารักกะกา เทวะตา สะทา ตุมเห อะนุรักขันตุ ฯ

คำแปล

ด้วยอนุภาพแห่งลักษณะมหาบุรุษ ๓๒ ประการ ด้วยอนุภาพแห่งพระอนุพยัญชนะ ๘๐ ประการ ด้วยอนุภาพแห่งมงคล ๑๐๘ ประการ ด้วยอนุภาพแห่งพระฉัพพิน္ณรังสี ด้วยอนุภาพแห่งพระเกตุมาลา ด้วยอนุภาพแห่งการบำเพ็ญพระบารมี ๑๐ ทศ ด้วยอนุภาพแห่งการบำเพ็ญพระอุปบารมี ๑๐ ทศ ด้วยอนุภาพแห่งการบำเพ็ญพระปรมัตถบารมี ๑๐ ทศ ด้วยอนุภาพแห่งศีล สมาธิ และปัญญาของพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้มีพระบุญญาธิการ อันกำหนดปริมาณมิได้ด้วยพระสิริพระวิริยะ พระปัญญา พระเดช และความสำเร็จชัยชนะ ผู้ทรงสามารถป้องกันสรรพอันตราย ด้วยอนุภาพแห่งพระพุทธันตะ ด้วยอนุภาพแห่งพระธรรมรัตนันตะ ด้วยอนุภาพแห่งพระสังฆรัตนันตะ ด้วยอนุภาพแห่งพระเดช ด้วยอนุภาพแห่งพระฤทธิ์ ด้วยอนุภาพแห่งพระกำลัง ด้วยอนุภาพแห่งพระเจวยยธรรม ด้วยอนุภาพแห่งพระธรรมขันธ ๘ หมื่น ๔ พัน ด้วยอนุภาพแห่งโลกุตตรธรรม ๙ ด้วยอนุภาพแห่งอริยมรรคมีองค์ ๘ ด้วยอนุภาพแห่งสมาบัติ ๘ ด้วยอนุภาพแห่งอภิญาญา ๖ ด้วยอนุภาพแห่งญาณในสัง ๔ ด้วยอนุภาพแห่งพระทศพลญาณ ด้วยอนุภาพแห่งพระสัพพัญญุตญาณ ด้วยอนุภาพแห่งเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ด้วยอนุภาพแห่งพระปริตรทั้งปวง ด้วยอนุภาพแห่งความระลึกถึงพระรัตนตรัย

ขอโรค ความเศร้าโศก ความอุบาทว์ ความทุกข์กาย ความทุกข์ใจ และความคับแค้นใจทั้งปวงของท่านจงสิ้นสูญไป แม้อันตรายทั้งปวง จงสิ้นสูญไป ขอความดำริทั้งปวงของท่านจงสำเร็จด้วยดี ขอความ เป็นผู้มียายุยืนจงมีแก่ท่าน ขอท่านจงมีความสมบูรณ์ เพียบพร้อม ด้วยการดำรงชีวิตอยู่ ๑๐๐ ปีตลอดกาล ขอทวยเทพทั้งหลาย ผู้คุ้มครองที่สถิตอยู่ในอากาศบรรพตไพโรสณห์ ภูมิสถานแม่น้ำคงคา และมหาสมุทร จงคอยตามรักษาท่านทั้งหลายทุกเมื่อเถิด ฯ

บทรัตนตัตย์ปภาวากิยาจนคาถา

รัตนตัตย์ปภาวากิยาจนคาถา เป็นคาถาที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้น โดยขออานุภาพ พระศรีรัตนตรัยอันบริสุทธิประเสริฐ ได้กำจัดอุปสรรคอันตราย บันดาลความสมบูรณ์ ความสุขสวัสดิ์ให้เกิดมีแก่สยามประเทศ และขอเทวานุภาพให้คุ้มครองรักษาอีกด้วย

รัตนัตตยัปปภาวาทิยาจนคาถา

อระหัง สัมมาสัมพุทโธ
 มะหาสังฆัง ปะโพเธสิ
 พุทโธ ฌัมโม สังโฆ จาติ
 อัญญะมัญญาวิโยคา วะ
 พุทโธ ฌัมมัสสะ โพเธตา
 สังโฆ จะ สาวะโก พุทธัสสะ
 วิสุทธัง อุตตะมัง เสฏฐัง
 สังวัตตะติ ปะสันนानัง
 สัมมา ปะฏิปัชชันทานัง
 วิสุทธิ สัพพะกัเลเสหิ
 นิพพานัง ปะระมัง สุญญัง
 เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ
 ระตะนัตตะยานภาเวนะ
 อุปัททะวันตะรายา จะ
 มา กะทาจิ สัมมุสิงสุ
 อาโรคิยะสุขัญญะจะ
 ตัพพัตถุนัญจะ สัมปัตตโย
 ภาวันตุ สัมปะวัตตันตุ

อุตตะมัง ฌัมมะมัจฉะคา
 อิจเจตัง ระตะนัตตะยัง
 นานาโหนดัมปิ วัตตุโต
 เอกิภูตัมปะนัตตะโต
 ฌัมโม สังฆะนะ ชาริโต
 อิจเจกาพัทธะเมวิทัง
 โลกัสมิง ระตะนัตตะยัง
 อัตตะโน สุทธิกามินัง
 ปะระมาเย วิสุทธิยา ฯ
 โหติ ทุกเขหิ นิพพุติ
 นิพพานัง ปะระมัง สุขัง
 สุวัตถิ โหตุ สัพพะทา ฯ
 ระตะนัตตะยะเตชะสา
 อุปะสัคคา จะ สัพพะโส
 รัฏฐัง สยามานะเมวิทัง
 ตะโต ทีฆายูตาปิ จะ
 สุขัง สัพพัตถะ โสถถิ จะ
 สยามานัง รัฏฐะปาalinัง

เต จะ รัฏฐัญจะ รักขันตุ
สัยามานัง รัฏฐะปาสีหิ
สิทธิธมัตถุ สิทธิธมัตถุ
เอตัสส์มิง ระตะนัตตะยัสส์มิง

สัยามะรัฏฐิกะเทวะตา
ธัมمامิเสหิ ปุชิตา
สิทธิธมัตถุ อิทัง ณะลัง
สัมปะสาทะนะเจตะโส ฯ

คำแปล

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ ได้ทรงบรรลุนิพพานอัน
อุดม ทรงยังสงฆ์หมู่ใหญ่ให้รู้ยิ่งแล้ว หมวดสามแห่งรัตนะนั้นอย่างนี้
แม้เป็นต่างกันโดยวัตถุว่า พุทโธ ธัมโม สังโฆ ดังนี้ แต่เป็นอย่าง
เดียวกันโดยเนื้อความ เพราะไม่พราดจากกันและกันได้ พระพุทธเจ้า
เป็นผู้ตรัสรู้พระธรรม พระธรรมอันพระสงฆ์ทรงจำไว้ พระสงฆ์ก็เป็น
สาวกของพระพุทธเจ้า พระรัตนตรัยเนื่องเป็นอันเดียวกันอย่างนี้
นั่นเทียว

พระรัตนตรัยนี้ เป็นของหมดจดอุดมประเสริฐในโลก ย่อม
เป็นไปพร้อมเพื่อความหมดจดอย่างยิ่ง แก่สัตว์ทั้งหลายผู้เลื่อมใส
แล้ว ผู้ใคร่ซึ่งความหมดจดแก่ตน ผู้ปฏิบัติอยู่โดยชอบ ความหมดจด
จากสรรพกิเลสทั้งหลาย ย่อมเป็นความดับจากทุกข์ทั้งหลาย ความ
ดับเป็นธรรมสูงอย่างยิ่ง ความดับเป็นสุขอย่างยิ่ง ด้วยความกล่าว
คำสัจนี้ ขอความสวัสดิจึงมีในกาลทั้งปวง

ด้วยอานาภาพแห่งพระรัตนตรัย ด้วยเดชแห่งพระรัตนตรัย
 อุปัทวะและอันตรายทั้งหลายด้วย ความขัดข้องทั้งหลายด้วย อย่าได้
 พ้องพานสยามรัฐนี้ ในกาลไหนๆ เลย สุขเกิดแต่ความเป็นคนไม่มี
 โรคด้วยนั้นเทียว แต่นั้น แม้ความเป็นผู้มีอายุยืนด้วย ความสมบูรณ์
 แห่งวัตถุทั้งหลายเหล่านั้นด้วย ความสุขสวัสดิ์ในเหตุทั้งหลายทั้งปวง
 ด้วย จงมี จงเป็นไปพร้อม แก่รัฐบาลสยามทั้งหลาย ขอเหล่าเทพา
 ผู้ดำรงอยู่ในสยามรัฐ อันรัฐบาลสยามบูชาแล้วด้วยธรรมพลี และ
 อามิสพลีทั้งหลาย จงรักษาซึ่งรัฐบาลสยามนั้นด้วย ซึ่งแว่นแคว้นด้วย
 ขอผลแห่งจิตอันเลื่อมใสในพระรัตนตรัยนี้ จงเป็นผลสำเร็จ จงเป็น
 ผลสำเร็จ จงเป็นผลสำเร็จ เทอญ ฯ

บทสุขาภิยาจนคาถา

สุขาภิยาจนคาถา เป็นคาถาที่สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฉิม)
 วัดโมลีโลกยาราม แต่งขึ้น โดยอ้างอิงอานาภาพพระปริตรที่ได้สวด
 สาธยายแล้วนั้น เพื่อให้เกิดความสุขสิริสวัสดิ์ในราชตระกูล ขอให้
 เทพยดาทั้งมวลคุ้มครองรักษา ให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล เกิดความ
 ผาสุกร่มเย็นแก่อาณาประชาราษฎร์ทั้งมวล

สุขาภิยาจนคาถา

ยัง ยัง เทวะมนุสสานัง
 ตัสสะ ตัสसानุภาเวนนะ
 เย เย อารักขะกา เทวา
 อิมินา ธรรมะทานะนะ
 สะทา ภัทรานิ ปัสสันตุ
 อัปปะมัตตา จะ อัมहेสุ
 ยัญจะ โน ภาสสะมานะ
 ตันโน เทวานุโมทนต์
 เย วา ชะลาพุชฌิตะชา
 อะเวรา โหนตุ สัพเพ เต
 ปัสสันตุ อะนะวัชชานิ
 จิรัง ติฏฐันตุ โลกัสสัม
 ทัสเสนตัง โสตะวันตุนัง
 ยาวะ พุทโธติ นามัมปิ
 สัมมาเทสิตะธัมมัสสะ
 ปะสันนา โหนตุ สัพเพปิ
 สัมมา ธารัง ปะเวจฉันโต
 วุฑฒิภาวายะ สัตตานิ

มังคะลัตถายะ ภาสิตัง
 โทตุ ราชะกุละ สุขัง
 ตัตถะ ตัตถาธิวาสิโน
 สัพเพ อัมเหติ ปุชิตา
 สุขิตา โหนตุ นิพพะยา
 สัพเพ รักขันตุ โน สะทา
 กุสะลัง ปะสุตัง พะหุง
 จิรัง ติฏฐันตุ สาตะตัง
 สังเสทะโขปะปาติกา
 อะนีฆา นิรุปัททะวา
 มา จะ สาวัชชะมาคะมา
 สัมมาสัมพุททะสาสะนัง
 มัคคัง สัตตะวิสุทธิยา
 โลกะเขฎฐัสสะ สัตถุโน
 ปะวัตตะติ มะเหลสิโน
 ปาณินุ พุททะสาสะเน
 กาละ เทโว ปะวัสสะตุ
 สะมิทัง เนตุ เมทะนิง

มาตา ปิตา จะ อัคระชัง
เอวัง ธัมเมนะ ราชาโน

นิจจัง รักขันติ ปุตตะกัง
ปะชัง รักขันตุ สัพพะทา ฯ

คำแปล

พระปริตรใด ๆ อันเราสวดแล้ว เพื่อประโยชน์แก่มงคล แห่ง เทพดาและมนุษย์ทั้งหลาย ด้วยอำนาจแห่งพระปริตรนั้น ๆ ขอ ความสุขจงมีในราชสกุล เทพเจ้าทั้งหลายใด ๆ ผู้รักษาเอื้อเพื่อ ผู้สิงสถิตอยู่ในสถานนั้น ๆ ทั้งหมด อันเราบูชาแล้วด้วยธรรมทานนี้ เทพเจ้าทั้งหลายนั้น ๆ จงเห็นสิ่งอันเจริญทั้งหลายทุกเมื่อ จงเป็นผู้ถึง ซึ่งความสุข ปราศจากภัยทุกเมื่อ อนึ่งเหล่าเทพเจ้าทั้งสิ้น จงอย่า ประมาทแล้วในเรา รักษาเราทุกเมื่อ อนึ่งกุศลอันใดมากอันเราภาษิต อยู่ ขวานขวายแล้ว เทพเจ้าทั้งหลายจงอนุโมทนากุศลอันนั้นของเรา จงดำรงอยู่ติดต่อกันสืบกาลนาน

อนึ่งสัตว์ทั้งหลายใด ที่เป็นชลาพุชจะกำเนิดในครรภ์มารดา และที่เป็นอุปปาติกะกำเนิดลอยขึ้น ขอสรรพสัตว์ทั้งหลายนั้น จงเป็น ผู้ไม่มีเวร ไม่มีทุกข์ ไม่มีอุปัทวะ เห็นกรรมทั้งหลาย อันหาโทษมิได้ อนึ่งกรรมอันมีโทษ อย่ามาพ้องพานสัตว์เหล่านี้ ขอคำสั่งสอนของ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า อันแสดงมรรคาแก่สัตว์ผู้มีโสตวิญญูญาณธาตุ เพื่อความหมดจดแก่สัตว์ จงดำรงอยู่ในโลกสืบกาลนาน แม้พระนาม ว่า พุทธो ดังนี้ ของพระศาสดาผู้ทรงเป็นผู้ประเสริฐในโลก ผู้ทรงมี

ธรรมอันแสดงแล้วโดยชอบ ผู้ทรงแสวงหาซึ่งคุณอันใหญ่ ยังเป็นไปอยู่เพียงใด แม้สรรพสัตว์ทั้งหลายจงเป็นผู้เลื่อมใสแล้วในพระพุทธศาสนา ฝนจึงเพิ่มให้อุทกธารตกต้องในกาลโดยชอบ จงนำไปซึ่งเมฆনীดลให้สำเร็จประโยชน์ เพื่ออันบังเกิดความเจริญแก่สัตว์ทั้งหลาย มารดาและบิดาย่อมถนอมบุตรน้อย อันบังเกิดในตนเป็นนิตยฉันใด พระราชาทั้งหลายจงทรงรักษาประชาราษฎร์โดยชอบ ในกาลทั้งปวง ฉันั้นัน ฯ

บทปรมราชินีนาถาภิติปสิทธีรทานคาถา

ปรมราชินีนาถาภิติปสิทธีรทานคาถา เป็นคาถาที่มหาเถรสมาคมแต่งถวายพระพรชัยมงคล สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงสถิตในพระราชสถานะ “แม่ของแผ่นดิน” ทรงเป็นศูนย์รวมน้ำใจภักดี ทำให้เกิดความกลมเกลียวพร้อมเพรียงนำพาประเทศไทยให้วิวัฒนาการ เอกราช อภิบาลรักษาประเทศชาติให้ยั่งยืนสถาวร ด้วยเดชานุภาพแห่งพระรัตนตรัย ขอทรงเจริญพระชนมายุยิ่งยืนนาน ทรงปราศจากโรคันตราย นิราศร้างห่างภัยพิบัติอุปัทวทุกข์ ทรงเจริญพระพรณสุข พล ทุกประการ เสด็จสถิตเป็นมิ่งขวัญอันมั่นคงในดวงใจไทยไปตราบกาลนาน

ปรมราชินีนาถาภิภูติปสิทธีรทานคาถา

ประมระราชินีนาถา	สิริกิตติ มหายะสา
ปญญาธิการะสัมปंना	ทัยยานัง สิริวัฑฒะกา
ธัมมิกา ธิติสัมปंना	สัพพะทา ทีฆะทัสสิณี
สัมพุททะสาสะเนเยวะ	ติพพะสัทธา ปะสาทิกา
สัมพุททะมามะกา อัคคา	ภียโย ตัง อุปะถัมภะติ
ทุกข์ปัตเต จะ นิททุกเข	ภะยปัตเต จะ นิพภะเย
สัพพะทัยเยปี กาเรติ	มะหาการุญญะเจตตะสา
เมตโตทะเกนะ โตเสติ	ขัมเม เทโววะ เมทะนิง
ยัตถะ อัจโจทะกัง โทติ	ตัง กาเรติ สะโมทะกัง
ยัตถะ อัมโปทะกัง โทติ	ตัง กาเรติ ปะโหนะกัง
ยัง ยัง ภะชะติ ภูมินทา	ตัง ตัง สุขัง ปะกุพพะเต
เย อุปายา กะตา โหนติ	ภาสิตา จาปี จินติตา
สัพเพ เต รัฎฐะวาสีนัง	สุขัตถายะ ปะวัตตะเร
สัมมาอาชีวะเมเตสัง	วิเนติ อุปะถัมภะติ
ภียโย ผาสุวิหารายะ	ธะนาคะมังนุรุทิตุง
สิปะอะอาชีวะเวมัมขมัง	กาเรติ อะนะกัมปะกา
ตัสมา สัมภาวิตา โทติ	ปะชายะ มาตฐานียา
สัพพะทัยยา อิมาคัมมะ	สันติมัคคานุสาสะกัง

เอกะจิตตา สมะคคา จะ
รัฏฐัสสะ เอกะรัชชัญจะ
ประมะราชินีทานิ
อิทิสเ มังคะเล กाले
ระตะนัตตะยานุภาเวนะ
ประมะราชินี เสฎฐา
ทีฆายุกา อะโรคา จะ
วัณญเปตา พะลุปะตา
อันตะรายูปะสัคคา จะ
จินติตา สัพพะจินตานิ
จิริง รัชเช ปะติฏฐาตุ
เต ปุตตะธิตุนัตตาโร
ทัยยิกา จะ มะหามัจจา
ทัยยะชาติ วิโรเจตุ
อิทธิง ปโปโปตุ เวปุลลัง
จิริง โลกเอ ปะติฏฐาตุ

รัฏฐัง วัชฌเมตติ สัพพะโส
ธัมมะบุญญัญจะ รักขะเร
สัตตาสีตติสะมายุกา
เทมัสสา วัระมะมังคะลัง
ระตะนัตตะยะเตชะสา
ทัยยิกานัง มะหาคุณา
นิททุกขา อะกุโตะเกยา
สุจิตา โหตุ สัพพะทา
วินัสสันตุ จุปัททวา
ปะริปุเรตุ สัพพะโส
ปะติฏฐา ทัยยะวาสิลัง
ญาติสาลोหิตา จิเม
สุจิตา โหนตุ สัพพะทา
สัพพะสัมปัตติลิทธิยา
วิรุฬหิง จุตตะริง สะทา
สัมมาสัมพุทธะสาสะนันติ ฯ

คำแปลคาถาถวายพระพรชัยมงคล สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

สมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้า สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงเจริญพระราช-
อิสริยยศยิ่ง ทรงถึงพร้อมด้วยพระบุญญาธิการ และทรงรุ่งเรืองด้วย
พระราชสิริ เป็นมิ่งขวัญของปวงประชา มีพระราชญาณทัศนะอัน
กว้างไกล และมั่นคงในธรรม มีพระราชศรัทธาเลื่อมใสและได้ทรง
ทำนุบำรุงพระบรมพุทธศาสนาด้วยดีตลอดมา โดยพระฐานะแห่ง
พุทธมามกาแลศาสนาปัทมิกาอันเลิศ ทรงปิดเป่าทุกข์ภัยที่บังเกิดแก่
ชาวไทยให้ดับสูญไปได้ด้วยดี ทรงประทับประคองผู้ที่ประสบภัยพิบัติ
ให้ประสบสวัสดิ์สร้างพ้นจากทุกขภาวะด้วยอำนาจแห่งพระมหา-
กรุณาธิคุณ พระเมตตาธรรมประดุจสายฝนฉ่ำอันค้ำจุนเมหนีดิน
ให้ชุ่มชื้นได้ แม้นในฤดูแล้งอันแห้งผาก ยังพสกนิกรเป็นอันมากให้
รื่นเริงยินดี ทรงบันดาลดุจลยภาพให้บังเกิดมีแก่แหล่งน้ำลำธาร
พระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปยังสถานใดๆ ความสุขสำราญ
ก็บังเกิดได้ ณ สถานนั้นๆ ด้วยบรรดาโครงการอันเนื่องแต่
พระราชเสาวนีย์ และพระราชดำริ ที่ล้วนเป็นไปเพื่อความผาสุก
ร่มเย็นแห่งมหาชน ทรงแนะแนวทางการประกอบสัมมาชีพ พร้อมทั้ง
พระราชทานพระบรมราชินูปถัมภ์ ทรงเป็นผู้พระราชทานกำเนิด

กิจการศิลปอาชีพ เพื่อเพิ่มพูนชนสารสมบัติ เสริมสร้างความอยู่ดีกินดี เหตุฉะนี้ จึงทรงสถิตในพระราชสถานะ “แม่ของแผ่นดิน”

สมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอัน ประเสริฐพระองค์นั้น ทรงเป็นศูนย์รวมน้ำใจภักดีในสมานสมัครเป็น หนึ่งเดียว ยังให้เกิดความกลมเกลียวพร้อมเพรียงกันนำพาประเทศ ไทยให้วิวัฒนา สามารถดำรงเอกราช นิติธรรม และแบบแผน ประเพณีอันเหมาะสมแก่การอภิบาลรักษาประเทศชาติให้ยั่งยืน สถาวร

บัดนี้ บรรลุหม่อมมงคลกาลที่ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๗ พรรษา ปวงอาตมภาพ ขอถวายพระพรแต่สมเด็จพระบรมพิตร พระราชสมภารเจ้า สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ผู้ทรง พระคุณพันที่พรรณนา แก่มหาชนชาวไทย ด้วยเดชานุภาพแห่งคุณ พระรัตนตรัย ขอให้ทรงเจริญพระชนมายุยั่งยืนนาน ทรงปราศจาก ทุกข์โรครภัย ทรงเจริญพระพรณ สุข พละ ทุกประการ ทรง นิราศร้างจากอันตรายอุปสรรคเครื่องขัดข้องและอุปัทวะทั้งหลาย มีพระราชปณิธานปรารถนาในการใด ขอจงสัมฤทธิ์ได้สมพระราช- ประสงค์ เสด็จสถิตเป็นมิ่งขวัญอันมั่นคงในดวงใจไทยไปตราบนาน

อนึ่ง ขอพระบรมราชวงศประยูร ทรงบริบูรณ์ด้วยพระชนม- สุขสิริสวัสดิ์ ขอความผาสุกรุ่งโรจน์จงบังเกิดมีแก่สมณพราหมณาจารย์ มุขอำมาตย์ราชมนตรี และประชาชนทั้งปวง ขอประเทศชาติจึงมีแต่

ความเจริญรุ่งเรือง ด้วยความสำเร็จแห่งสมบัติทั้งปวง และถึงซึ่งความเจริญงอกงามไพบูลย์ให้ยิ่งๆ ขึ้นไป ตลอดกาลทุกเมื่อ ขอพระพุทธศาสนาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จงจีรังสถิตประดิษฐาน ดำรงมั่นบนโลกนี้ สิ้นกาลนานเทอญ ฯ

บทมหาชिरาลังกรณาภิติปสิทธีรทานคาถา

เป็นคาถาถวายราชสดุดีและถวายพระพรชัยมงคลแด่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ที่มหาเถรสมาคม ให้รงนาขึ้น เนื่องในโอกาสที่ทรงรับการทรงราชย์สืบราชสันตติวงศ์จากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร และคณะสงฆ์พร้อมทั้งประชาชนชาวไทยจะประเดิมนสวดถวายเป็นการเฉลิมพระราชสิริสวัสดิพิพัฒนามงคล เพื่อพระองค์และพระบรมวงศานุวงศ์ ทรงเจริญพระชนมสุขสิริสวัสดิ์ ในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาปีแรกแห่งรัชกาลปัจจุบัน

มหาวชิราลังกรณาภิติปสัทธวรรทานคาถา

มหาวะชิราลังกระโณ
 มหาบุญโญ มหาบุญโญ
 สัมพุทธะมามะโก อัคโค
 สะวีริโย สะมุสสาโห
 สยามะวาสีนะมัตถายะ
 สัพพะกิจจานิ กาเรติ
 สัพพะสัง ทุกขะฆาตา จะ
 ตัสส์มา นะริสสะโร เสฏโฐ
 สักกะโต มานิตโต โหติ
 ระตะนัตตะยานุภาเวนะ
 มหาวะชิราลังกระโณ
 ทีฆายุโก สุขี โหตุ
 นิตทุกโข จะ อะโรโค จะ
 อันตะรายูปะสัคคา จะ
 มา กะทาจิ สัมมุสิงสุ
 ปโปเปตุ สัพพะโสถถิถุจะ
 อิจฉิตัง ปัตถิตัง สัพพัง

สยามานัง ธัมมะชัตติโย
 มหาเตโช มหายุโส
 ชินะจักกุปะถัมมะโก
 ทีฆะทัสสี วิจักขะโณ
 หิตายะ จะ สุขายะ จะ
 มะหาการุณิโก วะโร
 สัพพัตถะ สุขะทายะโก
 สยามิกานัง มะโนหะโร
 ปุชิตโต วะระชัตติโย
 ระตะนัตตะยะเตชะสา
 สะหะ สัพเพหิ ญาติภิ
 มะทัพพะโล มะหิตธิโก
 อะเวโร โหตุ นิตทุกโข
 สัตตอธิตูปัททะวา
 สยามะรัฎฐัง จะ ภูปะติง
 สัพพัตถุจะ ชะยะมังคะลัง
 ขิปปะเมวะ สะมิชณะตุ

จิจัง รัชเช ปะติฏฐาตุ
สัยามะรัฐฐัง วิโรเจตุ
อิทธิง ปโปโต เวบุลลัง
จิจัง โลเก ปะติฏฐาตุ

สะทา ภัทธานิ ปัสสะตุ
สัพพะสัมปัตตสิทธินา
วิรุฬหิง จุตตะริง สะทา
สัมมาสัมพุทธะสาสะนันติ ฯ

มหาเถรสมาคม

คำแปล
คาถาถวายราชสดุดีและถวายพระพรชัยมงคล
แต่
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ เป็นพระมหากษัตริย์ของปวงชนชาวไทย ผู้ทรงเปี่ยมด้วยทศพิธราชธรรม ทรงพระบุญญาธิการและพระปรีชาสามารถ มีพระมหาเดชาานุภาพและพระชัตติยราชอิสริยยศไพศาล ทรงเป็นพุทธมามกะและอัครศาสนูปถัมภก มีพระคุณสมบัติในการประกอบพระราชกรณียกิจ กล่าวคือ พระอุตสาหวิริยภาพ พระราชญาณทัศนะกว้างไกล พระปรีชาญาณ และพระมหากรุณาธิคุณ เพื่อประโยชน์สุขแก่อุปถัมภ์มหาชนชาวไทย ทรงบำบัดทุกข์บ้นดาลสุขแก่ประชาราษฎร์โดยทั่ว ปราบปรามเหตุฉะนี้ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของปวงชนชาวไทย ทรงเป็นที่เทิดทูนบูชา ด้วยน้ำใจสวามิภักดิ์จงรักโดยประชาชนว่า “ทรงเป็นมหากษัตริย์ผู้ประเสริฐ”

ด้วยเดชาานุภาพแห่งพระรัตนตรัย ขอสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ ทรง

พระชนมสุขสิริสวัสดิ์ ทรงพระเจริญจรัสด้วยพระพลานามัย ทรง
พระราชศักดิ์ทานภาพไพศาล ขอพระมหากษัตริย์และสยามรัฐสีมา
มณฑล จงนิราศร้างห่างไกลทุกข์ โศก โรค เวรภัย อุบัติวันตราย
ราชศัตรู ความจำเริญ และเครื่องกั้นความเจริญสุขทั้งปวง
ในกาลทุกเมื่อ ขอพระองค์ทรงประสพสรรพพรชัยอันไพบุลย์ ขอ
พระราชประสงค์จงสัมฤทธิ์โดยพลัน ขอจงทรงสถิตในราไชศวรวิทยา-
ธิปไตย เป็นรัชสมัยแห่งความรู้โรจน์ตลอดกาล

ขอราชอาณาจักรสยาม จงสมบูรณด้วยสมบัติทั้งปวง บรรลุ
ถึงความเจริญงอกงามไพบุลย์ยิ่งๆ ขึ้นไป และขอพระบวรพุทธศาสนา
จงดำรงยั่งยืนจิรัฏฐิตีอยู่คู่โลกตลอดไป เทอญ ฯ

บทเวทตายุโยชนคาลา

เวทตายุโยชนคาลา เป็นคาลาส่งเวทดา ใช้อัญเชิญเวทดา
กลับวิมาน เมื่อแรกที่จะเจริญพระปริตร ได้มีการชุมนุมเวทดา หรือ
อัญเชิญเวทดามา เพื่อฟังการเจริญพระปริตร ซึ่งถือว่าเป็นการแบ่ง
ส่วนบุญไปให้สรรพสัตว์ทุกจำพวก ทุกหมู่เหล่า แม้กระทั่งเวทดา
ซึ่งมองไม่เห็นตัวก็แผ่เมตตาจิตไปถึง เนื้อความในตอนแรกของ
คาลานี้ เริ่มต้นด้วยการแผ่เมตตาจิตไปในหมู่สัตว์ทั้งหลาย ให้พ้นจาก
ทุกข์โศกโรคภัย จากนั้นได้กล่าวเชิญเวทดาให้อนุโมทนา บุญกุศลที่
บำเพ็ญมา ซึ่งก็รวมถึงบุญอันเกิดจากการเจริญพระปริตร เพื่อเวทดา
จะได้アニสงส์แห่งบุญนั้นด้วย ต่อจากนั้นก็เป็นการแนะนำเวทดาให้
เกิดศรัทธาในการให้ทาน รักษาศีลบำเพ็ญภาวนา แล้วเชิญให้เวทดา
กลับ ต่อจากนั้น ก็ขออานุภาพแห่งพระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า
และพระอรหันต์ทั้งหลาย ให้คุ้มครองรักษา

เทวดาอุยโยชนคาถา

ทุกข์ปัดดา จะ นิททุกขา	ภะยัปัดดา จะ นิพภะยา
โสภักปัดดา จะ นิสโสกา	โหนตุ สัพเพปิ ปาณินอ
เอตตาวะตา จะ อัมเทหิ	สัมภะตัง ปุญญะสัมปะทัง
สัพเพ เทวานุโมทนต์	สัพพะสัมปัตติสิทธิยา
ทานัง ทะทนต์ สัทธายะ	สีลัง รักขันตุ สัพพะทา
ภาวะนาภิระตา โหนตุ	คัจฉันตุ เทวะตาคะตา ฯ
สัพเพ พุทธา พะลัปัดดา	ปัจเจกานัญจะ ยัง พะลัง
อะระหันตานิญจะ เตเชนะ	รักขัง พันธามิ สัพพะโส ฯ

คำแปล

ขอสัตว์ทั้งหลายที่ประสบทุกข์ จงเป็นผู้ปราศจากทุกข์ ที่ประสบภัย จงปราศจากภัย ที่ประสบความเศร้าโศก จงสร้างโศก

ขอเหล่าเทวดาทั้งปวงจงอนุโมทนาบุญสมบัติ ที่ข้าพเจ้าทั้งหลายสร้างสมมาแล้วนี้ เพื่อความสำเร็จแห่งสมบัติทั้งปวง

ขอเทวดาทั้งหลายจงให้ทาน รักษาศีล บำเพ็ญภาวนาด้วยศรัทธาทุกเมื่อ ขอเชิญเทวดาที่มาชุมนุมกลับไปเกิด พระพุทธเจ้าทั้งปวงล้วนทรงมีพลังกำลัง ด้วยเดชแห่งกำลังของพระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งหลาย และด้วยเดชแห่งกำลังของพระอรหันต์ทั้งหลาย ข้าพเจ้าขอน้อมนำเดชทั้งปวงนั้น มาเป็นเครื่องคุ้มครองรักษา ฯ

บทพุทธชัยมงคลคาถา (พาหุง)

พุทธชัยมงคลคาถา กล่าวถึงพุทธวิธีที่ทรงเอาชนะมาร ๘ ประการ โดยทรงใช้พระพุทธานุภาพอันไม่ก่อเวรภัย ส่งผลให้ผู้แพ้หันมายอมรับนับถือพระองค์ เชื่อกันว่ามีอานิสงส์ให้ผู้สวดประสบชัยชนะเหนือมารทั้งปวง ดุจดั่งพระพุทธเจ้าทรงมีชัยชนะเหนือมารทั้งที่เป็นมนุษย์และอมมนุษย์ อนึ่ง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงนำบทพาหุง (บทต้น) ไปทรงพระราชนิพนธ์แปลเป็นบทฉันท์ พระราชทานให้นักรบและประชาชนใช้สวดเป็นทำนองสรภัญญะ เพื่ออวยพรให้ประเทศไทยประสบชัยชนะในสงครามโลกครั้งที่ ๑ เมื่อ พ.ศ.๒๔๖๐ เรียกว่า “ขยสิทธิตาถา”

พุทธชัยมงคลคาถา (พาหุง)

พาหุง สะหัสสะมะภินิมมิตะสาวุธันตัง
 คีรีเมฆะลััง อุทิตะโฆระสะเสนะมารัง
 ทานาธิธัมมะวิธินา ชิตะวา มุนินโท
 ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ
 มารราติเรกะมะภิชฺฉิมิตะสัพพะรัตติง
 โธรัมปะนาฬะวะกะมักกะมะถัฏฐะยักขัง
 ชันตีสุหันทะวิธินา ชิตะวา มุนินโท
 ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ
 นาฬาคีริง คะชะวะรัง อะติมัตตะภูตัง
 ทาวักคิฉักกะมะสะนีวะ สุทਾਰุณันตัง
 เมตตัมพุเสกะวิธินา ชิตะวา มุนินโท
 ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ
 อุกขิตตะขัคคะมะติหัตตะสุทારุณันตัง
 ธาวันตีโยชะนะปะถังคฺคฺลิมาละวันตัง
 อิทธีภิสังขะตะมะโน ชิตะวา มุนินโท
 ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ

กัถ்வานะ กัฏฐะมฺหะรัง อิวะ คัพฺภินียา
จิณฺญาเย ทุฏฐะวะจะนัง ชะนะกายะมฺขณเณ
สันเตนะ โสมะวิธินา ชิตะวา มุนินฺโท
ตันเตชะสา ภาวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ

สัจจัง วิหาเย มะตีสัจจะกะวาหะเกตุง
วาทาภิโรปีตะมะนัง อะติอันธะภูตัง
ปัญญาปะทีปะชะลิตโต ชิตะวา มุนินฺโท
ตันเตชะสา ภาวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ

นันโทปะนันทะภุชะคัง วิพฺุชัง มะหิทธิง
ปุตเตนะ เถระภุชะเคนะ ทะมาปะยันโต
อิทธิปะเทสะวิธินา ชิตะวา มุนินฺโท
ตันเตชะสา ภาวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ

ทุกคาหะทิฏฐิภุชะเคนะ สุกัฏฐะหัตถัง
พฺุระหฺมัง วิสุทฺธิชุตฺติมิทธิพะภาภิธานัง
ญาณาคะเทนะ วิธินา ชิตะวา มุนินฺโท
ตันเตชะสา ภาวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ

เอตาปิ พุทฺธะชะยะมังคะละอฏฺฐะคาถา
โย วาจะโน ทินะทีเน สระเต มะตันที
หิต்வานะเนกะวิวิธานิ จุปฺพิทหะวานิ
โมกขัง สุขัง อะธิคะเมยยะ นะโร สะปัญฺโญ ฯ

คำแปล

พระจอมมุนี ได้ทรงชนะพญามารผู้ निर्मित แขนมากตั้งพัน
ถืออาวุธครบมือ ชีคซสารศรีเมฆละพร้อมด้วยเสนามารโห่ร้องก้องกึก
ด้วยธรรมวิธานบารมีเป็นต้น ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่านด้วย
เดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น

พระจอมมุนี ได้ทรงชนะอาฬวยักษ์ ผู้มีจิตกระด้าง
ปราศจากความอดทน มีฤทธิ์พิลึกยิ่งกว่าพญามารเข้ามาต่อสู้ยั้งนัก
จนตลอดรุ่ง ด้วยวิธีทรมานเป็นอันดี คือพระขันติ ขอชัยมงคล
ทั้งหลาย จงมีแก่ท่านด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น

พระจอมมุนี ได้ทรงชนะช้างตัวประเสริฐชื่อนาฬาคีรี เป็น
ช้างเมายิ่งนัก แสนที่จะทารุณ ประดุจไฟป่าจักรวาล และสายฟ้า
ด้วยวิธีรดลงด้วยน้ำ คือพระเมตตา ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่
ท่านด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น

พระจอมมุนี มีพระหฤทัยไปในที่จะกระทำอิทธิปาฏิหาริย์ ได้
ทรงชนะโจรชื่อนองคฺลิมาล (ผู้มีพวงศอนี้วมีอมุขย์) แสนร้ายกาจมี
ฝีมือถือดาบวิงไถ่พระองค์ไปเส้นทาง ๓ โยชน์ ขอชัยมงคลทั้งหลาย
จงมีแก่ท่านด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น

พระจอมมุนี ได้ทรงชนะความกล่าวร้ายของนางจัญจมาณวิกา
ทำอาการประหนึ่งว่ามีศรัทธา เพราะทำไม่มีหลักฐานอันกลม ให้เป็น
ประดุจมีห้อง ด้วยวิธีสมาธิอันงาม คือความระงับพระหฤทัยใน

ท่ามกลางหมู่ชน ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่านด้วยเดชแห่ง
พระพุทธชัยมงคลนั้น

พระจอมมุนี ทรงรุ่งเรื่องแล้วด้วยประทีป คือพระปัญญา
ได้ทรงชนะสังกนิครนถ์ ผู้มีอชฌาสัยในที่จะสละเสียซึ่งความสตัย
มีใจในที่จะยกถ้อยคำของตน ให้สูงดุจยงทอง เป็นผู้มีตมยงนักร ด้วย
เทศนาญาณวิธี คือรู้อชฌาสัย แล้วตรัสเทศนา ขอชัยมงคลทั้งหลาย
จงมีแก่ท่านด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น

พระจอมมุนี โปรดให้พระโมคคัลลานเถระพุทฺธิชโนรส
นิรมิตกายเป็นนาคราช ไปทรมานพญานาคราชชื่อนันโทปนันทะ ผู้มี
ความรู้ผิด มีฤทธิมาก ด้วยวิธีอันให้อุปเท่ห์แห่งฤทธิแก่พระเถระ ขอ
ชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่านด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น

พระจอมมุนี ได้ทรงชนะพรหมผู้มีนามว่า ท้าวพกาผู้มีฤทธิ
มีอันสำคัญตนว่าเป็นผู้รุ่งเรื่องด้วยคุณอันบริสุทธ์ มีมืออันท้าวฤชงค์
คือทิวฐิที่ตนถือผิด รัตรังไว้แน่นแพ้นแล้ว ด้วยวิธีวางยาอันพิเศษ
คือเทศนาญาณ ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่านด้วยเดชแห่ง
พระพุทธชัยมงคลนั้น

นรชนใดมีปัญหา ไม่เกียจคร้าน สวดกัถี ระลึกกัถี ซึ่ง
พระพุทธชัยมงคล ๘ คาถาแม่เหล่านี้ทุกๆ วัน นรชนนั้นจะพึงละ
เสียได้ซึ่งอุปัทวันตรายทั้งหลาย มีประการต่างๆ เป็นอนเนก ถึงซึ่ง
วิโมกขสิวาลัย อันเป็นบรมสุขแล.

บทชยปริตร

ชยปริตร เป็นคาถาสวดเพื่อให้เกิดมีชัยมงคลในการทำพิธีมงคลต่างๆ โดยกล่าวถึงพระคุณของพระพุทธเจ้าที่มีพระกรุณาเป็นที่พึ่งของสรรพสัตว์ เป็นสัจวาจาให้เกิดชัยมงคลในมงคลพิธี ดังที่พระองค์ได้ทรงชนะมารที่โคนโพธิพฤกษ์ขณะนั้น

ชยปริตร

มะหาการุณิโก นาโถ
 ปุเรตฺวา ปาละมี สัพพา
 เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ
 ชะยันโต โพธิยา มูเล
 เอวัง ต்வัง วิชะโย โทหิ
 อะปะราชิตะปัลลังเก
 อะภิสะเก สัพพะพุทธานัง
 สุนักขัตตัง สุมังคะลัง
 สุขะโณ สุขุหุตโต จะ
 ปะทักขินัง กายะกัมมัง
 ปะทักขินัง มะโนกัมมัง
 ปะทักขินานิ กัตถวานะ

หิตายะ สัพพะปาณินัง
 ปัตโต สัมโพธิมุตตะมัง
 โหตุ เต ชะยะมังคะลัง ฯ
 สักยานัง นันทิวัดณะโน
 ชะยัสสุ ชะยะมังคะเล ฯ
 สีเส ปะฐะวะวิโปกชะเร
 อัคคัปปัตโต ปะโมหะติ ฯ
 สุปะภาตัง สุขุภฺฐิตัง
 สุขุภฺฐัง พริทฺหะมะจาสิสุ
 วาจากัมมัง ปะทักขินัง
 ปะณิธี เต ปะทักขินา
 ละกันตตเถ ปะทักขิणे ฯ

คำแปล

พระพุทธเจ้าทรงเป็นที่พึ่งได้อย่างแท้จริงของสัตว์ ทรงประกอบแล้วด้วยพระมหากรุณา ทรงบำเพ็ญพระบารมีทั้งหลาย ทั้งปวงให้เต็ม เพื่อประโยชน์แก่สรรพสัตว์ ได้ตรัสรู้พระสัมโพธิญาณอันอุดม ด้วยการกล่าวคำสัจนี้ ขอชัยชนะอันเป็นมงคลจงมีแก่ท่าน ฯ

ขอท่านจงมีชัยชนะในมงคลพีธี เหมือนพระจอมมุนีทรงชนะมารที่โคณโฑพิพุกษ์ ทรงถึงความเป็นผู้เลิศในสรรพพุทธานุเสก ทรงปราโมทย์อยู่บนปราสาทบัลลังก์อันสูง เป็นจอมมหาปฐพี ทรงเพิ่มพูนความยินดีแก่เหล่าประยูรญาติสาकยวงศ์ฉะนั้น เทอญ

เวลาที่สัตว์ประพตชอบ ชื่อว่าฤกษ์ดี มงคลดี สว่างดี รุ่งดี ขณะดี และครู่ดี บูชาดีแล้วในพรหมจารีบุคคลทั้งหลาย กายกรรม เป็นประตกษิณส่วนเบื้องขวา วชิกรรมเป็นประตกษิณส่วนเบื้องขวามโนกรรมเป็นประตกษิณส่วนเบื้องขวา ความปรารถนาของท่านเป็นประตกษิณส่วนเบื้องขวา สัตว์ทั้งหลายทำกรรมอันเป็นประตกษิณส่วนเบื้องขวาแล้ว ย่อมได้ประโยชน์ทั้งหลาย อันเป็นประตกษิณส่วนเบื้องขวา ฯ

บทภาต สัพพมั่งคลัง

บทที่อ้างอานุภาพพระรัตนตรัยให้เกิดสรรพมงคล เทพยดา
รักษาให้บังเกิดความสุขสวัสดิ์

ภาต สัพพมั่งคลัง

ภะวะตุ สัพพะมั่งคะลัง
สัพพะพุทธานุภาเวนะ

ภะวะตุ สัพพะมั่งคะลัง
สัพพะธัมมานุภาเวนะ

ภะวะตุ สัพพะมั่งคะลัง
สัพพะสังฆานุภาเวนะ

รักขันตุ สัพพะเทวะตา
สะทา โสตถิ ภะวันตุ เต ฯ

รักขันตุ สัพพะเทวะตา
สะทา โสตถิ ภะวันตุ เต ฯ

รักขันตุ สัพพะเทวะตา
สะทา โสตถิ ภะวันตุ เต ฯ

คำแปล

ขอสรรพมงคลจงมีแก่ท่าน ขอเหล่าเทวดาทั้งปวงจงรักษาท่าน
ด้วยอานุภาพแห่งพระพุทธเจ้าทั้งปวง ขอความสวัสดิ์ทั้งหลายจงมี
แก่ท่านทุกเมื่อ ฯ

ขอสรรพมงคลจงมีแก่ท่าน ขอเหล่าเทวดาทั้งปวงจงรักษา
ท่าน ด้วยอานุภาพแห่งพระธรรมทั้งปวง ขอความสวัสดิ์ทั้งหลายจงมี
แก่ท่านทุกเมื่อ ฯ

ขอสรรพมงคลจงมีแก่ท่าน ขอเหล่าเทวดาทั้งปวงจงรักษา
ท่าน ด้วยอานุภาพแห่งพระสงฆ์ทั้งปวง ขอความสวัสดิ์ทั้งหลายจงมี
แก่ท่านทุกเมื่อ ฯ

บทนักขัตตยักข์

บทที่อ้างอานุภาพพระปริตรที่ได้สวดแล้ว ให้กำจัด
อุปัทวันตรายและบาปเคราะห์ทั้งหลาย

นักขัตตยักข์

นักขัตตยะยักข์ภูตานัง	ปาปคคะหะนิวาระณา
ปะริตตัสสานุภาเวนะ	หันต์วา เตสัง อุปัททเว ฯ
นักขัตตยะยักข์ภูตานัง	ปาปคคะหะนิวาระณา
ปะริตตัสสานุภาเวนะ	หันต์วา เตสัง อุปัททเว ฯ
นักขัตตยะยักข์ภูตานัง	ปาปคคะหะนิวาระณา
ปะริตตัสสานุภาเวนะ	หันต์วา เตสัง อุปัททเว ฯ

คำแปล

พระปริตรสามารถป้องกันบาปเคราะห์อันเกิดจากอำนาจแห่งฤกษ์ยามอัถุ และฤตผีปีศาจทั้งหลายได้ ด้วยอำนาจแห่งพระปริตรที่ได้สวดมา ตั้งแต่ต้นจนจบ จึงกำจัดอุปัทวันตรายทั้งหลายอันเกิดแต่อำนาจแห่งฤกษ์ยามเป็นต้นให้พินาศหายไป ฯ

พระปริตรสามารถป้องกันบาปเคราะห์อันเกิดจากอำนาจแห่งฤกษ์ยามอัถุ และฤตผีปีศาจทั้งหลายได้ ด้วยอำนาจแห่งพระปริตรที่ได้สวดมา ตั้งแต่ต้นจนจบ จึงกำจัดอุปัทวันตรายทั้งหลายอันเกิดแต่อำนาจแห่งฤกษ์ยามเป็นต้นให้พินาศหายไป ฯ

พระปริตรสามารถป้องกันบาปเคราะห์อันเกิดจากอำนาจแห่งฤกษ์ยามอัถุ และฤตผีปีศาจทั้งหลายได้ ด้วยอำนาจแห่งพระปริตรที่ได้สวดมา ตั้งแต่ต้นจนจบ จึงกำจัดอุปัทวันตรายทั้งหลายอันเกิดแต่อำนาจแห่งฤกษ์ยามเป็นต้นให้พินาศหายไป ฯ

พระประวัติ

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

สมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ ๒๐ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก สมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ ๒๐ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีพระนามเดิมว่า “อัมพร ประสัถยพงศ์” ทรงเป็นลูกชายคนโตในจำนวนลูก ๙ คนของนายนับ กับนางตาล ประสัถยพงศ์ ประสูติที่บ้านตำบลบางป่า อำเภอมือเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี เมื่อวันอาทิตย์ ที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๐

ทรงศึกษาชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนเทวานุเคราะห์ กองบินน้อยที่ ๔ ตำบลโคกกระเทียม อำเภอมือเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี จนทรงจบประถมศึกษาปีที่ ๑ และทรงศึกษาต่อ ณ โรงเรียนประชาบาลวัดพเนินพูล ตำบลบางป่า อำเภอมือเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี จนทรงสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เมื่อ พ.ศ.๒๔๘๐ เมื่อมีพระชนมายุ ๑๓ พรรษา จึงได้ทรงบรรพชา ณ วัดสัตตนารถปริวัตร ตำบลหน้าเมือง อำเภอมือเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยมีพระธรรมเสนานี (เงิน นนฺโท) เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี เป็นพระอุปชฌาย์ เมื่อทรงเป็นสามเณร ได้เสด็จไปทรงเล่าเรียนพระปริยัติธรรมในสำนัก

ของพระอธิการโสตถี สุमितโต ซึ่งต่อมาได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะที่ พระศรีธรรมมานุศาสน์ เจ้าคณะอำเภอเมือง-บางแพ (ธรรมยุต) ณ วัดตรีญาติ ตำบลพงสวาย อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ทรงสอบนักธรรมและบาลีประโยคต่างๆ ในสำนักเรียนวัดตรีญาติได้นักธรรมชั้นเอก และเปรียญธรรม ๔ ประโยค

เมื่อ พ.ศ.๒๔๙๐ ได้ทรงพบกับพระจินตากรมณี (ทองเจือ จินตากร) ซึ่งต่อมาได้รับพระราชทานสถาปนาขึ้นเป็น สมเด็จพระพุทธปาพจนบดี ชักชวนให้ทรงเข้ามาพำนักเพื่อทรงศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมในสำนักเรียนวัดราชบพิตรสถิตมหาสีมาราม กรุงเทพมหานคร ครั้นวันที่ ๙ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๙๑ ได้ทรงอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ มหาพัทธสีมาวัดราชบพิตรสถิตมหาสีมาราม แขวงวัดราชบพิตร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ทรงได้รับพระสมณฉายาว่า “อมฺพโร” มี **สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสน์ วาสโน)** ขณะทรงสมณศักดิ์ที่พระเทพโมลี เป็นพระอุปัชฌาย์ ได้ทรงศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในสำนักเรียนวัดราชบพิตร จนทรงสำเร็จเปรียญธรรม ๖ ประโยค

ต่อมาได้ทรงสมัครเข้าศึกษา ณ สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในปัจจุบัน) ทรงเป็นนักศึกษารุ่นที่ ๕ ทรงสำเร็จปริญญา “ศาสนศาสตรบัณฑิต” เมื่อ พ.ศ.๒๕๐๐ ต่อมา พ.ศ.๒๕๐๙ ได้ทรงเข้ารับการอบรมพระธรรมทูต

ไปต่างประเทศ ทรงเป็นพระธรรมทูตรุ่นแรก หลังจากทรงสำเร็จหลักสูตรการอบรมพระธรรมทูตแล้ว ใน พ.ศ.๒๕๑๐ ได้เสด็จไปทรงศึกษาต่อระดับปริญญาโท ณ มหาวิทยาลัยพาราณสี (Banaras Hindu University) สาธารณรัฐอินเดีย จนทรงสำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต ด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี เมื่อ พ.ศ.๒๕๑๒

ทรงเอาพระทัยใส่รับพระภารธุระบุกเบิกกิจการพระธรรมทูตมานับแต่ยุคแรกเริ่ม ทรงเป็นหัวหน้าคณะเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่นครซิดนีย์ รัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๖ ได้เสด็จไปประทับ ณ วัดพุทธรังษีสแตนมอร์ นครซิดนีย์ เพื่อทรงปฏิบัติศาสนกิจด้านการเผยแผ่ อันเป็นช่วงเวลาที่มี สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ขณะทรงดำรงพระราชอิสริยยศที่ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินไปทรงศึกษา ณ วิทยาลัยการทหารตันทรูน กรุงแคนเบอร์รา เครือรัฐออสเตรเลีย พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงบำเพ็ญพระราชกุศลและทรงสนทนาธรรม ณ วัดพุทธรังษีสแตนมอร์อยู่เป็นประจำ เป็นปฐมเหตุให้ทรงพระราชศรัทธาเลื่อมใสในสมเด็จพระสังฆราชมานับแต่ยังทรงดำรงสมณศักดิ์ที่ พระปริยัติกิจ

สมเด็จพระสังฆราช ทรงรับพระภารธุระในด้านการปกครองด้วยความเอาพระทัยใส่ในสรรพกิจอย่างใกล้ชิด ทรงเป็นผู้มีความละเอียดรอบคอบและถี่ถ้วนสุขุมคัมภีรภาพ ทำให้กิจการทั้งมวลที่

ทรงบริหารจัดการเป็นไปอย่างเรียบร้อย ทรงยังเห็นอุบายโกศลในการบริหารพระศาสนกิจ โดยวิธีจัดสรรบุคคลากรภายใต้พระสมณานัติให้ดำรงอยู่ตามบทบาทและหน้าที่ที่เหมาะสม อันจะช่วยสนองพระภารกิจให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังมีตำแหน่งหน้าที่บางประการที่ทรงดำรง อาทิ **เจ้าอาวาสวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะใหญ่ธรรมยุต แม่กองงานพระธรรมทูต ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๑๔-๑๕ (ธรรมยุต) ประธานกรรมการคณะธรรมยุต พระอุปฌาย์ นายกรรมการบริหารมูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ฯลฯ**

ทรงเป็นกรรมการสนามหลวงแผนกธรรมและแผนกบาลีจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ทั้งปวงในราชอาณาจักรตลอดจนจัดการธรรมศึกษาสำหรับฆราวาส ทรงพระเมตตาต่อการศึกษาของกุลบุตร จึงทรงรับโรงเรียนวัดราชบพิธไว้ในพระอุปถัมภ์สืบต่อมาจากพระบูรพาจารย์ทุกยุค ในระดับอุดมศึกษา สมเด็จพระสังฆราชผู้ทรงเป็นศิษย์เก่าและเคยทรงเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ก็ทรงเอาพระทัยใส่พระภารธุระบริหารกิจการของมหาวิทยาลัยให้รุ่งเรืองไปพลุลย์ยิ่งขึ้น โดยในปัจจุบันทรงดำรงตำแหน่ง **นายกสภามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย**

สมเด็จพระสังฆราช ทรงเป็นประธานควบคุมดูแลการบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะวัดราชบพิธ ซึ่งเป็นพระอารามประจำรัชกาลที่ ๕ ด้วยพระอุตสาหวิริยภาพมาโดยตลอด ทำให้พระอารามมีความสง่างามมั่นคงเป็นที่เฉลิมพระราชมหาราชครีฑาแห่งมหาจักรีบรมราชวงศ์ และเป็นที่ปฏิบัติธรรมบำเพ็ญศาสนกิจของบรรพชิตและคฤหัสถ์ทั้งบุคคลภายในและบุคคลภายนอกได้อย่างสมพระบรมราชปณิธาน นอกจากวัดราชบพิธอันเป็นที่ประทับและที่พำนักของพระบูรพาจารย์และของพระองค์แล้ว ยังทรงพระกตัญญูกตเวทิตาธรรมต่อสำนักอันเป็นที่เคยทรงศึกษาเล่าเรียนและประทับเมื่อครั้งทรงพระเยาว์ จึงทรงเป็นประธานจัดหาทุนซ่อมแซมอุโบสถ สร้างศาลาการเปรียญ กุฏิ และเสนาสนะต่างๆ ของวัดตรีญาติ จังหวัดราชบุรี ซึ่งเคยทรงศึกษาพระปริยัติธรรม ณ ที่นั้น รวมถึงวัดอื่นๆ ตามที่ทรงรับไว้ในพระอุปการะอีกหลายแห่ง

ทรงอุปการะกิจการสาธารณสงเคราะห์มหาชนไว้เป็นอันมาก เช่น โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช (วาสนมหาเถระ) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ วาสนะเวศม์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มูลนิธิสมเด็จพระสังฆราช (วาสนมหาเถระ) และมูลนิธิพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร

นอกจากพระปฏิบัติด้านคันถธุระที่ทรงบำเพ็ญไว้ด้วยดีแล้ว ยังทรงพอพระทัยในวัตรปฏิบัติทางวิปัสสนากรรมฐาน โปรดที่จะ

เสด็จไปทรงบำเพ็ญสมณธรรมร่วมกับพระภิกษุฝ่ายอริยวาสีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่เสมอ โดยเฉพาะกับพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ซึ่งทรงเคารพนับถือเป็นพระอาจารย์ฝ่ายวิปัสสนาธุระ ทำให้ทรงสนิทสนมคุ้นเคยกับพระวิปัสสนาจารย์และพระภิกษุผู้บำเพ็ญสมณธรรมสายพระกรรมฐานสืบมาตราบจนปัจจุบัน

สมเด็จพระสังฆราช ทรงครองเนกขัมมปฏิบัติทาพรหมจริยาภิรัตอย่างบริบูรณ์ ปราศจากข้อสงสัยเคลือบแคลง พระองค์มีพระอุปนิสัยเรียบร้อยอ่อนโยน สมถะ สันโดษ เรียบง่าย มักน้อย ไม่ทรงหลงใหลในยศและลาภสักการะ ไม่โปรดลักษณะหรูหรา ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย ไม่มีพระประสงค์ด้านการตกแต่งประดับประดาที่ประทับและบรรดาสถาปนการ ด้วยวิถุนามาสหรือของวิจิตรอลังการ ไม่โปรดใช้สอยสิ่งของที่มีรูปแบบและสีอันฉูดฉาดบาดตา เกินสมณสารูป ทรงถือข้อวัตรปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ทรงเอาพระทัยใส่กวดขันพระภิกษุสามเณรในปกครอง ให้วางตนภายในกรอบของพระธรรมวินัยดุจเดียวกับที่ทรงวางพระองค์ ทรงบริหารพระเดชและพระคุณอย่างได้ดุลยภาพลงตัว แม้จะทรงเข้มงวดกวดขันในพระธรรมวินัยกับพระภิกษุสามเณร แต่ก็เป็นไปด้วยน้ำพระทัยเปี่ยมด้วยพรหมวิหารธรรม

สมเด็จพระสังฆราช มีพระคุณลักษณะเด่นอีกประการคือ ทรงมีจริยาการสวดใส่เบิกบาน ทรงแยมพระสรवलละไม่เป็นนิตย์

โปรดมีพระปฏิสันถารโอภาปราศรัยกับผู้คนทั่วไปทุกชั้นทุกวัย ไม่มี
พระอาการบั้นปึงไว้พระยศ ไม่วางพระรัศมีข่มผู้ใดด้วยพระมานะ
ถือพระองค์ เป็นที่ซาบซึ่งชื่นใจของผู้มีโอกาสดำเฝ้าใกล้ ต่างสัมผัส
ถึงพระเมตตาการุณยธรรมอันไพศาลได้โดยง่าย

ทรงได้รับพระราชทานพระมหากรุณาจากพระบาทสมเด็จพระ
พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงตั้ง เลื่อน
และสถาปนาสมณศักดิ์ ให้ไพบูลย์เอกงามในสมณฐานันดรเรื่อยมา
นับแต่พระปริยัติกวี ถึงที่สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ ใน พ.ศ.๒๕๕๒

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระมหากษัตริย์ทรง
เป็นพุทธมามกะและอัครศาสนูปถัมภก ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจใน
การสถาปนาฐานันดรศักดิ์ และพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ได้
ทรงรับเป็นพระราชภาระธุระในการพิทักษ์รักษาพระบวรพุทธศาสนา
อันหมายรวมถึงกิจการคณะสงฆ์ ให้ดำรงคงมั่นไพบูลย์ในสยามรัฐ
สีมาตลอดมานับแต่โบราณสมัย

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

เสด็จผ่านพิภพสืบสนองสมเด็จพระบรมชนกชาติราช เป็นพระมหา-
กษัตริย์รัชกาลที่ ๑๐ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ เป็นพระประมุขแห่ง
ราชอาณาจักร เสด็จดำรงพระราชสถานะทุกประการตารัฐธรรมนูญ
แล้ว ทรงดำเนินพระราชจรรยานุวัตรเยี่ยงสมเด็จพระบูรพมหา-
กษัตริย์ชาติราชในพระราชกรณียกิจด้านพระพุทธศาสนาสืบไป นับ

เป็นมิ่งขวัญหลักชัยของสรรพชีวิตทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ในรัฐสีมา
มณฑล

โดยที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช
๒๕๖๐ ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราขึ้นในรัชกาลปัจจุบัน
มีความตามมาตรา ๗ ระบุว่า “พระมหากษัตริย์ ทรงสถาปนา
สมเด็จพระสังฆราชองค์หนึ่ง และให้นายกรัฐมนตรีลงนามรับสนอง
พระบรมราชโองการ” ปรากฏแจ้งชัดว่า สมเด็จพระมหากษัตริย์เจ้า
จักได้ทรงรับพระราชภาระธุระในการพระราชทานพระบรมราชาูปถัมภ์
แก่กิจการคณะสงฆ์โดยตรงตามพระบรมราชวินิจฉัย สอดคล้อง
สมนัยโบราณขัตติยราชনীติ

ด้วยอานุภาพพระราชศรัทธา เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ.
๒๕๖๐ จึงมีพระราชโองการโปรดสถาปนาให้ **สมเด็จพระมหามุนีวงศ์
(อัมพร อมฺพโร)** เจ้าอาวาสวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม กรรมการ
มหาเถรสมาคม แม่กองงานพระธรรมทูต นายกสภามหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย ฯลฯ ดำรงตำแหน่งสกลมหาสังฆปริณายก
พระองค์แรกในรัชกาลปัจจุบัน เป็น **สมเด็จพระสังฆราชพระองค์
ที่ ๒๐ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์** ปรากฏพระนามตามจารึกใน
พระสุพรรณบัฏว่า

**สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ
สุขุมธรรมวิธานธำรง สกลมหาสงฆปริณายก
ตรีปิฎกธรรมาจารย์ อัมพรภาณิสถานสังฆวิสุต
ปาจนุตตมศาสนาโสภณ กิตตินิรมลคุณุรฐานียบัณฑิต
วชิราลงกรณนริศรปลันนาภิสิตประกาศ วิสารทนาถธรรมทูตาทิภูต
ทศมินทรสมมุติปฐมสกลคณาธิเบศร ปวิชนเฑโยภาสวาสนวงศวิวัฒน์
พุทธบริษัทคารวสถาน วิบูลีสถสมัจจารวัตรวิปัสสนสุนทร
ชินวรมหาเมธีวงศานุศิษฏ บวรธรรมบพิตร
สมเด็จพระสังฆราช**

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปในการพระราชพิธีสถาปนาสมเด็จพระสังฆราช ณ พระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๖๐

ครั้นวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๐ อันเป็นมงคลสมัย พระชนมายุ ๙๐ พรรษา สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดตั้งการบำเพ็ญพระราชกุศลฉลองพระชนมายุ ๙๐ พรรษา สมเด็จพระสังฆราช ณ พระอุโบสถวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม พร้อมพระราชทานน้ำสรงด้วยพระมหาสังข์ทักษิณาวัฏเป็นกรณีพิเศษ พร้อมด้วยราชสักการะพิเศษ คือพัดแฉกงาพิเศษประดับพลอย โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ

แทนพระองค์ นับเป็นพระเกียรติยศอันยิ่งใหญ่ที่พระราชทาน
จำเพาะด้วยพระราชศรัทธา

สมเด็จพระสังฆราชพระองค์นี้ ทรงเป็นคารวสถานของ
พระมหากษัตริย์ และพระบรมวงศานุวงศ์ ตลอดจนมหาชนทุก
หมู่เหล่า ด้วยทรงมีมหาเถรกรณธรรม มั่นคงในพรหมจรรย์ ทรง
สมบูรณ์บริสุทธิ์ด้วยพระกิตติประวัติอันปราศจากมลทินโทษ ทรงถึง
พร้อมด้วยพระสุขุมธรรมคัมภีรญาณในฝ่ายคันถธุระ ในขณะเดียวกัน
ก็ทรงใฝ่พระทัยในวิปัสสนาธุระเป็นอย่างเอก ทรงพระจริยาการ
เรียบบรรยากาศประณีตทุกพระอิริยาบถสมสมณสาธูป ทรงผูกประสาน
น้ำใจสนิทสนมกลมเกลียวเกื้อกูลกิจการพระศาสนา โดยไม่ทรงเลือก
คณะนิกายฝ่ายหมู่ ทรงวางพระองค์อยู่ด้วยพระเมตตาธรรมและ
พระอุเบกขาธรรมสม่ำเสมอ มีทรงไว้พระยศถือพระองค์ ทรง
พระวิริยะในเนกขัมมปฏิบัติทานาเลื่อมใส ทรงเปี่ยมด้วยน้ำพระทัย
อารีละมุนละม่อม พรั่งพร้อมด้วยพระการุณยธรรมเยือกเย็น เป็นที่
สัมผัสซึ่งได้ในหมู่พุทธบริษัทผู้เคยได้เฝ้า ทรงเอาพระทัยใส่สืบสาน
ปณิธานของพระมหาเถระในอดีต เพื่ออำรงพระบวรพุทธศาสนา
สมควรแล้วที่จักได้ทรงพระสมณฐานันดรรุ่งเรืองไพโรจน์สูงสุดใน
พุทธจักร เป็นที่เฉลิมพระราชศรัทธาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรง
พระคุณอันประเสริฐ และเป็นหลักชัยของพุทธบริษัทไทยสืบไป.

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย

๑๒๙ หมู่ ๓ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี ต.ศาลายา

อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

ฝ่ายผลิต โทร. ๐-๒๘๐๐-๒๓๗๓-๔

